

Framtida verksamhetsvolym i rättskedjan

Bedömning avseende perioden 2021–2024

En rapport från:
Brottsförebyggande rådet
Polismyndigheten
Åklagarmyndigheten
Sveriges Domstolar
Kriminalvården

Publicerad: 2021-03-01
ISBN 978-91-89067-03-5
Beställningsnummer: 7139
Kriminalvården

urn:nbn:se:bra-960

Förord

Sedan 2008 samarbetar Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården, med stöd av Brottsförebyggande rådet, kring att på regeringens uppdrag ta fram prognoser över framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan.

Syftet med uppdraget är att ta fram ett myndighetsgemensamt underlag över hur verksamhetsvolymerna i brottmålsprocessens centrala delar förväntas utvecklas, vilket också ska bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet.

Att regeringen under 2019 utvidgade uppdraget till att ha ett större fokus på kvalitativa bedömningar har inneburit att arbetet under 2020 i huvudsak har varit inriktat på att beskriva hur myndigheterna i rättskedjan är delar av en större helhet och illustrera komplexiteten i begreppet rättskedjan. Det utökade uppdraget innefattar även ett ökat fokus på hur interna och externa faktorer kan komma att påverka verksamhetsvolymerna i rättskedjan. För att synliggöra hur olika brottsgrupper hanteras inom rättskedjan och påbörja arbetet med att identifiera om och hur de påverkar myndigheternas behov av resurser har myndigheterna utarbetat en gemensam kategorisering av brott.

I denna rapport redovisar myndigheterna prognoser som omfattar perioden 2021–2024. Prognoserna gäller volymer av ärenden in till och ut från Polismyndigheten, antalet brottsmisstankar vid Åklagarmyndigheten och antalet brottmål vid de allmänna tingsrätterna samt antalet dömda personer i olika påföljder och verksamheter inom Kriminalvården. Det arbetssätt som används innebär att myndigheterna har ett nära samarbete, men själva tar ansvar för prognoserna över den egna verksamheten.

Utöver prognoser beskrivs även ärendeflödet i rättskedjan, hur myndigheterna i rättskedjan samverkar i ärendeprocessen samt förutsättningar för att bedöma och väga in påverkansfaktorer vid bedömningen av framtida verksamhetsvolymer. En stor fördel med myndighetssamarbetet är att det skapar ett forum för att gemensamt och löpande följa och analysera förändringar som påverkar myndigheternas verksamhet.

Rapporten har utarbetats av en arbetsgrupp, som under året bestått av Ylva Evers, Ludvig Olsson och Jonas Bergendal från Polismyndigheten, Hanna Angervåg, Vanja Hultkrantz och Ellen Aule från Åklagarmyndigheten, Jan Lindgren och Pontus Thor från Domstolsverket, Clara Larsson och Per Anders Paulsson från Kriminalvården samt Erik Grevholm och Johanna Olseryd från Brottsförebyggande rådet.

Februari 2021

Anders Thornberg
Rikspolischef
Polismyndigheten

Petra Lundh
Riksåklagare
Åklagarmyndigheten

Thomas Rolén
Generaldirektör
Domstolsverket

Martin Holmgren
Generaldirektör
Kriminalvården

Kristina Svartz
Generaldirektör
Brottsförebyggande rådet

Innehåll

1	Sammanfattning	6
2	Inledning.....	9
2.1	Uppdraget	9
2.2	Återblick: kort historik.....	9
2.3	Utvecklat uppdrag från 2019	10
2.4	Fokusområden i årets rapport.....	10
2.5	Fortsatt utveckling av arbetet med att bedöma verksamhetsvolymerna	11
2.6	Disposition	11
3	Verksamhetsvolymerna i rättskedjan	12
3.1	Polismyndigheten	12
3.2	Åklagarmyndigheten.....	13
3.3	Sveriges Domstolar.....	14
3.4	Kriminalvården	15
4	Myndigheternas samverkan – ärendeprocess genom rättskedjan	17
5	Ärendeflödet genom rättskedjan	20
5.1	Ärendeflödet uppdelat på brottskategorier	20
5.2	Gemensam kategorisering av brott	21
6	Påverkansfaktorer	25
6.1	Omständigheter att beakta kring påverkansfaktorer	26
6.2	Olika typer av påverkan	27
6.3	Vad är nästa steg?	27
6.4	Snabbare lagföring	28
6.5	Covid-19	30
6.6	Satsningen på Polismyndigheten	34
7	Polismyndigheten.....	38
7.1	Bakgrund	38
7.2	Metod.....	40
7.3	Prognos över inflödet.....	42
7.4	Prognos över utflödet.....	45
8	Åklagarmyndigheten	50
8.1	Bakgrund	50
8.2	Metod.....	53
8.3	Prognos över inflödet.....	54
8.4	Prognos över utflödet.....	56
9	Sveriges Domstolar	58
9.1	Bakgrund	58
9.2	Metod.....	63
9.3	Prognos över inflödet.....	64
9.4	Prognos över utflödet.....	66
10	Kriminalvården	70
10.1	Bakgrund	70
10.2	Metod.....	73

10.3	Prognos över inflöde	74
10.4	Prognos över medelantal klienter	75
10.5	Osäkerhetsfaktorer kopplat till prognos över inflöde och medelantal	78
11	Uppföljning av tidigare prognoser	82
11.1	Sammantagen bild	82
11.2	Polismyndigheten	84
11.3	Åklagarmyndigheten	85
11.4	Sveriges Domstolar	87
11.5	Kriminalvården	89
11.6	Sammanfattning	91
12	Källförteckning	92
13	Bilaga 1 – Indelning i brottskategorier	94
13.1	Myndighetsgemensam indelning i brottskategorier	94
13.2	Åklagarmyndighetens indelning i brottskodsgrupper	96
14	Bilaga 2 – Metodbilaga	98
14.1	Prognosernas framtagning	98
14.2	Mer om tidsseriemodeller	99
14.3	Intervall som beaktar osäkerheten i prognoserna	100
14.4	Polismyndigheten	101
14.5	Åklagarmyndigheten	102
14.6	Domstolsverket	105
14.7	Kriminalvården	107

1 Sammanfattning

Del 1 – om verksamhetsvolym, ärendeprocess och flöde (kapitel 3–5)

De mått som myndigheterna använder för att beskriva verksamhetsvolymerna är inte direkt jämförbara med varandra. I kapitel 4 konstateras att de fyra myndigheterna hanterar olika stora verksamhetsvolym. Volymerna är störst vid Polismyndigheten, som får markera början av rättskedjan, och minst vid Kriminalvården, som representerar slutet av kedjan. Att volymerna varierar beror på att en stor mängd ärenden hanteras av en eller två myndigheter för att sedan inte gå vidare i processen.

Begreppet ”rättskedjan” kan leda tankarna till att en myndighets inflöde motsvarar en annan myndighets utflöde, det vill säga att ärenden är som stafettpinnar genom hela kedjan. Så är inte fallet eftersom

- mycket stannar vid att hanteras av en eller två myndigheter
- två eller flera myndigheter ofta hanterar ett och samma ärende samtidigt
- ett ärende kan komma att skickas fram och tillbaka mellan myndigheter.

I vilken utsträckning ovanstående förhållanden gör sig gällande varierar bland annat mellan olika typer av brottkategorier. Detta illustreras genom två exempel i kapitel 4. I syfte att bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet, har det för denna rapport utarbetats en gemensam kategorisering av brott utifrån olika brottsgrupper, nämligen

- särskilt resurskrävande brott
- initialt volymstarka brott
- övriga brott.

I kapitel 5 finns en tabell som visar myndigheternas verksamhetsvolym fördelat utifrån den gemensamma brottkategoriseringen.

Särskilt resurskrävande brott innefattar exempelvis grova vålds-, narkotika- och sexualbrott. De står regelmässigt för en mindre andel av inflödet till respektive myndighet, men är ändå typiskt sett att betrakta som särskilt resurskrävande för samtliga av myndigheterna, eftersom brotten ofta genererar lång strafftid, kräver en stor mängd utredningsåtgärder och, i förekommande fall, många förhandlingsdagar.

Initialt volymstarka brott, som exempelvis tillgreppsbrott och trafikbrott, utgör en stor andel av inkomna ärenden till Polismyndigheten. Volymen minskar genom kedjan eftersom hanteringen ofta kan avslutas i ett tidigt skede. Ibland finns inte skäl att inleda förundersökning och när utredning sker kan hanteringen avslutas till exempel genom att strafföreläggande utfärdas. Många av brotten kan bara föranleda böter, vilket innebär att en kriminalvårdspåföljd inte kan komma i fråga.

Det blir tydligt att en stor del av ärendena stannar i rättskedjans tidigare led, framför allt inom vissa brottkategorier, och att de brott som i stället är resurskrävande inom Kriminalvården inte nödvändigtvis är volymstarka i de tidigare leden. Det finns dock skäl att utgå ifrån att brott som är resurskrävande vid Kriminalvården, även är det vid de andra myndigheterna. Detta tydliggör problematiken med den förväntade kopplingen mellan verksamhetsvolym och resursbehov då brott som inte är volymstarka i antalet ärenden eller klienter fortfarande kan vara resurskrävande.

Del 2 – om påverkansfaktorer (kapitel 6)

De verksamhetsvolymerna som hanteras inom rättskedjan påverkas av en stor mängd olika faktorer, både externa och interna. Genom en övergripande kartläggning i kapitel 6 konstateras att påverkansfaktorer kan identifieras såväl för volymerna av anmälda brott, det vill säga ingångsvärdet i rättskedjan, som inom respektive myndighet.

Det är svårt att avgöra betydelsen av en påverkansfaktor eftersom en enskild faktor sällan är den enda förklaringen till en förändring och den kan dessutom ofta ge förändringar i olika riktning och inom olika områden. Vidare kan påverkansfaktorer förstärka varandra.

Att bedöma varje påverkansfaktor utifrån om, hur och hur mycket den kan förväntas påverka volymerna konstateras därför vara mycket svårt. Att göra en bedömning av hur alla påverkansfaktorer sammantaget kan komma att påverka verksamhetsvolymerna är inte möjligt. Myndigheterna har emellertid bedömt det vara intressant att analysera de påverkansfaktorer som bedöms ha störst möjlighet att påverka de framtida verksamhetsvolymerna.

Tre påverkansfaktorer har därvid bedömts som särskilt intressanta under den aktuella prognosperioden:

- snabbare lagföring, som konstateras kunna förväntas leda till viss påverkan på myndigheternas verksamhetsvolymerna, framför allt gällande antalet inkomna brottmål till tingsrätterna, men inte nödvändigtvis på myndigheternas resursbehov
- covid-19, som konstateras utgöra både en intern och en extern påverkansfaktor som kan ge effekter under en lång tid och därför är svårbedömd
- satsningen på polisen, som konstateras vara svår att koppla till just verksamhetsvolymerna.

Del 3 – om myndigheternas prognoser (kapitel 8–11)

Polismyndighetens prognoser visar att de särskilt resurskrävande brotten ökar påtagligt mellan 2020 och 2024 (inflödet ökar med 21 procent och utflödet ökar med 27 procent). För brottskategorin initialt volymstarka brott prognostiseras en mindre ökning under denna period (inflödet ökar med 7 procent och utflödet ökar med 6 procent) och för övriga brott kommer också en ökning att ske (inflödet ökar med 9 procent och utflödet ökar med 11 procent).

För Åklagarmyndigheten visar myndighetens prognoser avseende 2021–2024 att inflödet och utflödet av brottsmisstankar förväntas minska något under 2021 jämfört med det oväntat höga in- och utflödet 2020. Under 2022 förväntas inflödet och utflödet öka till 2020 års nivåer. Prognosen indikerar att inflödet i form av antalet inkomna brottsmisstankar kommer att öka med 3 procent mellan 2020 och 2024. Den största antalsmässiga ökningen prognostiseras för brottskodsgruppen övriga brott. Myndighetens prognoser indikerar att utflödet i form av antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut kommer att öka med 2 procent mellan 2020 och 2024. Antalsmässigt ökar utflödet mest för brottskodsgrupperna narkotikabrott, övriga brott, förmögenhetsbrott och våldsbrott.

För Sveriges Domstolar fortsatte antalet inkomna och avgjorda brottmål öka under 2020 och uppnådde nya högstanivåer uppmätta under 2000-talet. Även avgjorda brottmål genom dom steg och närmar sig tidigare högsta noteringar. Domstolsverkets slutliga prognoser visar att inflödet bedöms öka från 117 700 mål till 158 600 mål mellan 2020 och 2024, vilket motsvarar en ökning med 35 procent. Utflödet (vad avser brottmål avgjorda genom dom) förväntas öka från 68 900 mål till 110 000 mål mellan 2020 och 2024, vilket motsvarar en ökning med 60 procent.

Kriminalvårdens prognoser indikerar en total ökning av medelantalet klienter med 3 570 klienter fram till 2024. Prognoserna visar att medelantalet häktade kommer att öka från 2 059 till 2 630 mellan 2020 och 2024 (+ 28 procent). Medelantalet fängelseklienter beräknas öka från 5 059 till 6 280 mellan 2020 och 2024 (+ 23 procent). Även medelantalet frivårdsklienter bedöms öka, från 10 736 till 12 090 mellan 2020 och 2024 (+ 18 procent).

2 Inledning

- Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården har fått i uppdrag av regeringen att, med stöd av Brottsförebyggande rådet, bedöma framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan.
- Under 2019 identifierade myndigheterna gemensamt flera utvecklingspunkter för arbetet med framtida verksamhetsvolymerna baserat på att uppdraget utvidgats. 2020 års arbete har fokuserat på några av dessa punkter, vilket i huvudsak beskrivs i kapitel 4–7.
- En fullständig och rättvisande bild av ärendeflödet kräver utveckling av en gemensam hantering av statistik från rättsväsendets myndigheter. En vidareutveckling av den gemensamma brottskategoriseringen som påbörjats i denna rapport bedöms dock som ett viktigt steg på vägen.

2.1 Uppdraget

Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården har fått i uppdrag av regeringen att, med stöd av Brottsförebyggande rådet, bedöma framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan.¹

Syftet med uppdraget är att myndigheterna ska ta fram ett så välgrundat underlag som möjligt över hur verksamhetsvolymerna i brottmålsprocessens centrala delar förväntas utvecklas och vad detta kan innebära för myndigheternas resursbehov. Uppdraget ska också bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet.

I genomförandet av uppdraget ska såväl myndighetsinterna som externa faktorer vilka kan påverka verksamhetsvolymerna identifieras och analyseras. Av redovisningen ska det tydligt framgå vilka bedömningar som har gjorts, hur bedömningarna har genomförts och vilka utfall som förväntas.

2.2 Återblick: kort historik

Arbetet med prognoser av verksamhetsvolymerna i rättskedjan har pågått sedan 2008. Över tid har såväl arbetssätt som prognosmodeller förändrats. Metoderna har utvecklats, och de statistiska prognoserna har fått en mer framträdande roll medan olika påverkansfaktorers inverkan på prognoserna behandlas mer i form av resonemang. Prognosmodellerna har blivit mer kvalificerade, dataunderlagen mer detaljerade och tidsserierna längre. Externa experter har granskat vissa delar av rapporterna och kommit med synpunkter och goda råd. Över tid har även arbete gjorts för att klargöra sambanden mellan de olika myndighetsvolymerna.

För att förstärka rättskedjeperspektivet i prognosarbetet och utveckla den gemensamma förmågan att löpande följa och förklara förändringar i myndigheternas resultat, har myndigheterna gjort gemensamma löpande avstämningar under åren. Under år 2014 började myndigheterna använda osäkerhetsintervall, för att visualisera prognosernas osäkerhet.² Sammanfattningsvis har prognosarbetet, genom en lärandeprocess, utvecklats och ovan beskrivna åtgärder har gjort att kvaliteten har ökat.

¹ Regeringsbeslut Ju2019/01057/KRIM

² Vilken typ av osäkerhetsintervall som används skiljer sig åt mellan myndigheterna. Läs mer i bilaga 2.

2.3 Utvecklat uppdrag från 2019

Sedan hösten 2019 har prognosuppdraget utvidgats i förhållande till tidigare års regeringsuppdrag som avser prognoser i rättskedjan.

Förändringen i uppdraget innebär i huvudsak

- ett ökat fokus på hur interna och externa faktorer kan komma att påverka verksamhetsvolymerna i rättskedjan
- att syftet med uppdraget har utökats till att omfatta vad förändringar i verksamhetsvolymerna framgent kan innebära för myndigheternas resursbehov samt att uppdraget också ska bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet
- ett utökat tidsperspektiv som kan omfatta såväl kortsiktiga som långsiktiga bedömningar av verksamhetsvolymernas utveckling
- en tydligare redovisning av hur bedömningarna gjorts
- en analys av tidigare lämnade bedömningar i förhållande till det faktiska utfallet, med en analys av orsakerna till eventuella avvikelser.

Under 2019 identifierade myndigheterna gemensamt flera utvecklingspunkter för arbetet med framtida verksamhetsvolymerna baserat på dessa förändringar. Dessa redovisades i rapporten *Framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan – Bedömning avseende perioden 2020–2023* som lämnades till regeringen i februari 2020. Utvecklingspunkterna kan sammanfattas med att myndigheterna ska

- utreda möjligheten att beskriva rättskedjans komplexitet
- utreda möjligheterna att identifiera den volym som normalt passerar genom hela rättskedjan och ta fram en gemensam kategorisering av brott för detta syfte
- utreda möjligheten att presentera verksamhetsvolymerna som ett flöde genom en rättskedja samt kopplingen mellan dessa verksamhetsvolymerna och enskilda myndigheters resursbehov
- bedöma förutsättningarna för att arbeta med analys av påverkansfaktorer och deras betydelse för de framtida verksamhetsvolymerna
- utreda möjligheterna att införa gemensamma mått för flöden inom och mellan myndigheterna i rättskedjan.

Under arbetet med denna rapport har myndigheterna utgått från dessa punkter för att svara upp mot förväntningarna i det utvidgade uppdraget.

2.4 Fokusområden i årets rapport

Eftersom det utvidgade uppdraget bedömts innehålla fler beståndsdelar än vad som kan omhändertas på ett år har fokus för utvecklingsarbetet under året främst legat på tre delar utöver framtagningen av de årliga prognoserna (som finns i kapitel 8–11).

Den första delen innebär att beskriva hur myndigheterna i rättskedjan är delar av en större helhet och illustrera komplexiteten i begreppet rättskedjan (se kapitel 5).

Den andra delen är att synliggöra hur olika brottsgrupper hanteras inom rättskedjan och även påbörja arbetet med att identifiera om och hur de påverkar myndigheternas behov av resurser, har myndigheterna i denna rapport också utvecklat en myndighetsgemensam kategorisering av brott (se kapitel 5).

Den tredje är att myndigheterna även har påbörjat arbetet med att identifiera och värdera påverkansfaktorer kopplat till bedömningen av framtida verksamhetsvolym. I kapitel 6 redogörs för hur myndigheterna arbetat med bedömningen av påverkansfaktorer till denna rapport, varvid tre påverkansfaktorer som i nuläget bedöms påverka samtliga myndigheter i rättskedjan behandlas särskilt (avsnitt 6.4–6.6).

2.5 Fortsatt utveckling av arbetet med att bedöma verksamhetsvolym

Arbetet som skett under året har skapat nya möjligheter för att ytterligare utveckla myndigheternas förmåga att bedöma framtida verksamhetsvolym i rättskedjan. Det påbörjade arbetet med att möta de utvecklingspunkter som togs fram utifrån det utvecklade uppdraget som gavs till myndigheterna under 2019 har skapat en grund för att omhänderta flera av de utvecklingsområden som finns kvar inom området.

Årets arbete har tydligt visat att det finns en problematik med den förväntade kopplingen mellan verksamhetsvolym och resursbehov då brott som inte är volymstarka i antalet ärenden eller klienter fortfarande kan vara resurskrävande. Myndigheterna har därför identifierat en gemensam kategorisering av brott som en viktig fråga att vidareutveckla under kommande år.

Myndigheterna har även genom arbete med påverkansfaktorer, och genom att beskriva ärendeflödet mellan sig och den komplexitet begreppet rättskedjan innebär, skapat bättre förutsättningar för att analysera avvikelser mellan faktiska utfall och lämnade prognoser. Även kopplingen mellan myndigheternas verksamhetsvolym och resursbehov är något som kvarstår att analysera djupare. Detta är något som myndigheterna ämnar arbeta vidare med under 2021.

Årets arbete har också bidragit till en grund för ytterligare analys av påverkansfaktorer och även inom detta område vill myndigheterna fortsätta arbetet under 2021.

Vissa av de områden där fortsatt utveckling behövs kräver dock ett större arbete än det som ryms inom ramen för detta myndighetsgemensamma samarbete. För att exempelvis omhänderta problemet med myndighetsparallell handläggning som beskrivs i kapitel 5 skulle en gemensam hantering av statistik, där ärendenas myndighetsstillhörighet framgår, behöva utvecklas. Inom ramen för det myndighetsgemensamma samarbetet Rättsväsendets informationsförsörjning, RIF (sedan den 1 september 2020 Rådet för rättsväsendets digitalisering) pågår ett arbete med att länka samman myndigheternas information på ett bättre sätt än vad som för tillfället är möjligt. Tanken är att ett ärende ska kunna följas elektroniskt genom rättskedjan. Samarbetet kan förhoppningsvis också medföra att fenomenet med myndighetsparallell handläggning tydliggörs och kan beskrivas på ett adekvat sätt.

2.6 Disposition

Rapporten är indelad i tre delar. Den första delen, kapitel 3–5, ämnar förklara den komplexitet som föreligger i arbetet med att prognostisera verksamhetsvolym inom rättskedjan. Andra delen, kapitel 6, redovisar arbetet med påverkansfaktorer och möjligheten att arbeta med detta kopplat till prognoser av verksamhetsvolym i rättskedjan. Dessa två delar ger en bakgrund som ger läsaren möjlighet att bättre tillgodogöra sig de prognoser som sedan redovisas för varje myndighet i rapportens tredje del, kapitel 7–10, och den uppföljning av prognoserna som görs i kapitel 11.

3 Verksamhetsvolymerna i rättskedjan

- De mått som myndigheterna använder för att beskriva verksamhetsvolymerna är inte direkt jämförbara med varandra. Detta gör det också svårare att analysera kopplingarna och flödena mellan myndigheterna i rättskedjan.
- De fyra myndigheterna hanterar olika stora verksamhetsvolymerna. Volymerna är störst vid Polismyndigheten, som får markera början av rättskedjan, och minst vid Kriminalvården, som representerar slutet av kedjan. Detta eftersom en stor mängd ärenden hanteras av en eller två myndigheter för att sedan inte gå vidare i processen.
- Eftersom flera myndigheter ofta är involverade samtidigt i processen går det inte att fullt ut göra kopplingar mellan en myndighets utflöde och en annan myndighets inflöde. Detta utvecklas i kapitel 5.

I detta kapitel beskrivs de verksamhetsvolymerna som de enskilda myndigheterna bedömer vara centrala. Vilka mått som används beror på vad som finns tillgängligt hos myndigheterna och vad som används i resultatredovisningar, verksamhetsstyrning och uppföljning. Polismyndigheten redovisar ärenden, Åklagarmyndigheten brottsmisstankar och Sveriges Domstolar brottmål. Kriminalvården använder mått för inflöde och medelantal av klienter. I beskrivningen av de enskilda myndigheternas verksamhetsvolymerna redogörs dels för inkomna volymerna, dels för volymerna som i ett visst skede förs vidare till nästa myndighet i rättskedjan. Det är dock viktigt att ha i åtanke att flera myndigheter kan vara involverade samtidigt i processen, det vill säga att ett ärende kan handläggas vid två eller flera myndigheter samtidigt. Det faktum att ett ärende har förts vidare till en annan myndighet innebär inte heller med nödvändighet att hanteringen är avslutad vid den överlämnande myndigheten. Komplexiteten i ärendeprocessen genom rättskedjan beskrivs närmare i kapitel 5.

3.1 Polismyndigheten

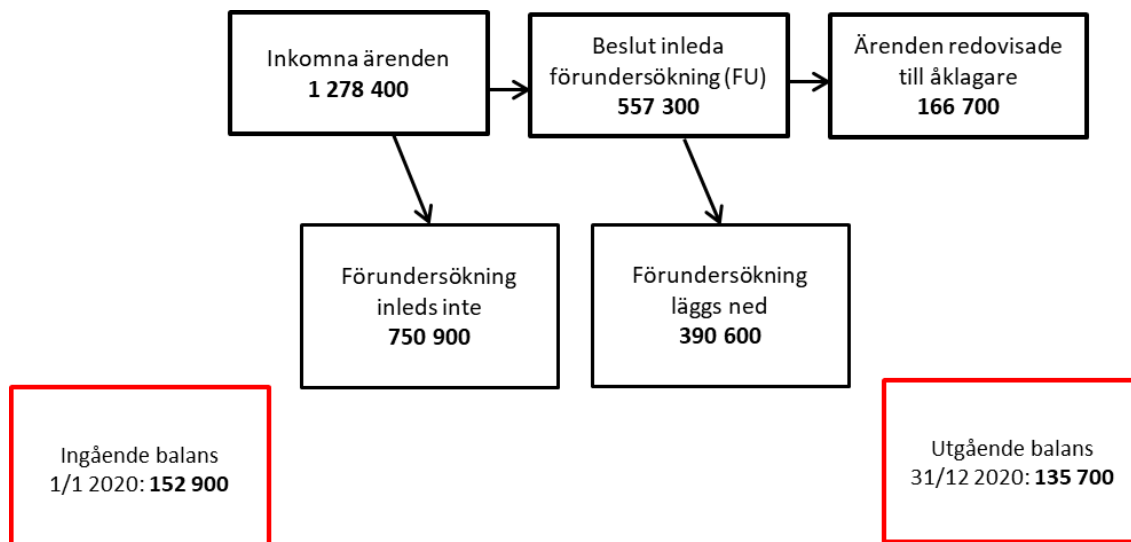
Nedan beskrivs översiktligt, utifrån tillgänglig statistik, hanteringen av verksamhetsvolymerna inom Polismyndigheten och vilka beslut som fattas för de ärenden som handläggs inom myndigheten. Polismyndighetens verksamhetsvolymerna avser i detta sammanhang det vanligaste förekommande ärendeflödet inom brottmålsprocessen. Polismyndigheten hanterar även andra ärendetyper, till exempel utfärdande av ordningsbot och ansökningar om pass, som inte är inkluderade i den aktuella beskrivningen.

Polismyndighetens verksamhetsvolym avseende brottsutredningar består av polisanmälningar som innehåller anmälda brott. Polismyndigheten använder antalet ärenden som mått på dessa volymerna. Ett ärende kan innehålla ett eller flera brott som i sin tur kan omfatta en eller flera brottsmisstankar. En stor majoritet av de inkomna ärendena innehåller endast ett brott.

Polismyndighetens inflöde av ärenden genereras av anmälningar från privatpersoner och andra aktörer i samhället samt från den egna verksamheten. Inflödet av ärenden till Polismyndigheten hanteras genom beslut om att inleda eller inte inleda en förundersökning. Förundersökning inleds i mindre än hälften av ärendena. Att förundersökning inte inleds i större omfattning kan förklaras av att en mycket stor del av ärendena innehåller brott som av olika skäl inte går att utreda eller skulle kräva utredningsresurser som inte står i proportion till brottens allvarlighetsgrad. Ärenden där förundersökning inletts avslutas antingen genom att en polisiär förundersökningsledare eller en åklagare beslutar att lägga ned förundersökningen

eller att ärendet, i de fall det bedöms leda till ett positivt lagföringsbeslut, redovisas till åklagare.³ Med positivt lagföringsbeslut avses beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse eller företagsbot. I figur 1 illustreras översiktligt Polismyndighetens ärendeflöde. Ingående respektive utgående balans avser ärenden som var oavslutade vid årets början respektive årets slut. Övriga numeriska uppgifter i figur 1 avser beslutade ärenden under 2020, oberoende av vilket år dessa ärenden inkom till myndigheten.

Figur 1. En översiktlig bild av flödet av ärenden inom Polismyndigheten 2020.

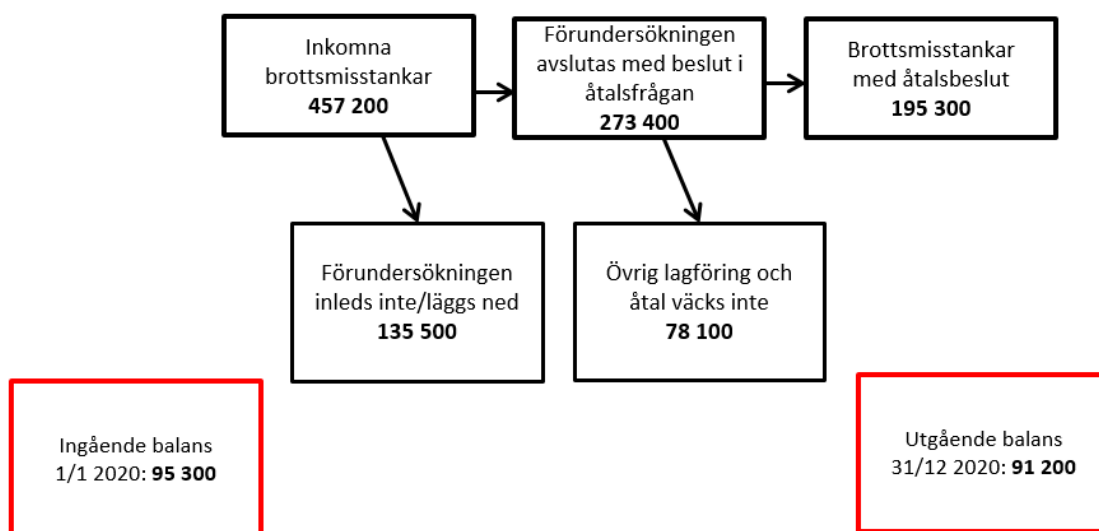
3.2 Åklagarmyndigheten

Åklagarens huvuduppgifter är att leda brottsutredningar, besluta i åtalsfrågan och föra talan i domstol. En brottsutredning äger rum inom ramen för en förundersökning. När förundersökningen är klar ska åklagaren ta ställning till om åtal ska väckas. Om åklagaren bedömer att det finns tillräckliga bevis för att den misstänkta personen har begått brottet är huvudregeln att åklagaren är skyldig att väcka åtal. Om åklagaren beslutar att väcka åtal lämnas en stämningsansökan till tingsrätten.

I figur 2 beskrivs Åklagarmyndighetens flöde. Ingående respektive utgående balans avser brottsmisstankar som var oavslutade vid årets början respektive årets slut. Övriga numeriska uppgifter avser beslutade brottsmisstankar under 2020, oberoende av vilket år dessa brottsmisstankar inkom till myndigheten.⁴ Övrig lagföring avser besluten strafföreläggande, åtalsunderlåtelse (inklusive straffvarning) och företagsbot. Som framgår har antalet balanserade brottsmisstankar minskat eftersom den utgående balansen är lägre än den ingående balansen. Det bör dock noteras att denna typ av balansstatistik påtagligt kan påverkas av ett fåtal ärenden med många brottsmisstankar.

³ I ärenden redovisade till åklagare ingår också ärenden som redovisats med ett förenklat förfarande (RB 23:22). För dessa ärenden inleds inte förundersökning.

⁴ I denna översiktsbild ingår inte brottsmisstankar med beslut av administrativ karaktär, t.ex. exkludering av dubletter eller beslut om att FU-ledning ska överlämnas till utredande myndighet.

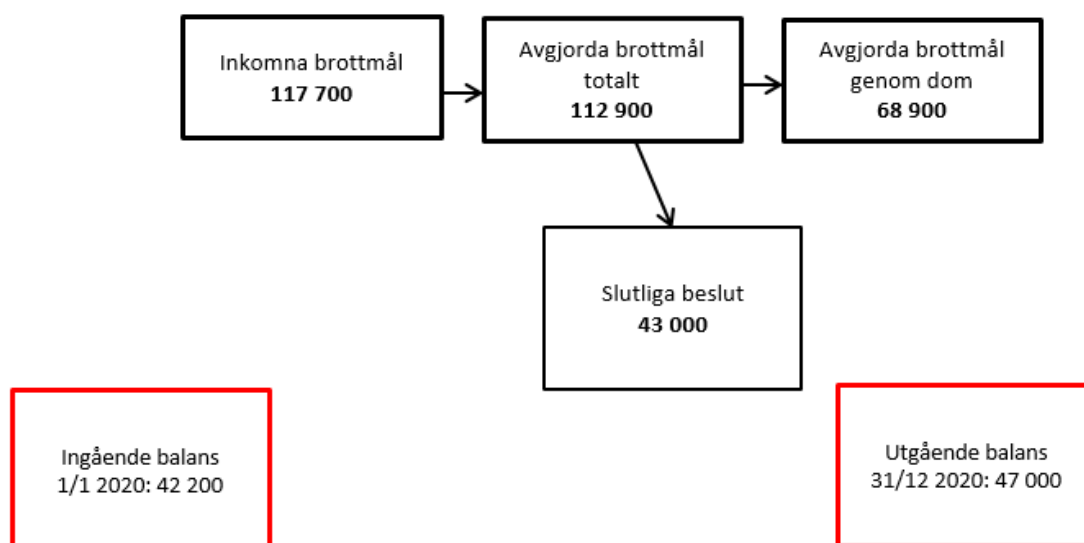
Figur 2. En översiktlig bild av flödet av brottsmisstankar inom Åklagarmyndigheten 2020.

3.3 Sveriges Domstolar

Inflödet till tingsrätterna, som avser verksamhet med anledning av brott, är inkomna brottmål. Dessa inleds i huvudsak genom att åtal väcks och därutöver genom inkomna häktningsframställningar och ansökningar om förordnande av offentlig försvarare och/eller målsägandebiträde. Det förekommer också enskilda åtal eller andra mål som inte har initierats av åklagare, men det rör sig om endast något hundratals fall per år. Stämningsansökningar och häktningsframställningar kommer således nästan uteslutande från Åklagarmyndigheten respektive Ekobrottsmyndigheten. Ansökan om offentlig försvarare och målsägandebiträde görs av den misstänkte respektive målsägande, men förmedlas i de flesta fall via de två nämnda myndigheterna eller via Polismyndigheten. Det kan ske samtidigt med ingivandet av en stämningsansökan, men även innan eller efter att åtal väckts. En ansökan om offentlig försvarare eller målsägandebiträde kan bifallas eller avslås, och i båda fallen registreras ett brottmål då ansökan kommer in. En häktningsframställan innehåller i princip alltid en ansökan om offentlig försvarare, om inte försvarare förordnats tidigare. Ett brottmål kan därmed innehålla allt från ingen till flera stämningsansökningar samt flera personer och flera brott. När ett brottmål registrerats hamnar det i balans i väntan på avgörande.

Tingsrätternas utflöde utgörs i huvudsak av domar och slutliga beslut. Det mått som används för att mäta utflödet är antalet avgjorda brottmål.⁵ Ett inkommet brottmål avgörs således alltid på ett eller annat sätt, vilket gör att inkomna och avgjorda brottmål följs åt väldigt tätt antalsmässigt. Hur brottmålen avgörs och vilket utfallet blir styrs av vilken typ av mål det rör sig om, av hur tidigare led i rättskedjan hanterat ärendet (exempelvis om åtal väckts) och av rådande lagstiftning. Ett brottmål kan antingen avslutas genom dom eller slutligt beslut. Att ett brottmål avgörs genom slutligt beslut innebär i de flesta fall att det skrivs av. Dessa mål saknar i regel stämningsansökan, och målen har ofta registrerats utifrån en ansökan om offentlig försvarare eller målsägandebiträde som bifalls eller avslås. Målet registreras då som avgjort. Ett slutligt beslut kan också handla om avvisade mål och undanröjande av ordningsbot eller strafföreläggande. År 2020 avslutades 61 procent av brottmålen genom dom. De mål som avgörs genom dom resulterar, om åtalet inte ogillats, i en påföljd. Vissa påföljder hanteras av Kriminalvården.

⁵ Ett avgjort brottmål kan innehålla inget, ett eller flera domslut. Med domslut avses i lagföringsstatistiken en fällande dom mot en tilltalad i tingsrätten. Till detta kommer ogillade åtal. Domslut är den största posten vad avser lagföringsbeslut. De två övriga är godkända strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse.

Figur 3. En översiktlig bild av flödet av brottmål 2020.

3.4 Kriminalvården

Ett av Kriminalvårdens huvuduppdrag är att verkställa de av domstolarna utdömda påföljderna inom myndighetens anstalts- respektive frivårdsverksamhet. Utöver det finns Kriminalvården med i tidigare delar av rättskedjan genom till exempel häktesverksamhet, klienttransporter och frivårdens arbete med personutredningar inför dom. I figur 4 visas en översiktlig bild av inflödet av klienter och medelantal klienter 2020 i Kriminalvården.

Som nämndes ovan beror det på påföljden om ett domslut från Sveriges Domstolar påverkar Kriminalvårdens verksamhet. De påföljder som är aktuella för Kriminalvården är fängelse, skyddstillsyn, villkorlig dom med samhällstjänst samt från och med 2021 även den nya påföljden ungdomsövervakning. Inflödet till Kriminalvården under ett år utgörs av personer som påbörjat sin verkställighet utifrån dessa domslut.

Ett domslut med fängelsepåföljd innebär oftast att straffet avtjänas på anstalt. En person som döms till fängelse i högst sex månader kan dock erbjudas, och sedan ansöka om, att få avtjäna straffet under intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV), så kallad fotboja. Det är frivården som utreder om den sökandes personliga förhållanden är lämpliga för IÖV.

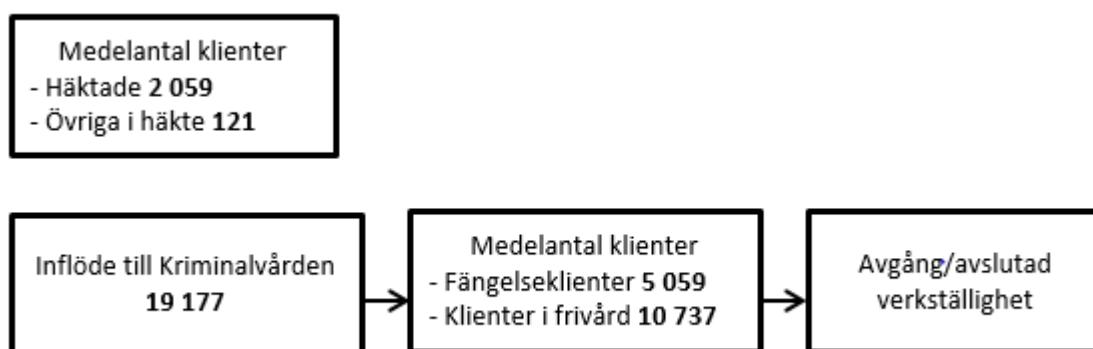
I domslut med påföljden villkorlig dom är det enbart villkorlig dom med samhällstjänst som administreras av Kriminalvården. Kriminalvården ansvarar för att klienten får en plats för sin samhällstjänst och för att en arbetsplan upprättas, men klienten står inte under övervakning av Kriminalvården.

Personer som får påföljden skyddstillsyn får en prøvotid på tre år och övervakas av frivården under det första året. Övervakningstiden kan komma att utökas i och med nu föreslagna förändringar i lagstiftningen (Promemoria 2020). Övervakningen innebär att regelbundna kontakter ska upprätthållas mellan klienten och frivården. Skyddstillsyn kan förenas med föreskrift om samhällstjänst eller särskild behandlingsplan, så kallad kontraktsvård.

I stället för utflöde redovisar Kriminalvården medelantalet klienter i denna rapport. Medelantalet klienter i prognoserna kategoriseras som häktade, övriga i häkte, fängelseklienter och klienter i frivård. Medelantalet häktade är det genomsnittliga antalet personer som är skäligen eller på sannolika skäl misstänkta för brott. Övriga i häkte avser bland annat gripna, anhållna och förvarstagna enligt utlänningslagen. De klienter som verkställer fängelsestraff i häkte, så kallade verkställighetsfall, utgör tillsammans med klienter som är inskrivna på anstalt gruppen fängelseklienter i prognoserna.

Medelantalet klienter i frivård utgörs av klienter med skyddstillsyn, klienter med villkorlig dom med samhällstjänst, klienter som avtjänar fängelsestraff med IÖV, villkorligt frigivna med övervakning, klienter med utökad frigång och klienter i halvvägshus. Som ett sista led i flödet genom Kriminalvården finns avgång eller avslutad verkställighet, vilket innebär att en klient lämnar Kriminalvårdens verksamhet.

Figur 4. En översiktlig bild av inflödet av klienter och medelantal klienter 2020 i Kriminalvården.

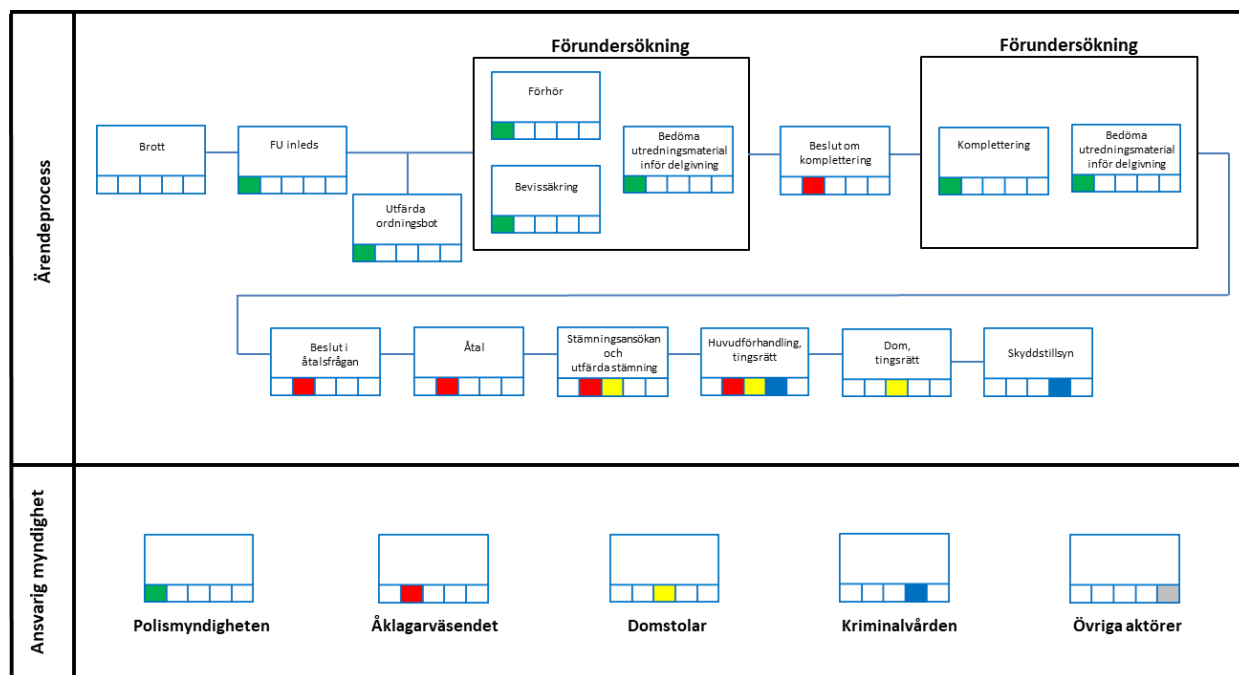
4 Myndigheternas samverkan – ärendeprocess genom rättskedjan

- Begreppet "rättskedjan" kan leda tankarna till att en myndighets utflöde motsvarar en annan myndighets inflöde, det vill säga att ärenden hanteras som stafettpinnar genom hela kedjan. Så är dock inte fallet eftersom
  - mycket stannar vid att hanteras av en eller två myndigheter
  - en eller flera myndigheter ofta hanterar ett och samma ärende samtidigt
  - ett ärende kan komma att skickas fram och tillbaka mellan myndigheter.
- I vilken utsträckning ovanstående förhållanden gör sig gällande varierar bland annat mellan olika typer av brott.

Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och Kriminalvården brukar sägas representera rättskedjan då dessa myndigheter i sina rättsvårdande uppdrag har en samhörighet med varandra och verksamheten i delar är gemensam. Som ovan nämnts kan beteckningen rättskedja emellertid leda tankarna till att en myndighets inflöde motsvarar en annan myndighets utflöde, det vill säga att ärenden är som stafettpinnar som lämnas vidare från en myndighet till nästa i kedjan. Så är inte fallet, dels eftersom det är mycket som stannar vid att hanteras inom en eller två myndigheter, dels eftersom två eller flera myndigheter ofta hanterar ett och samma ärende samtidigt och ett ärende kan komma att skickas fram och tillbaka mellan myndigheter. Detta illustreras av två figurer nedan. Den första figuren visar ett exempel på ett enklare ärende vars process i relativt hög utsträckning består av ett flöde genom myndigheterna. Den andra figuren visar ett mer komplicerat ärende som påkallar samtidig aktivitet från flera myndigheter och andra aktörer i olika skeden av processen.

Exempel 1: Stöld och hastighetsöverträdelse

Figur 5. Ärendeprocess genom rättskedjan: Utredning, lagföring och verkställighet.

Exemplet i figur 5 rör ett ärende med en person som är misstänkt för stöld och hastighetsöverträdelse. Utredningar av sådant slag ska regelmässigt ledas av polis. Eftersom hastighetsöverträdelse är en förseelse som omfattas av den så kallade ordningsbotskatalogen kan även lagföringen ske vid Polismyndigheten genom utfärdande av ordningsbot. Ett alternativ till att utfärda ordningsbot är att tillämpa förundersökningsbegränsning avseende brottsmisstanken, vilket även det kan göras vid Polismyndigheten.

Mycket talar därmed för att en brottsmisstanke avseende hastighetsöverträdelse i ett ärende av nu aktuellt slag inte skulle komma att hanteras av någon annan myndighet än Polismyndigheten. Brottsmisstanken om stöld kan hanteras ensamt av Polismyndigheten fram till och med att en polisiär förundersökningsledare har bedömt att ärendet ska slutredovisas till åklagare. Brottsmisstanken förs då över till Åklagarmyndigheten och handläggningen avslutas vid Polismyndigheten. Vid Åklagarmyndigheten registreras förundersökningen som ett färdigt beslutsunderlag som en åklagare ska ta ställning till.

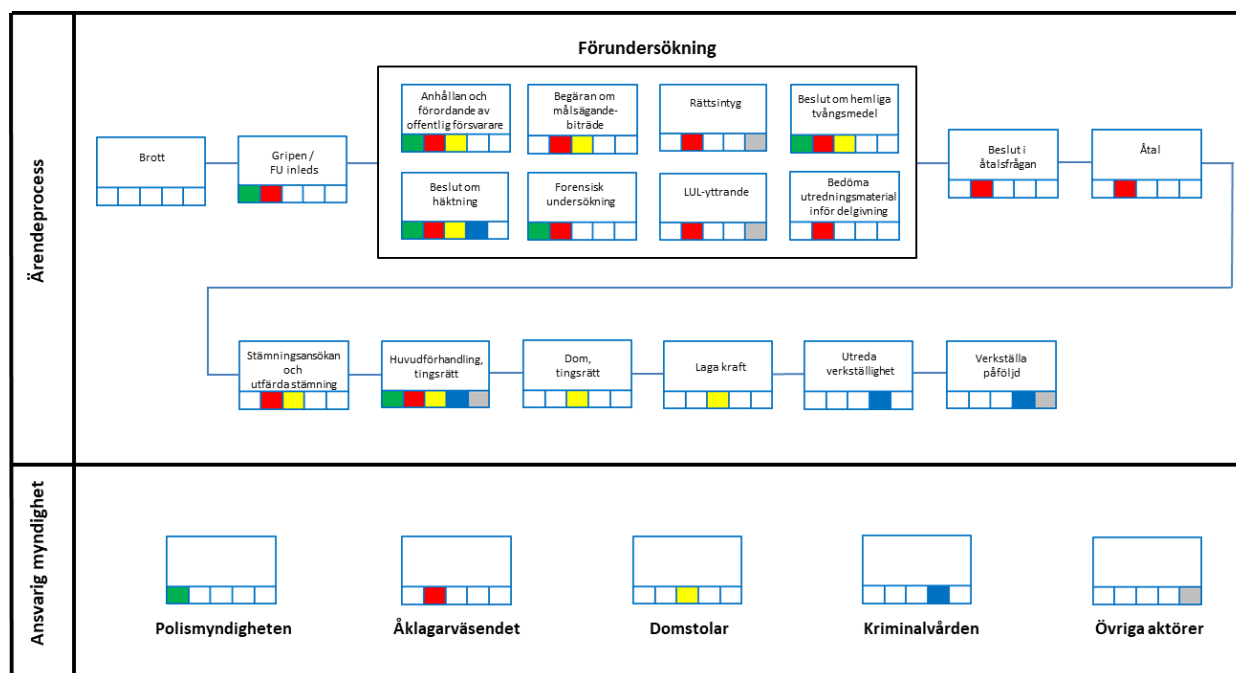
Det förekommer att åklagare bedömer att underlaget inte är tillräckligt för att fatta beslut i åtalsfrågan. Brottsmisstanken avslutas då vid Åklagarmyndigheten genom att förundersökningen skickas åter till Polismyndigheten för komplettering. Detta illustreras i figur 5. Efter komplettering kan ärendet slutredovisas på nytt till Åklagarmyndigheten.

Om påföljden kan stanna vid böter eller villkorlig dom i kombination med böter kan åklagare under vissa förhållanden utfärda strafföreläggande. I sådana fall hanteras ärendet inte av någon annan myndighet än Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Om åtal väcks skickas stämningsansökan till tingsrätten för bedömning om stämning ska utfärdas och om målet ska sättas ut till huvudförhandling eller inte. Om huvudförhandling sätts ut i tingsrätten kallas åklagare som part och det kan bli aktuellt att inhämta en personutredning från Kriminalvården. Även i detta, förhållandevis enkla, ärende är således tre myndigheter involverade under samma skede av processen. Tingsrätten meddelar därefter dom och om påföljden till exempel blir skyddstillsyn sker verkställigheten inom Kriminalvården.

Sammanfattningsvis är processen för det ärende som beskrivs i figur 5 i många delar ett flöde från en myndighet till nästa, även om där finns inslag av samtidig aktivitet från flera myndigheter och exempel på att ärenden kan skickas tillbaka till en myndighet som har avslutat sin handläggning.

Exempel 2: Rån (två misstänkta personer, en över 18 år och en under 18 år).

Figur 6. Ärendeprocess genom rättskedjan: Utredning, lagföring och verkställighet.

Exemplet i figur 6 rör två personer, varav den ena är under 18 år, som är misstänkta för rån. Ärendet inleds genom att den vuxna personen grips. Ärendet hanteras därmed så gott som omedelbart av såväl Polismyndigheten som Åklagarmyndigheten eftersom åklagare ska vara förundersökningsledare och Polismyndigheten ska biträda genom att utföra utredningsåtgärder. Även det faktum att det finns en ungdom som misstänks för ett allvarligt brott gör att förundersökningen ska ledas av åklagare. Behov av åtgärder som till exempel förordnande av offentlig försvarare och beslut om hemliga tvångsmedel medför att även tingsrätten får del av ärendet i ett tidigt skede av processen. När personen häktas involveras även Kriminalvården. Andra myndigheter kan involveras genom olika utredningsåtgärder, som till exempel Rättsmedicinalverket vid inhämtning av rättsintyg. När det finns en ung lagöverträdare i ärendet begärs även yttrande av socialnämnden. Redan under förundersökningsstadiet kan ett ärende således hanteras samtidigt av alla myndigheter i rättskedjan och därtill även av andra aktörer.

Förundersökningen kan även i detta fall vidare behöva återupptas med anledning av behov av kompletterande åtgärder, vilket medför att ärendet även efter att det avslutats vid Polismyndigheten kan bli aktuellt vid myndigheten igen. Om åtal väcks i ett häktat ärende där det även finns en misstänkt under 18 år involverar en huvudförhandling Åklagarmyndigheten, tingsrätten, Kriminalvården och socialtjänsten. Om det finns särskilda säkerhetsaspekter att ta hänsyn till kan även Polismyndigheten involveras vid huvudförhandlingen. Verkställande av påföljd sker genom såväl Kriminalvårdens som socialtjänstens och Statens institutionsstyrelsens försorg.

Båda figurerna visar att det kan vara svårt eller rentav missvisande att tala om ett flöde genom rättskedjan. Detta både eftersom ett ärende kan komma att skickas fram och tillbaka mellan myndigheterna och, kanske främst, eftersom ett ärende kan hanteras av flera av myndigheterna samtidigt i processen. Dessutom är det vanligt förekommande att ett ärende inte handläggs av samtliga myndigheter i rättskedjan, utan avslutas i någon form innan hantering hos Kriminalvården blir aktuell.

5 Ärendeflödet genom rättskedjan

- I syfte att bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet har det för denna rapport utarbetats en gemensam kategorisering av brott utifrån olika brottsgrupper, nämligen
  - särskilt resurskrävande brott
  - initialt volymstarka brott
  - övriga brott.
- Särskilt resurskrävande brott innefattar exempelvis grova vålds-, narkotika- och sexualbrott. De står regelmässigt för en mindre andel av inflödet till respektive myndighet, men är ändå typiskt sett att betrakta som särskilt resurskrävande för samtliga av myndigheterna, eftersom brotten ofta genererar lång strafftid, kräver en stor mängd utredningsåtgärder och, i förekommande fall, många förhandlingsdagar.
- Initialt volymstarka brott, som exempelvis tillgreppsbrott och trafikbrott, utgör en stor andel av inkomna ärenden till Polismyndigheten. Volymen minskar genom kedjan eftersom hanteringen ofta kan avslutas i ett tidigt skede. Ibland finns inte skäl att inleda förundersökning och när utredning sker kan hanteringen ofta avslutas genom att strafföreläggande utfär-

Utifrån problematiken nämnd i kapitel 4 finns det skäl att på övergripande nivå belysa hur olika typer av ärenden, kopplat till brottskategori, hanteras inom rättskedjan.

Som exemplen i föregående kapitel visar så har rättskedjans myndigheter ansvar för tydligt definierade arbetsuppgifter inom brottmålsprocessen. För att den myndighetsövergripande brottmålsprocessen ska fungera på ett effektivt sätt krävs en god samverkan mellan de inblandande myndigheterna. Att myndigheterna gemensamt bidrar i arbetet med utredning, lagföring och verkställande av påföljder innebär dock inte att detta arbete omfattar samtliga brottmålsärenden.

5.1 Ärendeflödet uppdelat på brottskategorier

För att på en övergripande nivå beskriva vilka typer av brott som till stor del hanteras av samtliga myndigheter i rättskedjan har myndigheterna i denna rapport sammanställt statistik över sådana brottskategorier som passerar genom samtliga myndigheter. Då myndigheterna i rättskedjan producerar statistik och underlag till intern verksamhetsuppföljning används, som tidigare har berörts, mått och grupperingar som respektive myndighet har behov av och tekniska möjligheter att sammanställa. Detta speglar ofta på ett ändamålsenligt sätt det arbete som myndigheterna utför inom sitt ansvarsområde. Däremot är det sedvanliga underlaget för egen verksamhetsuppföljning inte optimalt för att beskriva flödet av den typ av ärenden som passerar genom hela rättskedjan. Detta eftersom de olika mått och grupperingar som myndigheterna använder i sina interna verksamhetsuppföljningar gör det svårt att följa förändringar i verksamhetsvolym, till exempel utvecklingen av en viss typ av brottslighet, mellan myndigheterna.

I syfte att bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet har det för denna rapport utarbetats en gemensam kategorisering av brott utifrån brottsgrupper, vilket kan ses som ett första steg i arbetet med att beskriva det centrala flödet av ärenden genom rättskedjan. För att ytterligare förbättra möjligheterna att följa ärendeflödet genom rättskedjan behöver statistiken även utvecklas med gemensamma mått i rättskedjan. Under året har myndigheterna påbörjat ett utvecklingsarbete i den delen med utgångspunkt i individbegreppet.

5.2 Gemensam kategorisering av brott

I den gemensamma kategoriseringen av brott delas brotten in i följande kategorier:

- särskilt resurskrävande brott
- initialt volymstarka brott
- övriga brott.

Kategoriseringen av det som i denna rapport kallas särskilt resurskrävande brott har gjorts utifrån de brottsgrupper som genererar en stor straffmassa inom Kriminalvården.

Straffmassan räknas som produkten av antalet klienter och deras strafftid. Brott med stor straffmassa är resurskrävande utifrån ett beläggingsperspektiv, då dessa brottsgrupper innefattar stora klientgrupper och/eller har långa fängelsepåföljder i straffskalan. Dessa brottsgrupper är typiskt sett att betrakta som särskilt resurskrävande för samtliga av myndigheterna eftersom de ofta även kräver en stor mängd utredningsåtgärder och, i förekommande fall, många förhandlingsdagar, vilket utvecklas nedan. De brott som genererar störst straffmassa har alltså i denna rapport kategoriserats som särskilt resurskrävande brott. I denna brottskategori ingår mord och dråp m.m., allvarliga narkotikabrott, våldtäkt, grov misshandel, rån och vapenbrott.

För att beskriva de totala ärendevolymerna som hanteras inom myndigheterna har ytterligare två brottskategorier definierats: initialt volymstarka brott och övriga brott. Brott som utgör en påtaglig del av Polismyndighetens volym av inkomna ärenden har kategoriserats som initialt volymstarka brott. I denna brottskategori ingår tillgreppsbrott, skadegörelsebrott, trafikbrott och bedrägerier. Samtliga övriga brott ingår i brottskategorin övriga brott.⁶ I bilaga 1 återfinns en beskrivning av vilka brott som ingår i respektive kategori.

Den gemensamma brottskategoriseringen syftar till att ge en övergripande bild på aggregerad nivå. Utifrån ett handläggningssperspektiv kan ett enskilt ärende hanteras väldigt olika i rättskedjan, beroende på de förutsättningar som finns i det enskilda ärendet. Det betyder att samtliga ärenden som ingår i brottskategorin särskilt resurskrävande brott inte behöver vara komplicerade och handläggningssmässigt tidskrävande.

Genom att använda en gemensam kategorisering av brott är det möjligt att på ett förfinat sätt följa förändringar i vilka brottsgrupper som hanteras över myndighetsgränserna. Dock bör det påpekas att det finns vissa begränsningar i tillgängliga data för uppföljning. För det första har de mått som myndigheterna använder i sin interna verksamhetsuppföljning olika detaljeringsgrad. Exempelvis kan ett ärende hos Polismyndigheten eller ett brottmål hos Sveriges Domstolar innefatta flera olika typer av brott. Detta medför att den kategorisering som används inte alltid speglar samtliga brott som har handlagts i ett ärende eller brottmål. I detta sammanhang utgår dock Sveriges Domstolar från brottsmisstankar, vilket medför en bättre möjlighet till detaljering. För klienter hos Kriminalvården kan verkställandet av en påföljd avse flera brott, även om endast ett klassas som huvudbrott för verkställigheten.⁷

För det andra har myndigheterna använt olika tillvägagångssätt för att identifiera de aktuella brottskategorierna. Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket har utgått från brottskoder medan

⁶ Grupperingarna av olika brott kan vara en annan än i respektive myndighets interna verksamhetsuppföljning.

⁷ Huvudbrott är det brott klienten är dömd för. Om en klient begår och döms för flera brott redovisas det brott som har det strängaste straffet i straffskalan som huvudbrott. Om flera brott har samma straffvärde anges slumpvis ett av dessa som huvudbrott.

Kriminalvården har använt juridisk information i form av huvudbrott, då brottskategorierna har konstruerats. I alla situationer finns inte en perfekt översättning mellan dessa kodstrukturer. Se även bilaga 1.

Trots ovanstående svårigheter är myndigheternas bild att den gemensamma grupperingen av brott ändå är användbar och ger ett mervärde när man ser på verksamhetsvolymerna i ett myndighetsövergripande perspektiv.

5.2.1 Hantering av brottskategorier inom varje myndighet

I tabell 1 redovisas de verksamhetsvolymerna som myndigheterna hanterat inom de gemensamt framtagna brottskategorierna under år 2019. Det bör framhållas att det inte med nödvändighet är samma ärenden eller individer som förekommer i de olika myndigheternas redovisning eftersom ärenden hanteras över årsskiften.

Tabell 1. Myndigheternas verksamhetsvolymerna fördelat efter gemensamma brottskategorier, 2019.

Brottskategori	Polismyndigheten	Åklagarmyndigheten	Tingsrätt	Kriminalvården		
	Andel av totalt antal inkomna ärenden	Andel av totalt antal inkomna brottsmiss-tankar	Andel av totalt antal ingående brottsmiss-tankar	Andel av nyintagna på anstalt	Andel av påbörjade frivårdsverkställigheter	Andel av total straffmassa (anstalt)*
SÄRSKILT RESURSKRÄVANDE BROTT	2,4%	7,1%	4,5%	22,8%	5,3%	80,3%
Mord, dråp m.m.	0,1%	0,3%	0,3%	1,2%	0,0%	35,3%
Allvarliga narkotikabrott	0,5%	1,8%	0,7%	5,3%	0,6%	20,3%
Våldtäkt	0,5%	1,7%	0,7%	3,8%	0,5%	9,8%
Grov misshandel	0,3%	1,0%	0,7%	4,7%	0,7%	6,8%
Rån	0,7%	1,1%	0,9%	4,6%	1,9%	4,5%
Vapenbrott	0,4%	1,2%	1,1%	3,2%	1,6%	3,6%
INITIALT VOLYMSTARKA BROTT	68,4%	31,3%	37,0%	23,7%	28,9%	4,0%
Tillgreppsbrott	30,2%	9,0%	9,7%	13,9%	7,6%	2,3%
Skadegörelsebrott	15,0%	1,9%	2,0%	0,8%	1,6%	0,0%
Trafikbrott	12,5%	15,2%	17,5%	7,7%	19,3%	0,1%
Bedrägeri	10,7%	5,2%	7,8%	1,3%	0,4%	1,5%
ÖVRIGA BROTT	29,2%	61,6%	58,6%	53,5%	65,8%	15,7%
Misshandel	4,8%	9,8%	4,7%	5,3%	15,4%	0,3%
Enkla narkotikabrott	4,7%	15,7%	20,5%	26,8%	31,6%	2,4%
Olaga tvång m.m.	0,3%	1,1%	0,4%	2,6%	0,9%	0,9%
Människohandel m.m.	0,0%	0,1%	0,1%	0,6%	0,0%	1,7%
Övrigt	19,4%	34,9%	32,8%	18,2%	17,9%	10,4%
TOTALT	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* Per 2020-10-01, exklusive livstidsdömda utan angiven strafftid

Särskilt resurskrävande brott

Av tabell 1 framgår att drygt 80 procent av Kriminalvårdens totala straffmassa för fängelseklienter (vid ett tvärsnitt första oktober 2020) utgörs av klienter som verkställer en påföljd för ett särskilt resurskrävande brott. Av dessa är mord och dråp m.m. den enskilt största kategorin och utgör 35 procent av den totala straffmassan för fängelseklienter 2020, följt av allvarliga narkotikabrott som utgör 20 procent. Dessa klienter står dock för en relativt liten del av Kriminalvårdens inflöde (ungefär 6 procent) och särskilt resurskrävande brott står för totalt 23 procent av inflödet. Dessa visar sig här ändå ha en påverkan på beläggning och resurser över tid till följd av den påverkan på straffmassan som den långa strafftiden för dessa brott har.

När det gäller inflödet av klienter till Kriminalvårdens anstalter är i stället enkla narkotikabrott (som ingår i kategorin övriga brott) den enskilt största brottskategorin som utgör 27 procent av de klienter som påbörjade en fängelseverkställighet under 2019. Dessa påverkar anstaltsbeläggningen och resursåtgången mer på kort sikt då de oftast lämnar Kriminalvården efter relativt kort tid och endast utgör drygt 2 procent av straffmassan. Inom frivården utgör särskilt resurskrävande brott endast drygt 5 procent av de påbörjade verkställigheterna och även inom frivården dominerar enkla narkotikabrott inflödet med en andel på 32 procent.

Särskilt resurskrävande brott utgör även relativt små andelar i inflödet hos de övriga myndigheterna i rättskedjan. De svarar för drygt 2 procent av polisens inflödesvolym, medan motsvarande andel för Åklagarmyndigheten är 7 procent och för Sveriges Domstolar knappt 5 procent. Att de brottstyper som driver resursåtgång över lång tid hos Kriminalvården inte utgör en betydande del av verksamhetsvolymerna i det inledande skedet vid Kriminalvården eller i tidigare led av processen blir allra tydligast för brottstypen mord, dråp m.m., som står för den största andelen i straffmassan för fängelseklienter, men endast utgör drygt 1 procent av de nyintagna på anstalt och inte ens 0,5 procent av de ärenden som inkommer till Polismyndigheten varje år.

Även om dessa brott utgör en relativt liten del av ärendeinflödet till respektive myndighet är de ändå typiskt sett att betrakta som mycket resurskrävande. Detta eftersom brott som mord, dråp m.m., allvarliga narkotikabrott och vapenbrott ofta är komplexa, vilket kräver en stor mängd utredningsåtgärder, inklusive beslut om hemliga och andra tvångsmedel som till exempel telefonavlyssning, husrannsakan och häktning, och, i förekommande fall, många förhandlingsdagar. I komplicerade ärenden är ofta förundersökningsmaterialet omfattande och inte sällan finns behov av olika typer av specialister för att kunna sammanställa och analysera utredningsmaterial. Detta medför i sin tur att utredningar av särskilt resurskrävande brott kan ta lång tid att handlägga. Inte sällan har ärenden av detta slag en koppling till organiserad brottslighet, ibland med internationella inslag som kräver ansökningar om internationell rättshjälp, vilket både kan vara komplicerat och tidskrävande. Ärenden med särskilt resurskrävande brott innebär också ofta en parallell myndighetshantering, till exempel för att de rör häktade personer (jämför exemplet i figur 2 i avsnitt 5.1 ovan), vilket ytterligare bidrar till svårigheten att beskriva hantering av dessa ärenden som ett flöde mellan myndigheterna där volymer i tidiga led speglar volymer i senare och där resursbehoven tydligt kopplar mot verksamhetsvolymerna.

När utgångspunkten i stället är vad som är beläggningskrävande i form av inflöde hos Kriminalvården så återspeglas det lite tydligare i rättskedjans tidigare led. De enkla narkotikabrotten står förvisso för en liten del av Polismyndighetens inflöde, men utgör knappt 15 procent av inkomna brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten och knappt 21 procent av de inkomna brottmålen till Sveriges Domstolar.

Initialt volymstarka brott

De brottskategorier som utgör en stor andel av inkomna ärenden till Polismyndigheten kategoriseras i detta sammanhang som initialt volymstarka brott. I denna kategori ingår tillgreppsbrott, skadegörelsebrott, trafikbrott och bedrägerier. Tillgreppsbrott inkluderar tillgrepp i butik (ringa stöld, det vill säga det som tidigare betecknades snatterier).

För kategorin initialt volymstarka brott framträder en annan fördelning av verksamhetsvolymerna bland myndigheterna än för de särskilt resurskrävande brotten. Hos Polismyndigheten svarar initialt volymstarka brott för cirka 68 procent av det totala ärendeinflödet. Denna brottskategori avser 31 procent av inflödet hos Åklagarmyndigheten respektive 37 procent vid Sveriges Domstolar. Inom Kriminalvården är motsvarande andel endast 4 procent. Tillgreppsbrotten dominerar inflödet till Polismyndigheten. De står för hela 30 procent av de inkomna ärendena. Den brottsgruppen utgör emellertid en betydligt mindre andel, knappt 10 procent, av inflödet till Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar. Klienter dömda för tillgreppsbrott står för 14 procent av påbörjade fängelseverkställigheter vid Kriminalvården, men de genererar endast 2 procent av straffmassan. Tillgreppsbrotten är därmed ett exempel på en brottskategori som genererar volymer som framför allt hanteras vid Polismyndigheten. Volymen minskar genom kedjan och är inte resurskrävande för Kriminalvården under någon längre tid.

Trafikbrott är en brottsgrupp som står för en relativt jämn fördelning av inflödet hos flera av myndigheterna: Polismyndigheten (13 procent), Åklagarmyndigheten (13 procent) och Sveriges Domstolar (18 procent). Andelen minskar i inflödet till Kriminalvårdens anstalter (8 procent) men står i stället för 19 procent av de påbörjade frivårdsverkställigheterna. Dessa brott är således inte särskilt resurskrävande för Kriminalvården i form av beläggning på anstaltsplatser men kräver i stället resurser från frivården.

Att de initialt volymstarka brotten i liten omfattning hanteras av samtliga myndigheter i rättskedjan kan förklaras av tre faktorer:

1. Polismyndigheten ska som huvudregel utreda alla anmälda brott. En förundersökning behöver dock inte inledas om det till exempel är uppenbart att brottet inte går att utreda. Det är heller inte alltid motiverat, till exempel av processekonomiska skäl, att lägga ner stora utredningsresurser på att utreda alla brott. Vissa brott, exempelvis tillgreppsbrott, kan vara så svårlösta att de åtgärder och resurser som skulle krävas för en utredningsframgång inte står i rimlig proportion till brottets allvarlighetsgrad. Ibland är det inte ens teoretiskt möjligt att slutföra en brottsutredning, till exempel när brottsanmälan avser en företeelse som inte är brottslig. Detta medför att en andel av de initialt volymstarka brotten inte går vidare i rättskedjan efter det att Polismyndigheten har avslutat handläggningen.
2. För vissa brott, som är av enklare karaktär, har Polismyndigheten befogenheter att utfärda ordningsbot. Ett sådant exempel är hastighetsöverträdelser. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har också möjlighet att fatta beslut om förundersökningsbegränsning vilket medför att vissa brott kan avslutas i ett tidigt skede. Detta medför att en andel av de initialt volymstarka brotten inte går vidare i rättskedjan efter att Polismyndigheten respektive Åklagarmyndigheten har avslutat handläggningen.
3. Bland de initialt volymstarka brotten ingår en stor mängd brott som enbart har böter i straffskalan, vilket innebär att en kriminalvårdspåföljd inte kan komma i fråga. Detta kan till exempel medföra att Polismyndigheten utfärdar ordningsbot, att åklagare utfärdar strafföreläggande eller att domstolen avgör ett mål på handlingarna.

6 Påverkansfaktorer

- De verksamhetsvolymerna som hanteras inom rättskedjan påverkas av en stor mängd olika faktorer, både externa och interna.
- Det är dock svårt att avgöra betydelsen av en påverkansfaktor eftersom en enskild faktor sällan är den enda förklaringen till en förändring av en verksamhetsvolym och den kan dessutom ofta ge förändringar på flera håll. Vidare kan påverkansfaktorer förstärka varandra.
- Att bedöma varje påverkansfaktor utifrån om, hur och hur mycket den kan förväntas påverka volymerna konstateras därför vara mycket svårt. Myndigheterna har emellertid identifierat och analyserat de påverkansfaktorer som bedöms vara särskilt intressanta under den aktuella prognosperioden.
- Tre påverkansfaktorer har därvid beskrivits, nämligen
  - snabbare lagföring, som konstateras kunna förväntas leda till viss påverkan på myndigheternas verksamhetsvolymerna, framför allt gällande antalet inkomna brottmål till tingsrätterna, men inte nödvändigtvis på myndigheternas resursbehov
  - covid-19, som konstateras utgöra både en intern och en extern påverkansfaktor som kan ge effekter under en lång tid och därför är svårbedömd
  - satsningen på Polismyndigheten, som konstateras vara svår att koppla till just verksamhetsvolymerna.

De verksamhetsvolymerna som hanteras inom rättskedjan påverkas av en stor mängd olika faktorer. I prognossammanhang talas det ofta om drivkrafter eller påverkansfaktorer och vad de har för inflytande på prognosresultaten. I arbetet med att sammanställa prognoser över framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan används påverkansfaktorer som ett samlingsbegrepp för omständigheter som kan påverka verksamhetsvolymerna. Exempelvis kan externa faktorer som lagstiftning eller socioekonomiska faktorer påverka befolkningens benägenhet att begå brott och därmed också de volymerna som hanteras inom rättsväsendet. Även interna faktorer, inom rättskedjan, påverkar storleken på de verksamhetsvolymerna som hanteras. Här kan exempelvis nämnas ekonomiska, personella och materiella resurser, organisatorisk uppbyggnad samt prioriteringar och särskilda satsningar inom myndigheterna.

Myndigheterna har under året genomfört en övergripande kartläggning av påverkansfaktorer. Detta bör inte ses som en komplett sammanställning, utan snarare som ett inledande arbete för fortsatt analys av påverkansfaktorer. Inledningsvis illustrerar figur 7 att anmälda brott utgör ingångshändelserna i rättskedjan. Antalet anmälda brott är beroende av ett mycket stort antal faktorer som har grupperats i följande kategorier:

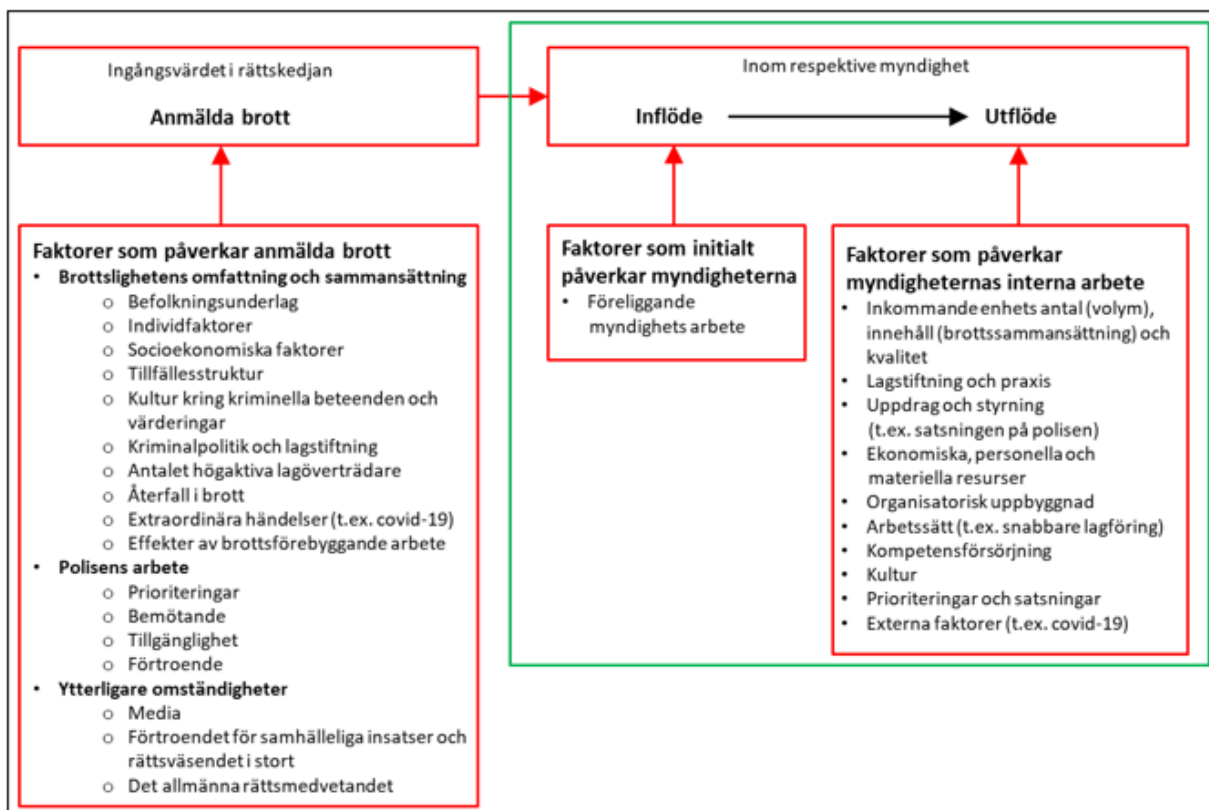
- brottslighetens omfattning och sammansättning
- polisens arbete
- ytterligare omständigheter.

Vissa av faktorerna har en mer omedelbar relation till antalet anmälningar, medan andra påverkar antalet anmälningar indirekt genom påverkan på anmälningsbenägenheten. Det bör också påpekas att myndigheterna själva har olika stora möjligheter att påverka dessa faktorer. Hur Polismyndigheten arbetar med tillgänglighet, exempelvis via aktiviteter som förenklar rutiner för anmälningar av brott, är något som

myndigheten i hög grad kan påverka. Andra faktorer, exempelvis befolkningsutvecklingen, kan inte myndigheterna i rättskedjan påverka.

I den gröna rutan i figur 7 beskrivs faktorer som påverkar inflödet och utflödet hos myndigheterna. I princip är det inkommande flödets volym, innehåll och kvalitet endast beroende av det arbete som föregående myndigheter i rättskedjan har utfört, med undantag för Polismyndigheten som ligger först i kedjan. I figuren beskrivs också faktorer som påverkar utflödet från respektive myndighet. Även här ingår faktorer som myndigheterna själva kan påverka, till exempel arbetsätt och prioriteringar inom verksamheterna. Dessutom återfinns faktorer där myndigheterna har liten eller ingen möjlighet att påverka, till exempel lagstiftning och externa faktorer såsom covid-19. Observera att det finns en adderande påverkan i det avseendet att summan av de faktorer som påverkar en myndighets utflöde också utgör grunden för nästa myndighets påverkansfaktorer.

Figur 7. Påverkansfaktorer i rättskedjan.

6.1 Omständigheter att beakta kring påverkansfaktorer

Att separat studera en påverkansfaktor och dess effekt på ärendevolymer är mycket svårt. En enskild påverkansfaktor är sällan den enda förklaringen till en förändring av en verksamhetsvolym. Att förklara brottsliga handlingar med hjälp av enskilda påverkansfaktorer blir i detta sammanhang en alltför grov förenkling av verkligheten. Brottsliga handlingar, som är grunden för de verksamhetsvolymerna som beskrivs och prognostiseras i denna rapport, bör i detta avseende betraktas i ett sammanhang där exempelvis individuella, sociala och samhällsmässiga förutsättningar samvarierar och påverkar de handlingar som sker.

En enskild påverkansfaktor kan dessutom ge förändringar på flera olika sätt. Ett exempel på detta kan vara satsningen på polisen. Ökande resurser till Polismyndigheten ger förbättrade möjligheter att hantera

de volymer som finns, men kan också bidra till att volymerna i sig ökar då resurstillskottet kan medföra att fler brott upptäcks. Dessutom kan ökade resurser till Polismyndigheten även medföra att framgångsrika brottsförebyggande aktiviteter på sikt resulterar i ett minskat ärendeflöde.

Sambandet mellan olika påverkansfaktorer är också viktigt att beakta. Om en kriminalpolitisk reform genomförs som innebär att vissa handlingar kriminaliseras, är det rimligt att anta att befolkningens agerande förändras. I vilken omfattning denna beteendeförändring sker beror exempelvis på befolkningens rättsmedvetande och förtroendet för rättsväsendet. I detta exempel föreligger således ett samband mellan påverkansfaktorerna (1) kriminalpolitik och lagstiftning, (2) det allmänna rättsmedvetandet samt (3) förtroendet för samhälleliga instanser och rättsväsendet i stort.

6.2 Olika typer av påverkan

De omständigheter som presenterades i föregående avsnitt visar på några av de svårigheter som finns med att hantera påverkansfaktorer vid prognostiserandet av verksamhetsvolymer. För att bryta ner svårigheterna till något mer konkret kan några dimensioner lyftas fram som är relevanta i detta sammanhang.

För det första behöver frågan ställas *om* det är sannolikt att en viss faktor kommer att påverka verksamhetsvolymerna.

För det andra behöver frågan ställas *hur* denna påverkan kan komma att se ut. Handlar det om en engångseffekt på verksamhetsvolymerna eller påverkar faktorn volymerna kontinuerligt i framtiden?

För det tredje behöver frågan ställas *om storleken* på förändringen.

Förutsättningarna för att besvara dessa tre frågeställningar är olika beroende på vilken påverkansfaktor som studeras. Vissa faktorer har under lång tid haft någon form av effekt på de volymer som hanteras i rättskedjan. Sådana påverkansfaktorer kan ofta även i framtiden antas påverka verksamhetsvolymerna. Exempelvis kan ungdomskullarnas storlek vara en faktor som länge har existerat och påverkat antalet brott som sker i samhället. Framtida förändringar av ungdomskullarnas storlek kommer därmed med stor säkerhet ha en inverkan på verksamhetsvolymerna i rättskedjan. Hur denna påverkan ser ut, och även storleken, kan man få en god bild av utifrån hur de har påverkat historiskt. Återigen bör det dock poängteras att samvariationen mellan olika faktorer gör det svårt att separera ut en enskild faktor av detta slag, i prognosperspektivet.

Andra påverkansfaktorer är dock av en annan karaktär. Det kan handla om nya fenomen som därmed inte har haft någon effekt på de historiska verksamhetsvolymerna. Det kan också avse påverkansfaktorer som påtagligt ändrar karaktär, det vill säga faktorer som i och för sig har förekommit historiskt men där förutsättningarna har förändrats betydligt och effekten på de framtida verksamhetsvolymerna bedöms som betydelsefull. Denna typ av påverkansfaktorer kan vara extra intressanta att analysera ur ett prognosperspektiv eftersom de i någon form medför nya utmaningar eller förutsättningar för rättsväsendets myndigheter, men också är extra svåra att bedöma utifrån frågeställningarna ovan.

6.3 Vad är nästa steg?

Sammantaget finns alltså en mycket stor mängd påverkansfaktorer som i varierande omfattning påverkar de volymer som hanteras inom rättsväsendet. Att bedöma var och en av dessa utifrån om, hur och hur mycket de kan förväntas påverka volymerna är en grannlaga uppgift. Det finns ändå påtagliga vinster med att lyfta fram och analysera de påverkansfaktorer som man bedömer har stor sannolikhet att påverka

de framtida verksamhetsvolymerna. Under antagandet att en hel del av de mindre betydelsefulla påverkansfaktorerna ”tar ut” varandra och att en del av de mer successiva förändringar som sker finns med i de statistiska framskrivningarna som utgör själva prognoserna, ger sådana analyser ändå ett mervärde. Arbetsgruppen har identifierat och valt ut tre påverkansfaktorer av denna karaktär som bedöms vara särskilt intressanta under den aktuella prognosperioden 2021–2024. Dessa är *snabbare lagföring*, *covid-19* och *satsningen på Polismyndigheten*. Alla tre är visserligen redan kända, men bedöms kunna ha en fortsatt påverkan. I avsnitt 7.4–7.6 beskrivs dessa faktorer.

6.4 Snabbare lagföring

6.4.1 Bakgrund

För att utveckla rättsväsendets förmåga att snabbt utreda och lagföra brott har regeringen beslutat om en försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål. Genom förändrade arbetsmetoder, nya verktyg och ökad samverkan skapas en mer sammanhållen process genom rättskedjan.

För att ett brott ska handläggas inom försöksverksamheten, för vuxna misstänkta, ska förundersökningen ledas av polis, brottet ha högst tre års fängelse i straffskalan, gärningspersonen vara påträffad på eller i närheten av brottsplatsen och brottet vara enkelt att utreda. För unga misstänkta krävs att brotten ska vara av enkel beskaffenhet, de misstänkta ska ha fyllt 15 år men ännu inte 18 år. Det får inte vara mer än två misstänkta och dessa ska vara hemmahörande i en kommun inom försöksverksamheten.

Det pågår en utredning om ett permanent snabbförfarande i brottmål och andra åtgärder för en snabbare lagföring av brott, bland annat att analysera hur systemet med strafföreläggande kan utvecklas för att även i fortsättningen utgöra ett snabbt och effektivt alternativ till prövning i domstol. Uppdraget ska redovisas senast den 29 april 2021 (Dir. 2020:62).

Försöksverksamheten genomförs av Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket, Kriminalvården och Domstolsverket tillsammans med ett antal tingsrätter. Försöksverksamheten inleddes i norra Stockholm i januari 2018. Sedan februari 2019 pågår i samma område en särskild försöksverksamhet för lagöverträdare under 18 år. Från och med januari 2020 byggdes försöksverksamheten för vuxna lagöverträdare ut till hela polisregion Stockholm. Försöksverksamheten har från januari 2021 införts vid ett antal orter i samtliga polisregioner.

De vanligaste brotten inom snabbare lagföring är narkotikabrott av mindre allvarlig karaktär, stöld från butik och olovlig körning. Det är således brott som i den gemensamma kategoriseringen av brott kan hänföras till kategorierna initialt volymstarka brott och övriga brott, se avsnitt 6.2.

Brå har utvärderat den ursprungliga försöksverksamheten i polisområde Stockholm nord (Brå 2020a). Även Justitiekanslern (2020) har utvärderat försöksverksamheten för vuxna misstänkta. Den senare granskningen har varit inriktad på handläggningen främst ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

6.4.2 Volympåverkan

För att kunna handläggas inom försöksverksamheten måste brottet uppfylla ett antal kriterier (se föregående avsnitt). Polismyndigheten valde därför ut 16 brottskoder⁸ som bedömdes motsvara kriterierna för att ingå i försöksverksamheten. Under 2019 omfattade dessa brottskoder nästan 180 000 ärenden eller 14 procent av samtliga inkomna ärenden till Polismyndigheten. En av de utvalda brottskoderna (1212: Annan skadegörelse, ej klotter) togs i bruk 2020, och enligt preliminära resultat kommer andelen att öka till cirka 17 procent. Av dessa 16 brottskoder ingår 9 i brottskategorin initialt volymstarka brott, 6 i övriga brott och endast en (4081: Annat brott mot vapenlagen) i särskilt resurskrävande brott. Drygt 60 procent av inflödet inom de 16 brottskoderna utgörs av initialt volymstarka brott, nästan 39 procent utgörs av övriga brott och endast en halv procent utgörs av särskilt resurskrävande brott.

Huvuddelen av de brott som hanteras genom snabbare lagföring är av den typ där anmälan upprättas av polisen och inflödet i hög grad styrs av polisens arbete på området. Därför är det rimligt att anta att inflödet av ärenden avseende dessa brott kommer att öka när arbetssättet snabbare lagföring sprids till i verksamheten. Samtidigt ska det påpekas att långt ifrån alla ärenden inom de utvalda brottskoderna kommer att handläggas med snabbare lagföring – i försöksverksamheten har andelen hittills varit mindre än hälften av de inkomna ärendena.

För Åklagarmyndighetens del har det hittills inte varit möjligt att dra några slutsatser om projektet snabbare lagföring innebär en faktisk volymökning vad avser inkomna brottsmisstankar eftersom det inte går att veta om de brottsmisstankar som kommit in till myndigheten inom ramen för projektet skulle komma in till myndigheten oavsett. Vad gäller ärenden som redovisas till åklagare så kan snabbare lagföring emellertid tänkas påverka på flera sätt. För flera av de brott som hanteras via snabbare lagföring är uppleringen förhållandevis hög. Ett ökat inflöde till Polismyndigheten bör därför också innebära ett ökat utflöde i form av redovisade ärenden till åklagare. En annan aspekt är att en hel del ärenden som annars avslutas vid Polismyndigheten genom beslut om förundersökningsbegränsning i stället kommer att redovisas till åklagare.

Sammantaget är det för Polismyndighetens del troligt att både in- och utflödet av ärenden inom de brott som hanteras genom snabbare lagföring kommer att öka, men i vilken omfattning går det bara att spekulera om. Däremot bedöms inte resursbehovet vid Polismyndigheten påverkas av den volymökning som

---

⁸ De brottskoder som har ingått i försöksverksamheten är:

0853 Stöld, ringa stöld utan inbrott, från butik, även i anslutning till bensinstation, varuhus, kommersiell utställningslokal
 1212 Annan skadegörelse (ej klotter)
 3002 Olovlig körning, grov olovlig körning
 3005 Rattfylleri, grovt rattfylleri
 3070 Rattfylleri under påverkan av narkotika
 3111 Beteendebrott i trafiken
 3141 Hastighetsöverträdelse på väg
 3151 Bilbältesbrott
 3171 Övriga vägtrafikbrott mot trafikförordningen, fordonsförordningen m.fl. där endast böter ingår i straffskalan
 3201 Sjöfylleri
 4023 Lagen om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål
 4024 Köp av sexuell tjänst
 4081 Annat brott mot vapenlagen
 5010 Narkotikastrafflagen, innehav (enbart innehav)
 5011 Narkotikastrafflagen, bruk (enbart bruk)
 9001 Bötesbrott eller andra brott som inte tagits upp i denna förteckning men som omfattas av anmälnings- och misstankerutinen.

arbetssättet kan medföra, eftersom snabbare lagföring innebär en effektivisering av processen med kortare genomströmningstider som följd.

Inte heller Åklagarmyndighetens resursbehov bedöms påverkas av en eventuell volymökning. Att ärendena handläggs snabbare är emellertid generellt sett en omständighet som ökar möjligheterna till lagföring. Det, tillsammans med det fullmaktsförfarande som hittills varit en förutsättning för att utfärda strafförelägganden inom ramen för projektet, kan bidra till ett ökat utflöde till tingsrätterna.

Domstolsverket bedömer att volympåverkan i form av antalet inkomna brottmål till tingsrätterna kommer att vara stor. Försöksverksamheten har inneburit en tydlig tendens till ett ökat antal registrerade brottmål. Orsakerna till det är, såsom berörts ovan, flera, såsom ökat fokus från polisens sida för berörda ärenden, färre nedlagda ärenden i tidigare led av rättskedjan och att fler ärenden går hela vägen till tingsrätt i stället för att sluta i strafföreläggande hos Åklagarmyndigheten. Ytterligare en faktor är att samordningen av ärenden och mål minskar då en utgångspunkt inom försöksverksamheten är att ärenden och mål inte samordnas om det bedöms leda till fördröjd lagföring. Däremot bedöms påverkan mätt i arbetsbelastning inte vara fullt lika stor. Detta främst som en följd av att många misstänkta gärningar som i försöksverksamheten handläggs i enstaka brottmål även annars skulle ha prövats i tingsrätt men då i samordnade brottmål.

För Kriminalvården har införande av snabbare lagföring framför allt påverkat arbetet med personutredningar som görs inom frivården. Som Brå lyft i sin utvärdering av försöksverksamheten så innebär den att tiden för att färdigställa en personutredning generellt är kortare inom försöksverksamheten än för övriga liknande ärenden (Brå 2020a). Detta blir en fråga om prioritering av resurser då det innebär att frivården behöver mer luft i sin planering för att hinna omhänderta de behov av personutredningar som kommer via snabbare lagföring. När det gäller anstalts- och häktesverksamheten ser inte Kriminalvården att försöksverksamheten inom snabbare lagföring haft någon större effekt på inflödet av klienter. Med tanke på de brottskategorier som försöksverksamheten omhändertar är detta dock väntat.

6.5 Covid-19

6.5.1 Bakgrund

Under mars månad 2020 konstaterade Världshälsoorganisationen (WHO) att utbrottet av coronaviruset och den efterföljande sjukdomen covid-19 utvecklats till en pandemi. Covid-19 medför ovanligt svåra förutsättningar för såväl länder som enskilda organisationer att planera och anpassa sin verksamhet utifrån händelseutvecklingen.

Bland annat har pandemin haft ett snabbt förlopp över världen och kunskapsläget om viruset och sjukdomen är fortfarande lågt och förknippat med stor osäkerhet. Påverkan är global och omfattande och får följder ekonomiskt och socialt samt för liv och hälsa. Mängder av åtgärder har vidtagits skyndsamt – lokalt, nationellt och globalt – för att hindra smittspridningen. I Sverige har flera myndighetsåtgärder genomförts och regeringsbeslut tagits med anledning av covid-19 under 2020. Exempelvis har restriktioner avseende allmänna sammankomster och offentliga tillställningar införts. Effekterna av de åtgärder som gjorts och konsekvenserna för samhället är än så länge dock svåra att förutsäga.

I Sverige har pandemin medfört en stor belastning för sjukvården, ökad arbetslöshet och försämrade nationalekonomiska förutsättningar. Människor som har levnadsvillkor som redan nu begränsas av ekonomiska och sociala förutsättningar kan drabbas i ett läge med högre grad av arbetslöshet. Konsekvenserna kan, förutom ökad risk för fattigdom och psykisk ohälsa, också stärka känslan av utanförskap

och marginalisering. Utsatta grupper riskerar att få ännu svårare att etablera sig i samhället när det gäller arbete och försörjning.

6.5.2 Covid-19 – en intern påverkansfaktor inom rättskedjans myndigheter

Myndigheterna i rättskedjan har under den pågående pandemin tvingats anpassa sin verksamhet efter de rådande omständigheterna. Exempelvis har antalet personer som arbetar på distans ökat. Riktlinjer för förhållningssätt på arbetsplatserna har implementerats för att minimera smittspridningen. Inom flera av myndigheterna har det frigjorts tid för ärendehantering genom att utbildningsinsatser, konferenser och tjänsteresor har ställts in med anledning av pandemin. Det har gett påtagliga effekter bland annat vid Åklagarmyndigheten där antalet brottsmisstankar som väntar på åklagares beslut minskade särskilt under våren 2020.

Vissa förändringar i samhället har också haft en direkt påverkan på myndigheternas arbetsuppgifter. Exempelvis har utlandsresandet minskat påtagligt under år 2020, som en följd av de reserestriktioner som råder. Detta har medfört att antalet ansökningar om pass hos Polismyndigheten har minskat avsevärt under år 2020. Det minskade resandet har också medfört förändrade förutsättningar för personal som arbetar inom gränskontrollverksamheten. Båda dessa faktorer har medfört att personal inom Polismyndigheten har kunnat omdisponeras till bland annat brottsutredningsarbete.

Bland tingsrätterna har antalet inställda mål⁹ påverkats av covid-19. Andelen inställda möten i brottmål ligger normalt kring 17 procent. Huvudparten av dessa möten avser huvudförhandling. Ett normalår ställs drygt 20 procent av samtliga huvudförhandlingar rörande brottmål in. Under 2020 har cirka 24 procent av huvudförhandlingarna i brottmål ställts in, dock med större variation mellan enskilda tingsrätter än under ett normalår. Antalet inställda brottmålsförhandlingar var som högst från mitten av mars till slutet av maj. Under denna period ställdes 32 procent av huvudförhandlingarna in, därefter har andelen återgått till normala nivåer för att åter öka något igen slutet av 2020. Att ett stort antal förhandlingar ställts in medför även att antalet brottsmisstankar för vilka åtal har väckts har ökat vid Åklagarmyndigheten. Med hjälp av tekniska lösningar som video har många huvudförhandlingar kunnat genomföras trots att parter i målet inte har haft möjlighet att närvara i rättsalen.

För Kriminalvårdens transportverksamhet har pandemin inneburit färre beställningar av transporter. Störst är skillnaden för utrikesverksamheten eftersom många länder har stängt sina gränser, men även inrikestransporterna har minskat med anledning av försöken att minimera exponering. Det är främst de nationella transporterna som har minskat, medan de lokala transporterna har påverkats i avsevärt lägre grad.

Pandemin påverkar Kriminalvårdens anstalts- och häktesverksamhet genom de förändringar som myndigheten har genomfört för att minska smittspridning inom verksamheten. Förändringarna gäller dels inställda besök och permissioner, dels kring planering av platser och hantering av klienter med symtom eller bekräftad sjukdom. Detta tillför en extra dimension till den redan höga beläggningen som myndigheten haft på både anstalter och häkten under 2020.

Trots den pågående pandemin har den interna sjukfrånvaron inom rättskedjans myndigheter hittills inte medfört alltför omfattande konsekvenser för verksamheten. Myndigheterna har således kunnat utföra sina uppdrag på ett tillfredsställande sätt även under den rådande pandemin.

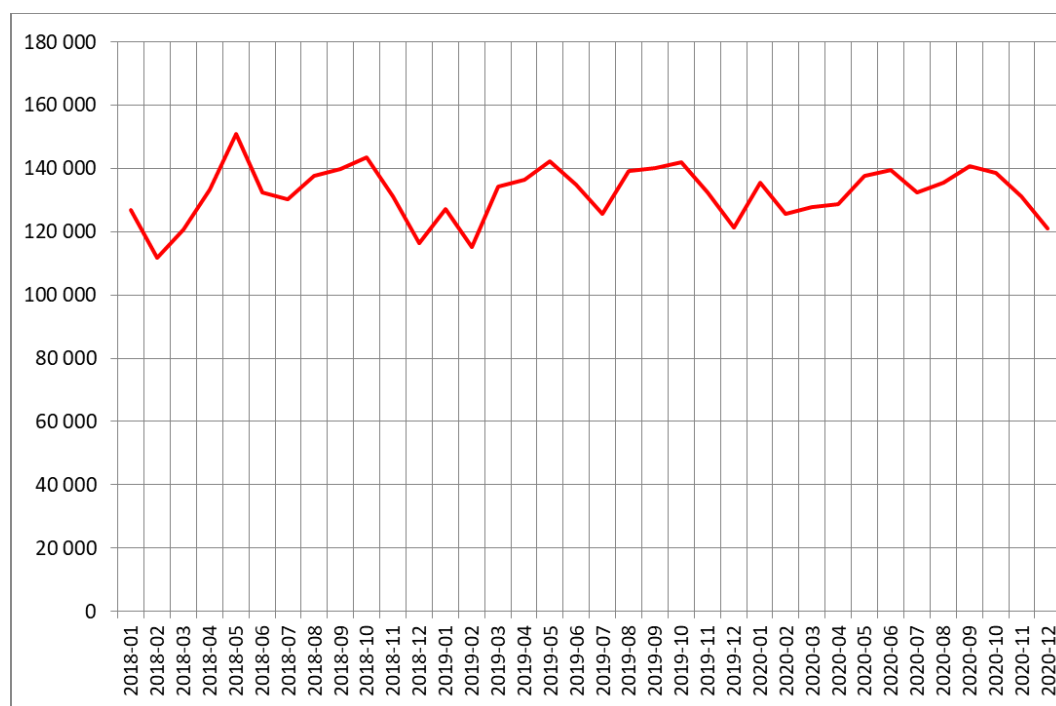
⁹ Att ett mål ställs in behöver inte betyda att det skjuts på framtiden utan kan innebära att det avgjorts utan möte eller huvudförhandling om det lämpar sig.

Det är svårt att förutsäga vilka effekter covid-19 kommer att fortsätta ha på myndigheternas verksamhet framgent. Hur pandemin fortsättningsvis utvecklas är naturligtvis både avgörande och svårbedömt för dessa framtida effekter. Ett antagande kan dock vara att sådana aktiviteter som senarelagts eller ställts in på grund av covid-19 förr eller senare kommer att behöva omhändertas på något sätt. Exempelen ovan avseende senarelagda utbildningar och minskade ansökningar om resehandlingar kan vara exempel där åtgärder till följd av pandemin har skapat ett uppdämt behov. Detta kommer i sådana fall att ställa krav på myndigheternas förmåga att anpassa verksamheten framöver.

6.5.3 Covid-19 – en extern påverkansfaktor på rättskedjans myndigheter

De externa effekter som covid-19 har på rättskedjans ärendevolymer kommer huvudsakligen från pandemins påverkan på brottsligheten i samhället. Att bedöma hur den faktiska brottsligheten utvecklas är en svår uppgift, som kräver insamling av information utanför myndigheternas datasystem. De brott som kommer till Polismyndighetens kännedom är dock enklare att studera. I figur 8 illustreras antalet anmälda brott under perioden januari 2018 till december 2020. Som framgår av detta diagram har antalet anmälda brott inte avvikit påtagligt från den historiska trenden under den period som pandemin har drabbat samhället. I en rapport med data fram till september 2020, har Brå (2020b) konstaterat att det är få tydliga konsekvenser av pandemin i statistik avseende anmälda brott. Även Trygghetsberedningen (2020) har studerat coronapandemins effekter på brottsligheten.

Figur 8. Antal anmälda brott till Polismyndigheten, januari 2018 till december 2020.

På längre sikt kan man anta att covid-19 påverkar en faktor eller ett fenomen i samhället som i sin tur påverkar brottsligheten. Denna typ av faktorer är svåra att beskriva i ett helhetsperspektiv och dessutom är graden av påverkan osäker. Utan att påstå att en komplett kartläggning är gjord, har myndigheterna identifierat två faktorer som bedöms vara särskilt betydelsefulla: arbetsmarknaden och polariseringen av samhället.

Arbetsmarknaden

När det gäller arbetsmarknaden har pandemin lett till en ökad arbetslöshet i Sverige och dessutom förväntas arbetslösheten stiga ytterligare under 2021 enligt Arbetsförmedlingens prognoser. Särskilt berörda är branscher inom tjänstesektorn som hotell, restaurang och handel, vilka präglas av tillfälliga anställningar och ingångsjobb och där unga och utrikes födda är överrepresenterade (Arbetsförmedlingen 2020). Detta kan, för de grupper som drabbas, leda till försämrade ekonomiska förhållanden, minskad social rörlighet och starkare känsla av utanförskap. På sikt kan det driva fler individer till olika former av brottslighet, vilket kan öka inflödet av anmälda brott till Polismyndigheten. Hur mycket och inom vilka brottskategorier är dock svårt att uttala sig om.

Utöver arbetslösheten så har covid-19 också påverkat arbetslivets rutiner. Exempelvis har andelen som arbetar hemifrån ökat. Under april 2020 uppskattades 28 procent arbeta hemifrån i Sverige (Galasso och Foucault 2020). Pandemin tros påskynda digitaliseringen och strukturomvandlingen på arbetsmarknaden. Att en större andel av befolkningen arbetar hemifrån kan ha både negativ och positiv påverkan på ärendelinflödet. Det är exempelvis troligt att antalet anmälda bostadsinbrott minskar, medan vissa typer av bedrägeribrott kan tänkas öka.

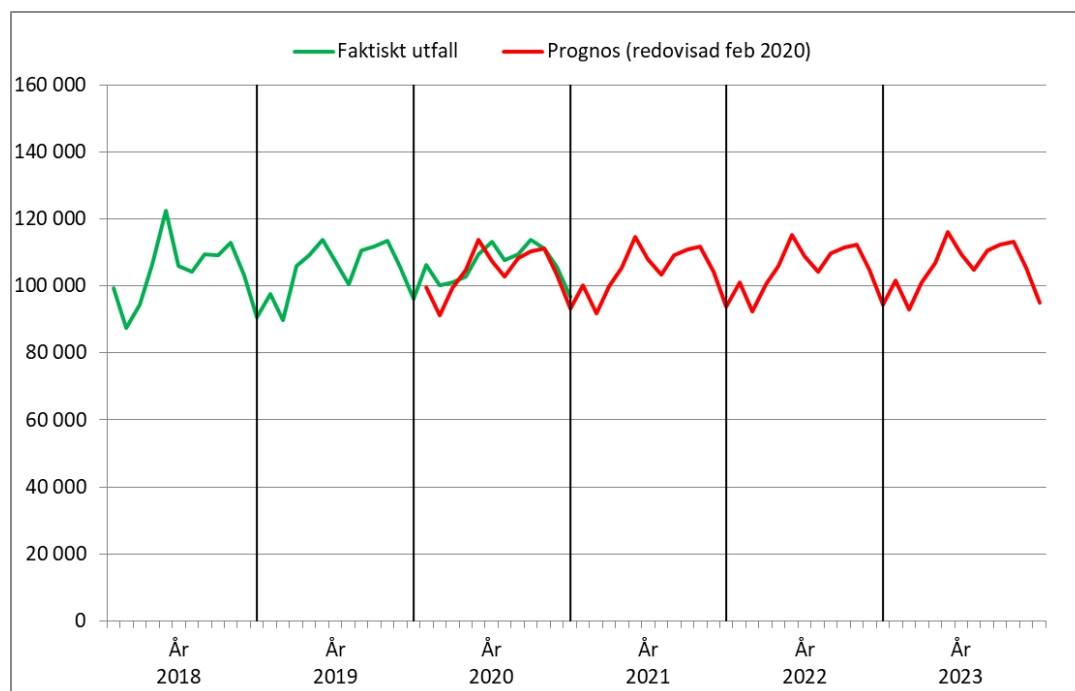
Polarisering av samhället

Mycket tyder på att det är de mest utsatta i samhället som påverkas starkast av pandemin, både ekonomiskt och psykiskt. Ur detta perspektiv kan pandemin betraktas som ett hinder i arbetet för att minska samhällsklyftorna och som en faktor som bidrar till sämre integration. Tidigare forskning och utredningar identifierar bland annat segregerade samhällen och hög arbetslöshet bland unga som riskfaktorer på samhällsnivå för att unga ska gå med i kriminella nätverk (SOU 2010:05). För ärendelinflödet hos polisen så kan en ökad polarisering av samhället innebära en ökad brottslighet i de utsatta områdena.

Sammanfattning

Hur ärendelinflödet till Polismyndigheten har utvecklats under den period som covid-19 har drabbat det svenska samhället, beskrivs översiktligt i figur 9. I detta diagram återfinns det faktiska utfallet för perioden januari 2018 till december 2020 och prognostiserat utfall för åren 2020–2023. Det prognostiserade utfallet avser den framtida bedömning av verksamhetsvolymerna som redovisades till regeringen i februari 2020 (Brå m.fl. 2019). Den prognos som då lämnades innehöll endast helårsvärden. I figur 9 har dessa årsvärden räknats om till prognostiserade månadsvärden med utgångspunkt från månadsfördelning av Polismyndighetens ärendelinflöde under år 2018–2020. Som framgår av figur 9 avviker det faktiska utfallet endast marginellt från det prognostiserade värdet, under den period som covid-19 har drabbat det svenska samhället.

Figur 9. Antal inkomna ärenden till Polismyndigheten: Faktiskt utfall, januari 2018 till december 2020 samt prognostiserat utfall januari 2020 till december 2023.

Sammanlagt kan nämnas att pandemins effekt på samhället och brottsligheten är svårbedömd. Ett avgörande problem då dessa effekter ska kopplas till framtida verksamhetsvolym i rättskedjan är det tidsmässiga händelseförloppet. Det är fullt möjligt att både pandemins påverkan på till exempel arbetsmarknaden och polariseringen av samhället har effekter som först på lång sikt ger avtryck på brottsligheten. Det faktum att påverkansfaktorer inte sällan samvarierar, på ett sätt som beskrivs i avsnitt 7.2, bör också beaktas. Effekterna av pandemin kommer med stor sannolikhet att påverka rättskedjans myndigheter under en längre tidsperiod.

6.6 Satsningen på Polismyndigheten

6.6.1 Bakgrund

Det svenska polisväsendet har i modern tid genomgått flera stora reformer. Från förstatligandet 1965, då över 500 polisdistrikt slogs ihop till 119, över närpolisreformen på 1990-talet och instiftandet av 21 länspolismyndigheter 1999, till ombildningen 2015 som resulterade i att verksamheten organiserades i två myndigheter: Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Sedan 2005 har flera satsningar gjorts för att öka kapaciteten i polisverksamheten genom att öka antalet poliser och anställda totalt. För närvarande pågår en omfattande satsning, där Polismyndigheten har tilldelats resurser för att kunna växa med 10 000 anställda från första januari 2016 till sista december 2024. Syftet med satsningen är att öka polisens förmåga till att förebygga, förhindra och utreda brott.

Mål om 10 000 fler anställda

Regeringen satte år 2017 upp ett mål om att antalet anställda vid polisen ska öka med 10 000 fram till 2024, jämfört med ingången av 2016. Fram till december 2020 har antalet anställda ökat med nästan 5 500 personer, av vilka drygt 1 000 är poliser. Merparten av ökningen av civilanställda har skett inom utredningsverksamheten, till exempel i form av utredare, administratörer, handläggare, forensiker och analytiker.

Resursförstärkningens effekt på verksamheten beror till viss del på vilka prioriteringar som görs och vilka verksamhetsdelar som personalmässigt förstärks. Polismyndighetens huvudsakliga prioriteringar framgår av myndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024. I denna verksamhetsplan finns tre övergripande mål formulerade för Polismyndigheten:

- framgångsrik brottsbekämpning och uppkläring
- stark lokal närvaro
- attraktiv arbetsplats och samarbetspartner.

Till dessa övergripande mål har elva delmål fastställts. Vissa av dessa delmål har relativt svag koppling till verksamhetsvolymerna avseende brottmålsärenden. Ett exempel är delmålet ”starkt beredskap som hanterar allvarliga händelser, kriser eller krig”. Andra delmål har däremot ett starkare samband till arbetet inom utredning och lagföring, och är därför särskilt intressanta i ett prognosperspektiv eftersom de speglar Polismyndighetens prioriteringar på övergripande nivå. Följande delmål i den strategiska verksamhetsplanen bedöms ha särskilt stor betydelse för myndighetens arbete inom utredning och lagföring, under prognosperioden 2021–2024:

- färre medborgare utsätts för brott och fler brott klaras upp
- ökad uppkläring av brott mot särskilt utsatta brottsoffer
- förbättrad gränspolisier verksamhet och förstärkt förmåga för bekämpning av internationell brottslighet
- terrorism och våldsbejakande extremism bekämpas
- ökad polisiär närvaro i lokalsamhället
- inga nya utsatta områden och reducering av befintliga.

Med utgångspunkt i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan har polisregioner och nationella avdelningar utformat egna strategiska inriktningar. I dessa beskrivs hur myndighetens gemensamma målsättningar på bästa sätt ska uppnås. Delmålen omhändertas i de strategiska inriktningarna med utgångspunkt i lokal lägesbild, verksamhetsanalys, behovsanalys och polisregionens eller avdelningens specifika utvecklingsbehov.

Ambitionen att Polismyndigheten ska växa och vid årsskiftet 2024/2025 vara drygt 38 000 anställda är en förutsättning för att de prioriteringar som görs i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan ska kunna förverkligas. Rätt kompetens ska finnas på rätt plats så att största möjliga verksamhetsnytta kan erhållas, givet de ekonomiska ramarna. Tillväxten ska i huvudsak ske i polisregionerna, och var behovet av att förstärka förmågorna finns mer specifikt kan variera mellan polisregioner och avdelningar.

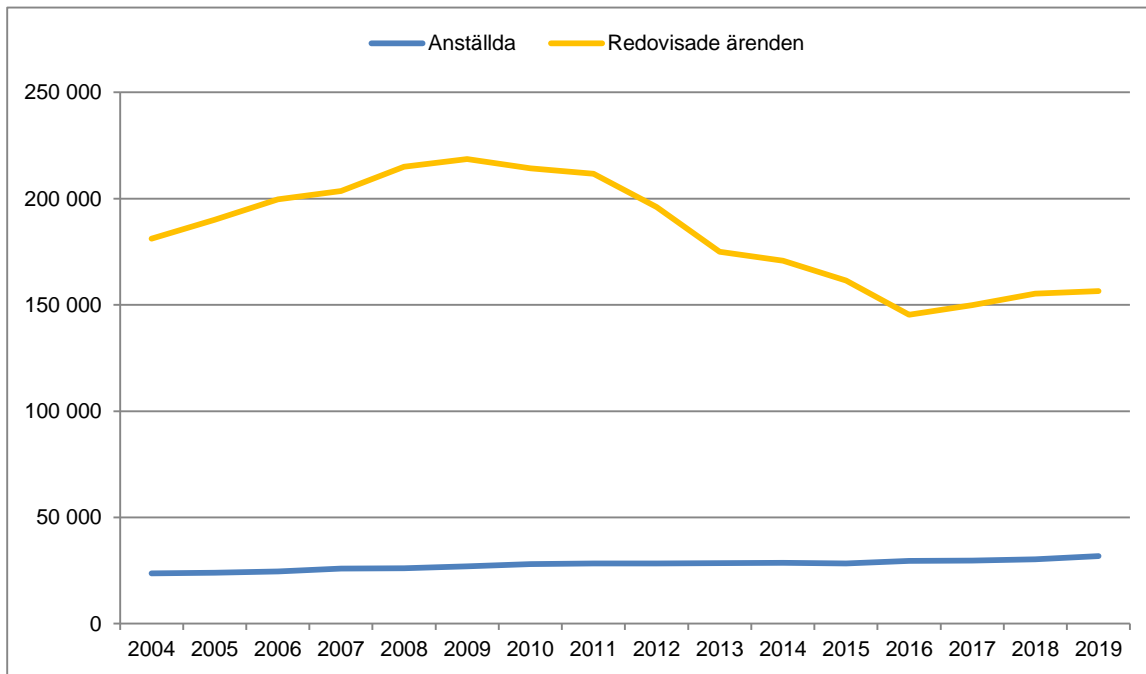
6.6.2 Volympåverkan

Den satsning som nu görs på Polismyndigheten är så stor att den har betydande effekter på verksamheten. Däremot är det inte självklart vilken påverkan satsningen har på just verksamhetsvolymerna. När det i denna rapport skrivs om verksamhetsvolymerna så avses brottmålsärenden. Detta avser ärenden som inom rättskedjan hanteras genom en myndighetsövergripande process som kan benämnas utredning, lagföring och verkställighet. Polisens förmåga att utreda och klara upp brott kan något förenklat mätas genom antalet ärenden som polisen redovisar till åklagare.

En historisk jämförelse mellan antalet anställda och antalet ärenden redovisade till åklagare visar hur komplicerat detta förhållande är. Se figur 10. Vid en första anblick är sambandet mellan antalet anställda och antalet redovisade ärenden per år svagt. Sedan år 2004 har antalet anställda årligen ökat, med undantag för 2012 och 2015, från knappt 24 000 anställda år 2004 till nästan 32 000 år 2019. Detta motsvarar

en ökning med 34 procent. Under samma period har antalet ärenden som polisen redovisar till åklagare först ökat (21 procents ökning 2004–2009), därefter minskat (34 procents minskning 2009–2016) och från 2016 återigen ökat (totalt 8 procent fram till 2019).

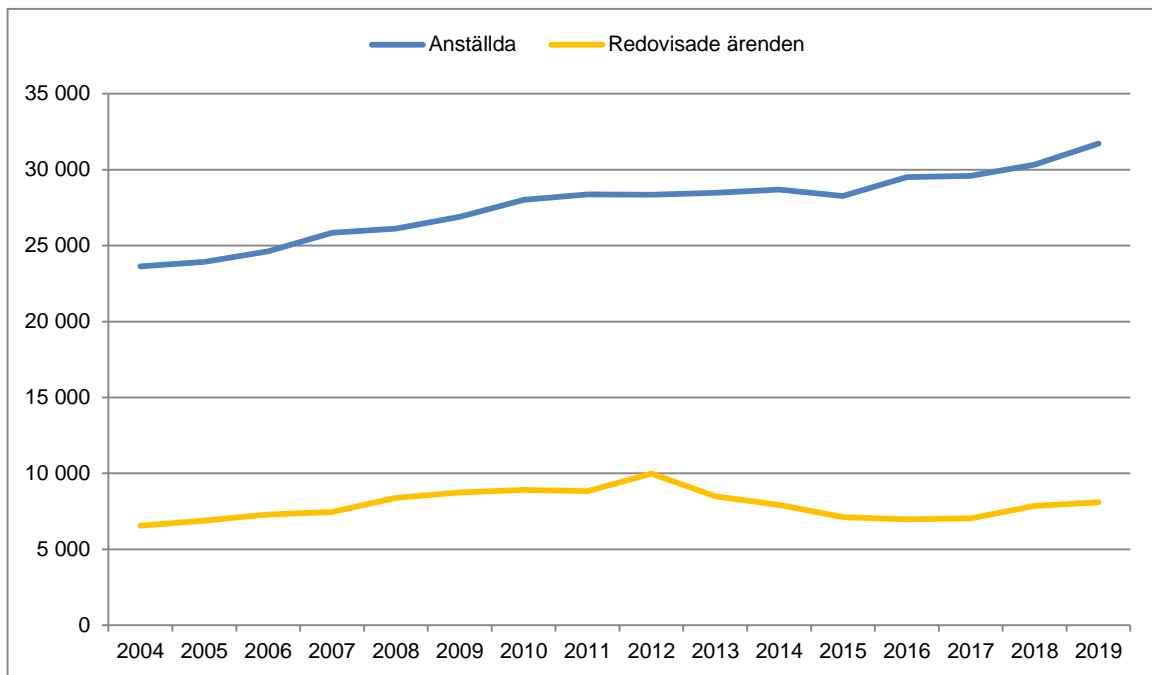
Figur 10: Antal anställda och antal redovisade ärenden totalt per år.

Det finns alltså andra faktorer som i högre grad än antalet anställda påverkar det totala antalet redovisade ärenden. Polismyndighetens verksamhet är bred och omfattar förutom utredning och lagföring exempelvis gränskontroller, brottsförebyggande arbete, upprätthållande av den allmänna ordningen och säkerheten samt olika typer av stöd och service till allmänheten. Vidare behöver myndigheten ständigt balansera sina utredningsresurser mellan olika typer av brott, och hur fördelningen ser ut har betydande påverkan på antalet redovisade ärenden. Den här fördelningen styrs i sin tur av flera olika faktorer, till exempel hur inflödet av anmälda brott utvecklas över tid, förändringar i lagstiftningen, vilka prioriteringar som görs i den polisiära verksamheten, politisk styrning och så vidare. Ytterligare en faktor som har betydelse i detta sammanhang är ärendenas komplexitet. Hur omfattande och komplicerade brottsutredningarna inom en brottskategori är förändras också över tid, men framgår inte av statistik på övergripande nivå.

När fokus skiftar från alla redovisade ärenden och i stället fokuserar på ärenden som avser sådana brott som ur ett rättskedjeperspektiv är särskilt resurskrävande (se avsnitt 6.1), så blir bilden en annan (se figur 11). Mellan 2004 och 2012 ökade antalet redovisade ärenden avseende resurskrävande brott med drygt 50 procent, medan antalet anställda under samma period ökade med 20 procent. Sedan 2012 har antalet anställda fortsatt att öka medan antalet redovisade ärenden först minskade fram till 2016 för att sedan öka årligen. Korrelationen mellan antalet anställda och antalet särskilt resurskrävande ärenden är fortfarande relativt svag, men den är inte obefintlig.

Figur 11: Antal anställda och antal redovisade ärenden inom kategorin särskilt resurskrävande brott per år.

7 Polismyndigheten

Polismyndigheten har utgått från den myndighetsgemensamma kategoriseringen av brott vid bedömning av de framtida verksamhetsvolymerna. Den prognos som Polismyndigheten redovisar i detta avsnitt pekar på att de tre brottskategorierna kommer att utvecklas på olika sätt.

- De särskilt resurskrävande brotten prognostiseras att öka påtagligt mellan 2020 och 2024: inflödet med 21 procent och utflödet med 27 procent. För att möta en ökad ärendevolym avseende särskilt resurskrävande brott, behöver myndigheterna i rättskedjan ha en beredskap. Ärenden inom denna brottskategori kräver ofta att flera olika myndigheter och kompetenser är involverade i handläggningen. Mot denna bakgrund är det särskilt viktigt att framtida verksamhetsvolymerna inom denna brottskategori löpande följs upp.
- För brottskategorin initialt volymstarka brott prognostiseras en mindre ökning under denna period: inflödet ökar med 7 procent och utflödet ökar med 6 procent.
- Även inom kategorin övriga brott kommer verksamhetsvolymerna att öka enligt denna prognos: inflödet med 9 procent och utflödet med 11 procent.

7.1 Bakgrund

Polismyndigheten är den första länken i rättskedjan. Inflödet till Polismyndigheten (inkomna ärenden) bearbetas på olika sätt för att sedan bland annat resultera i ett utflöde (ärenden redovisade till åklagare) som levereras till nästa länk i rättskedjan, Åklagarmyndigheten. Inflödet består till största delen av ärenden som anmäls av målsägare. Därtill kommer så kallade ingripandebrott, som till exempel trafik- och narkotikabrott, där det är Polismyndighetens egna aktiviteter som huvudsakligen påverkar inflödets omfattning.

Vid bedömning av de framtida verksamhetsvolymerna har myndigheterna i rättskedjan historiskt utgått från den gruppering av brott som används internt inom respektive myndighet. Ett problem i detta sammanhang är att det har varit svårt att följa utvecklingen i hela rättskedjan eftersom begreppen inte har varit enhetliga. I kapitel 6 beskrivs det utvecklingsarbete som myndigheterna har genomfört inom detta område. I detta utvecklingsarbete har nya grupperingar av brott tagits fram som är mer ändamålsenliga i ett rättskedjeperspektiv. Mot denna bakgrund har prognoserna detta år utgått från den nya grupperingen av brott: särskilt resurskrävande brott, initialt volymstarka brott och övriga brott. Förutom en ökad spårbarhet i rättskedjan är ytterligare en fördel med den nya grupperingen att en grov värdering av resursbehovet, utifrån ett rättskedjeperspektiv, är möjlig att göra.

7.1.1 Historisk utveckling

I tabell 2 beskrivs antalet inkomna ärenden under perioden 2015–2020 fördelade efter den nya brottskategoriseringen. Inflödet avseende de särskilt resurskrävande brotten har ökat med 33 procent under perioden 2015–2020. Brottsstrukturen, det vill säga sammansättningen av olika typer av brott, förändras över tid. Sedan 2015 har det exempelvis skett en mycket kraftig ökning av allvarliga narkotikabrott (+ 59 procent) och vapenbrott (+ 54 procent). Däremot har antalet inkomna ärenden avseende rån endast ökat marginellt under perioden 2015–2020 (+ 6 procent).

Inflödet avseende initialt volymstarka brott uppvisar en annan utveckling: Under perioden 2015–2020 har antalet inkomna ärenden i denna brottskategori minskat med 5 procent, från cirka 911 000 till cirka

863 000. Tillgreppsbrotten, som utgör den volymmässigt största delen i denna brottskategori, har minskat med 20 procent eller 93 700 ärenden. Ett ökat inflöde har dock skett inom brottsgrupperna skadegörelsebrott (22 procent) och trafikbrott (13 procent).

Brottskategorin övriga brott svarar för cirka 30 procent av Polismyndighetens totala inflöde. I denna kategori ingår brott av helt olika karaktär, som framgår av tabell 2. Under perioden 2015–2020 har inflödet avseende övriga brott ökat med 11 procent. Antal inkomna ärenden avseende enkla narkotikabrott har ökat påtagligt (+ 47 procent) medan misshandel har minskat något (- 5 procent). Observera att grov misshandel särredovisas i detta sammanhang och ingår i brottskategorin särskilt resurskrävande brott.

Tabell 2. Antal inkomna ärenden 2015–2020: Faktiskt utfall 2015–2019 och preliminärt utfall 2020.

Brottskategori	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Mord, dråp m.m.	914	999	1 091	1 111	1 132	1 282
Allvarliga narkotikabrott	4 872	4 941	5 470	5 629	5 769	7 762
Våldtäkt	4 459	4 830	5 573	5 723	6 020	6 513
Grov misshandel	3 646	3 863	3 631	3 621	4 202	4 192
Rån	7 871	7 959	8 040	7 974	8 300	8 346
Vapenbrott	3 590	3 619	4 113	4 180	4 856	5 515
Särskilt resurskrävande brott	25 352	26 211	27 918	28 238	30 279	33 609
Bedrägerier	137 344	146 607	134 529	141 850	135 685	126 634
Skadegörelsebrott	178 919	154 594	163 687	173 168	189 289	217 963
Tillgreppsbrott	461 951	439 023	425 763	388 789	381 309	368 292
Trafikbrott	132 702	133 423	146 660	151 442	157 720	150 486
Initialt volymstarka brott	910 916	873 647	870 639	855 249	864 003	863 374
Enkla narkotikabrott	44 202	44 647	49 383	54 303	59 658	64 759
Misshandel	63 439	65 402	61 730	60 640	60 713	60 108
Människohandel m.m.	154	177	190	195	475	635
Olaga tvång m.m.	2 804	2 997	2 953	3 464	3 303	3 004
Övrigt	233 766	234 696	236 341	245 293	244 927	253 681
Övriga brott	344 365	347 919	350 597	363 895	369 076	382 187
Totalt	1 280 633	1 247 777	1 249 154	1 247 382	1 263 358	1 279 170

* 2020 avser preliminärt utfall, se beskrivning i 8.2.1 Metod.

I tabell 3 beskrivs antalet ärenden redovisade till åklagare under perioden 2015–2020 fördelade efter den nya brottskategoriseringen. Utflödet avseende de särskilt resurskrävande brotten har ökat med 25 procent under perioden 2015–2020, från 7 100 till 8 900. I samtliga brottsgrupper i denna kategori har antalet redovisade ärenden ökat under perioden. En påtaglig ökning av utflödet återfinns i brottsgrupperna våldtäkt (+ 87 procent) och rån (+ 43 procent). Däremot har utflödet avseende grov misshandel endast ökat marginellt (+ 3 procent). Av det totala antalet redovisade ärenden under perioden 2015–2020 avser 5 procent särskilt resurskrävande brott.

För initialt volymstarka brott har utflödet, precis som inflödet, minskat under perioden 2015–2020. Under år 2020 redovisades 11 procent färre ärenden i denna brottskategori jämfört med år 2015. Särskilt

tydlig är minskningen avseende tillgreppsbrott (- 29 procent) och bedrägerier (- 25 procent). Antalet redovisade ärenden avseende trafikbrott har däremot ökat med cirka 2 900 ärenden eller 7 procent under perioden 2015–2020. Av totalt antal redovisade ärenden under perioden 2015–2020 svarar de initialt volymstarka brotten för 52 procent. Detta kan jämföras med motsvarande siffra för inflödet, där denna brottskategori avser 69 procent av det totala inflödet.

43 procent av Polismyndighetens totala utflöde avser ärenden i brottskategorin övriga brott. En förhållandevis stor andel av ärendena i denna kategori resulterar i att ärendet redovisas till åklagare. Av det totala inflödet avser 29 procent ärenden som tillhör kategorin övriga brott. Under perioden 2015–2020 har antalet ärenden som redovisas till åklagare ökat med 22 procent i denna brottskategori. Enkla narkotikabrott, som avser innehav och bruk, har under denna period ökat med 35 procent, medan misshandel har minskat med 14 procent.

Tabell 3. Antal ärenden redovisade till åklagare 2015–2020: Faktiskt utfall 2015–2019 och preliminärt utfall 2020.

Brottskategori	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Mord, dråp m.m.	341	367	353	372	398	456
Allvarliga narkotikabrott	2 597	2 377	2 371	2 699	2 722	2 796
Våldtäkt	661	634	701	877	1 008	1 238
Grov misshandel	1 272	1 221	1 183	1 200	1 198	1 311
Rån	1 024	1 096	1 030	1 150	1 239	1 461
Vapenbrott	1 234	1 275	1 400	1 559	1 525	1 615
Särskilt resurskrävande brott	7 129	6 970	7 038	7 857	8 090	8 878
Bedrägerier	11 099	6 262	6 199	6 549	7 292	8 271
Skadegörelsebrott	3 695	3 053	3 314	3 195	2 912	3 515
Tillgreppsbrott	33 920	30 867	28 439	26 764	24 663	24 204
Trafikbrott	40 761	37 918	40 721	43 078	42 593	43 651
Initialt volymstarka brott	89 475	78 100	78 673	79 586	77 460	79 642
Enkla narkotikabrott	27 358	26 281	29 481	32 295	34 869	36 994
Misshandel	9 766	8 633	8 315	7 926	7 823	8 432
Människohandel m.m.	4	2	5	15	16	105
Olaga tvång m.m.	733	705	655	684	651	712
Övrigt	27 040	24 674	25 652	26 989	27 611	32 685
Övriga brott	64 901	60 295	64 108	67 909	70 970	78 929
Totalt	161 505	145 365	149 819	155 352	156 520	167 448

* 2020 avser preliminärt utfall, se beskrivning i 8.2.2 Metod.

7.2 Metod

De data som används för bedömning av Polismyndighetens framtida verksamhetsvolym är statistiska uppgifter avseende inkomna ärenden (inflöde) och ärenden redovisade till åklagare (utflöde). Kategoriseringen av brott har gjorts enligt den myndighetsgemensamt framtagna grupperingen av brott. I kapitel 6 beskrivs detta arbete mer ingående. Prognoserna presenteras för de tre huvudkategorierna särskilt resurskrävande brott, initialt volymstarka brott och övriga brott och består av en summering av de separata prognoserna för de brottsgrupper som ingår i respektive kategori. I bilaga 1 framgår vilka brott som ingår i respektive kategori.

Data avseende inkomna ärenden och ärenden redovisade till åklagare har tagits fram ur Polismyndighetens system för verksamhetsuppföljning (VUP). Tidsserien utgörs av helårsdata för perioden 2004–2019. För år 2020 har preliminära uppgifter använts. Beräkningen av dessa preliminära uppgifter har baserats på den historiska månadsfördelningen under åren 2015–2019. Det faktiska utfallet under perioden januari till oktober 2020 har räknats upp till preliminärt utfall för helåret 2020 genom att dividera denna volym med andelen av årsutfallet under åren 2015–2019 som avser perioden januari–oktober 2015–2019. Denna uppräkningsmetod har skett per brottsgrupp.

Vid prognosberäkningen har utgångspunkten varit en framskrivning av den historiska trenden (se bilaga 2). I kapitel 7 beskrivs faktorer som bedöms påverka de framtida verksamhetsvolymerna. Prognoserna har inte aktivt anpassats efter dessa påverkansfaktorer, men vissa av faktorerna är fenomen som i mer eller mindre stor utsträckning redan påverkar utvecklingen och därmed också fångas i det historiska utfallet. Rimlighetsbedömningar av prognosen har gjorts i samarbete med sakkunniga inom myndigheten. Polisens beräkningsmodell för inflöde och utflöde beskrivs översiktligt i figur 12.

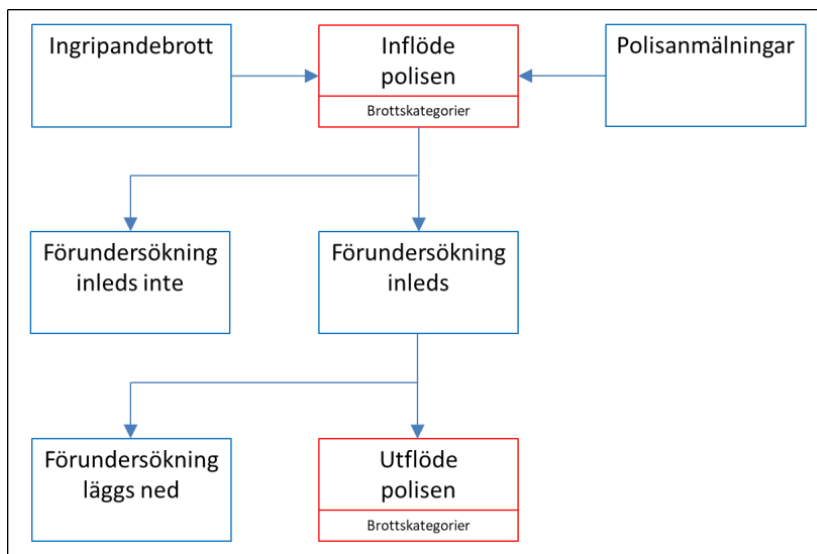
7.2.1 Metod för inflödesprognos

Prognoserna avseende det framtida inflödet av ärenden till Polismyndigheten baseras på de 15 brottsgrupper som gemensamt har utarbetats av myndigheterna. Se beskrivning i avsnitt 6.2. Inflödesprognosen utgår från den historiska utvecklingen för respektive brottsgrupp och baseras på trendframskrivning av det historiska utfallet. De förändringar inom brottsgrupperna som kan identifieras under de senaste åren, efter polisens omorganisation 2015, utgör grunden för den framtida bedömningen av inflödet. För de flesta brottsgrupper är den genomsnittliga förändringen av inflödesvolymen under perioden 2015–2020 utgångspunkten för den framtida bedömningen av utvecklingen.

Ärendevolymen inom brottsgruppen människohandel m.m. är relativt liten och har historiskt varierat påtagligt mellan olika år. Av denna anledning har en konstant nivå prognostiserats för denna brottsgrupp, vilket innebär att 2020 års utfall har extrapolerats för prognosperioden. I brottsgruppen övrigt ingår en stor mängd olika typer av brott. Antalet inkomna ärenden i denna brottsgrupp minskade under perioden 2015–2016 för att därefter öka. Bedömningen är att den utveckling som skett efter 2016 förväntas fortsätta under prognosperioden. För denna brottsgrupp har den genomsnittliga årliga förändringen under perioden 2017–2020 använts som underlag för prognosen.

7.2.2 Metod för utflödesprognos

Antalet ärenden som polisen redovisar till åklagare beror dels på hur stor ärendevolym som inkommer till polisen, dels på i hur stor andel av de inkomna ärendena som förundersökning inleds och dels på hur stor andel av dessa ärenden som avslutningsvis redovisas till åklagare. Prognoserna över det framtida utflödet av ärenden från polisen baseras på de 15 brottsgrupper som gemensamt har utarbetats i detta projekt. För varje brottsgrupp beräknas utflödesprognosen genom att den prognostiserade inflödesvolymen först multipliceras med en uppskattning av den framtida andelen där förundersökning inleds och att denna volym i sin tur multipliceras med en uppskattning av den framtida andelen som redovisas till åklagare. Dessa framtida andelar har uppskattats baserat på historiskt utfall. Utflödesprognosen utgår således från inflödesprognosen som beskrivs i avsnitt 7.2.1. Utgångspunkten vid prognosberäkningen har varit att utgå från andel inledda förundersökningar och andelen av dessa ärenden som redovisats till åklagare, under år 2020. För de brottsgrupper där en trend har identifierats för den historiska utvecklingen av dessa andelar, har en linjär framskrivning använts med utgångspunkt från utvecklingen under perioden 2015–2020. Detta tillvägagångssätt har applicerats på brottsgrupperna rån, våldtäkt och vapenbrott.

Figur 12. Polisens beräkningsmodell för prognos av inflöde och utflöde.

7.3 Prognos över inflödet

Enligt det scenario som prognosen visar kommer antalet inkomna ärenden avseende särskilt resurskrävande brott att öka med 21 procent, från 33 600 till 40 600, mellan 2020 och 2024. För brott som ingår i kategorin initialt volymstarka brott är bedömningen att antalet inkomna ärenden kommer att öka med 7 procent, från 863 400 till 922 200 under prognosperioden. Enligt prognosen för brott i kategorin övriga brott uppskattas antalet inkomna ärenden öka med 9 procent, från 382 200 till 416 900, mellan 2020 och 2024. Summan av de tre prognoserna ger en total ökning av inkomna ärenden med 8 procent mellan 2020 och 2024. Se tabell 4.

Tabell 4. Prognos över antal inkomna ärenden 2021–2024, faktiskt utfall för 2017–2019 och preliminärt utfall för 2020.

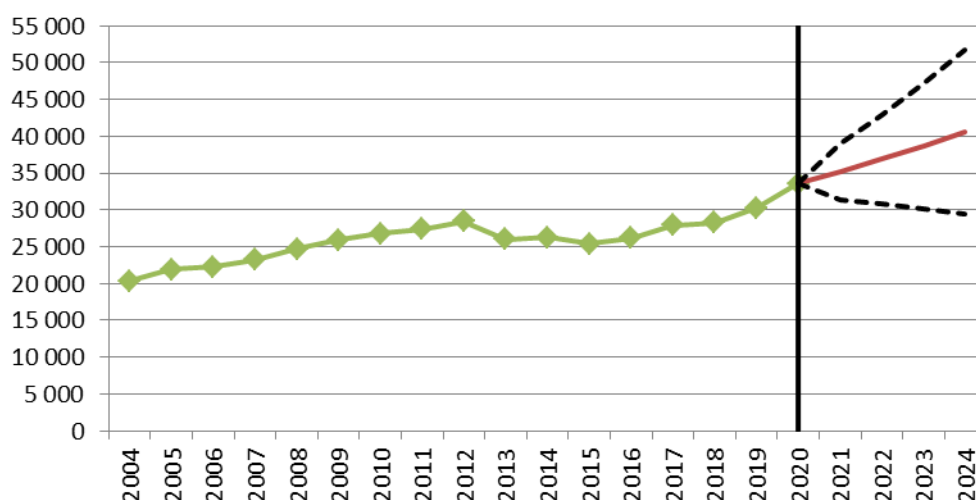
Brottskategori	2017	2018	2019	2020*	2021	2022	2023	2024
Särskilt resurskrävande brott	27 918	28 238	30 279	33 609	35 200	36 900	38 700	40 600
Förändring i antal	1 707	320	2 041	3 330	1 591	1 700	1 800	1 900
Förändring i procent	7%	1%	7%	11%	5%	5%	5%	5%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					1 591	3 291	5 091	6 991
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					5%	10%	15%	21%
Initialt volymstarka brott	870 639	855 249	864 003	863 374	874 000	887 200	903 300	922 200
Förändring i antal	-3 008	-15 390	8 754	-629	10 626	13 200	16 100	18 900
Förändring i procent	0%	-2%	1%	0%	1%	2%	2%	2%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					10 626	23 826	39 926	58 826
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					1%	3%	5%	7%
Övriga brott	350 597	363 895	369 076	382 187	390 400	398 900	407 700	416 900
Förändring i antal	2 678	13 298	5 181	13 111	8 213	8 500	8 800	9 200
Förändring i procent	1%	4%	1%	4%	2%	2%	2%	2%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					8 213	16 713	25 513	34 713
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					2%	4%	7%	9%
Totalt	1 249 154	1 247 382	1 263 358	1 279 170	1 299 600	1 323 000	1 349 700	1 379 700
Förändring i antal	1 377	-1 772	15 976	15 812	20 430	23 400	26 700	30 000
Förändring i procent	0%	0%	1%	1%	2%	2%	2%	2%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					20 430	43 830	70 530	100 530
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					2%	3%	6%	8%

* 2020 avser preliminärt utfall, se beskrivning i 8.1.1 Metod.

Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste hundratal.

7.3.1 Inflöde – särskilt resurskrävande brott

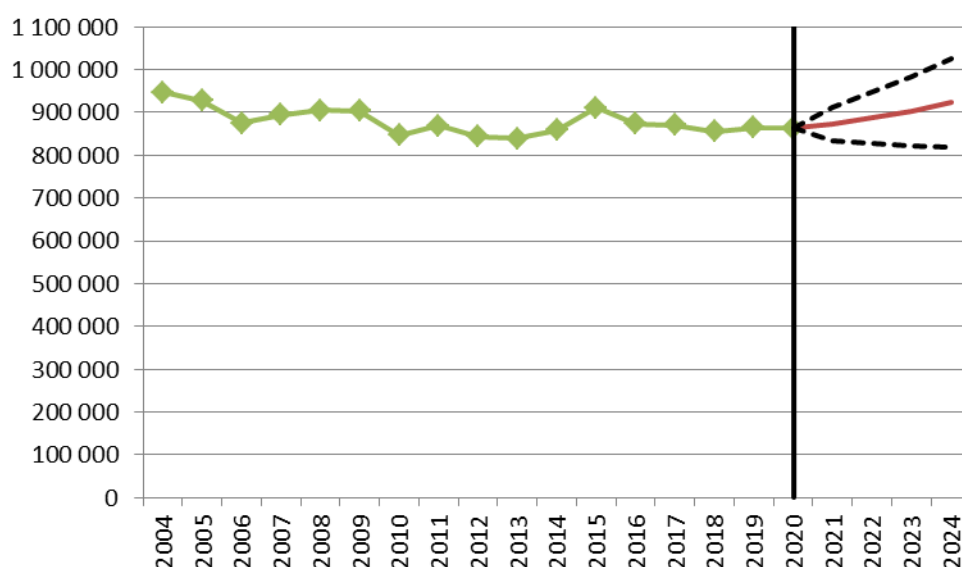
Samtliga brottsgrupper inom kategorin särskilt resurskrävande brott prognostiseras öka under perioden 2020–2024. I brottsgruppen vapenbrott har inflödet årligen ökat under hela perioden 2013–2020. Det ökande inflödet bedöms fortsätta och vapenbrotten prognostiseras öka med 38 procent under perioden 2020–2024. Även för allvarliga narkotikabrott prognostiseras en påtaglig ökning av inflödet (+ 30 procent). Denna brottsgrupp är dock särskilt svårbedömd mot bakgrund av att inflödet har ökat kraftigt under år 2020 och det är ovisst om denna förändring av inflödet kommer att fortsätta i samma takt under prognosperioden. Brottsgruppen rån uppvisar endast en försiktig ökning av inflödet i denna prognos (+ 5 procent).

Figur 13. Särskilt resurskrävande brott: Inkomna ärenden 2004–2020 och prognos för 2021–2024.

För 2020 redovisas preliminärt utfall, se beskrivning i 7.2 Metod.

7.3.2 Inflöde – initialt volymstarka brott

Under år 2020 har de initialt volymstarka brotten utgjort 67 procent av Polismyndighetens totala ärendeinflöde. Som framgår av figur 14 har inflödet inom kategorin endast varierat marginellt under de senaste åren. Prognosen indikerar att inflödet kommer att öka med mellan 1,2 procent och 2,1 procent årligen under prognosperioden. Inom denna brottskategori är de historiska trenderna avseende inflödet olika för de brottsgrupper som ingår i kategorin. För tillgreppsbrott, som under längre tid har haft ett minskat inflöde, prognostiseras en fortsatt minskning (- 16 procent). Ett ökat inflöde prognostiseras för skadegörelsebrott (+ 40 procent) och trafikbrott (+ 20 procent). Ett relativt oförändrat inflöde under prognosperioden (+ 1 procent) prognostiseras för bedrägerier.

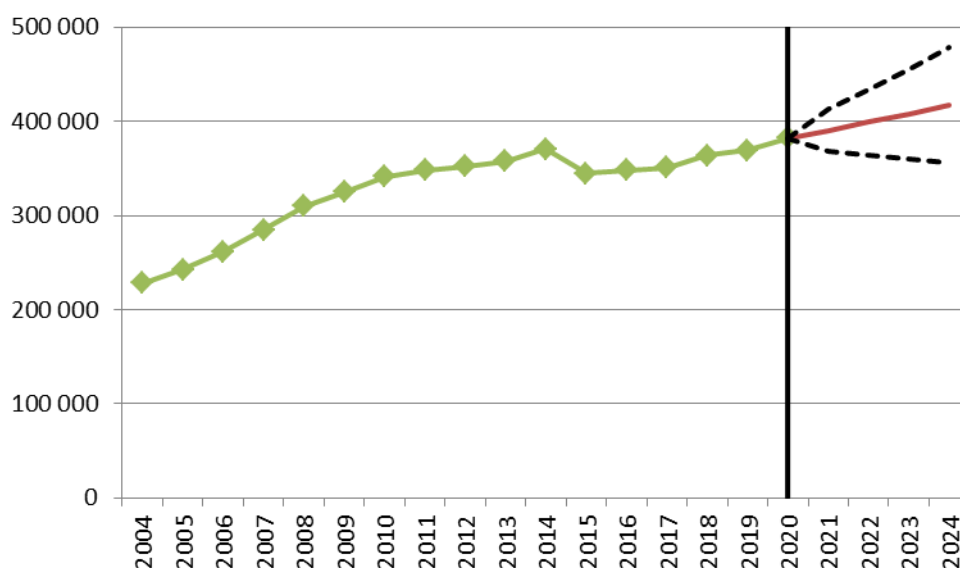
Figur 14. Initialt volymstarka brott: Inkomna ärenden 2004–2020 och prognos för 2021–2024.

För 2020 redovisas preliminärt utfall, se beskrivning i 7.2 Metod.

7.3.3 Inflöde – övriga brott

Brottskategorin övriga brott består av ett stort antal olika brottsgrupper. Sammantaget prognostiseras ett ökat inflöde för denna kategori med 9 procent under perioden 2020–2024. Enkla narkotikabrott (innehav och bruk) har ökat påtagligt mellan 2015 och 2020. Prognosen indikerar att detta ökade inflöde kommer att fortsätta under prognosperioden och medföra 25 procent fler inkomna ärenden 2024 jämfört med 2020. För brottsgrupperna misshandel och olaga tvång m.m. prognostiseras dock ett minskat inflöde med 3–4 procent under perioden 2020–2024. Observera att grov misshandel ingår i en egen brottsgrupp och behandlas inom brottskategorin särskilt resurskrävande brott. Den kanske mest svårprognostiserade brottsgruppen är övrigt, mot bakgrund av att det i denna brottsgrupp ingår en stor mängd helt olika typer av brott. I denna prognos är bedömningen att inflödet kommer att öka med 8 procent under prognosperioden.

Figur 15. Övriga brott: Inkomna ärenden 2004–2020 och prognos för 2021–2024.

För 2020 redovisas preliminärt utfall, se beskrivning i 7.2 Metod.

7.4 Prognos över utflödet

Utflödet av ärenden redovisade till åklagare inom kategorin särskilt resurskrävande brott prognostiseras öka under perioden 2021–2024. Prognosen indikerar att utflödet kommer att öka med 27 procent, från 8 900 till 11 300, mellan 2020 och 2024. För brott som ingår i kategorin initialt volymstarka brott är bedömningen att antalet ärenden redovisade till åklagare kommer att öka med 6 procent, från 79 600 till 84 000 under prognosperioden. Enligt prognosen för brott i kategorin övriga brott, kommer utflödet att öka med 11 procent, från 78 900 till 87 800, mellan 2020 och 2024. En summering av de tre prognoserna ger en total ökning av ärenden redovisade till åklagare med 9 procent mellan 2020 och 2024. Se tabell 5.

Tabell 5. Prognos över antal redovisade ärenden till åklagare 2021–2024, faktiskt utfall för 2017–2019 och preliminärt utfall för 2020.

Brottskategori	2017	2018	2019	2020*	2021	2022	2023	2024
Särskilt resurskrävande brott	7 038	7 857	8 090	8 878	9 500	10 000	10 600	11 300
Förändring i antal	68	819	233	788	622	500	600	700
Förändring i procent	1%	12%	3%	10%	7%	5%	6%	7%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					622	1 122	1 722	2 422
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					7%	13%	19%	27%
Initialt volymstarka brott	78 673	79 586	77 460	79 642	79 200	80 600	82 200	84 000
Förändring i antal	573	913	-2 126	2 182	-442	1 400	1 600	1 800
Förändring i procent	1%	1%	-3%	3%	-1%	2%	2%	2%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					-442	958	2558	4 358
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					-1%	1%	3%	6%
Övriga brott	64 108	67 909	70 970	78 929	79 100	81 800	84 700	87 800
Förändring i antal	3 813	3 801	3 061	7 959	171	2 700	2 900	3 100
Förändring i procent	6%	6%	5%	11%	0%	3%	4%	4%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					171	2 871	5 771	8 871
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					0%	4%	7%	11%
Totalt	149 819	155 352	156 520	167 448	167 800	172 400	177 500	183 100
Förändring i antal	4 454	5 533	1 168	10 928	352	4 600	5 100	5 600
Förändring i procent	3%	4%	1%	7%	0%	3%	3%	3%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					352	4 952	10 052	15 652
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					0%	3%	6%	9%

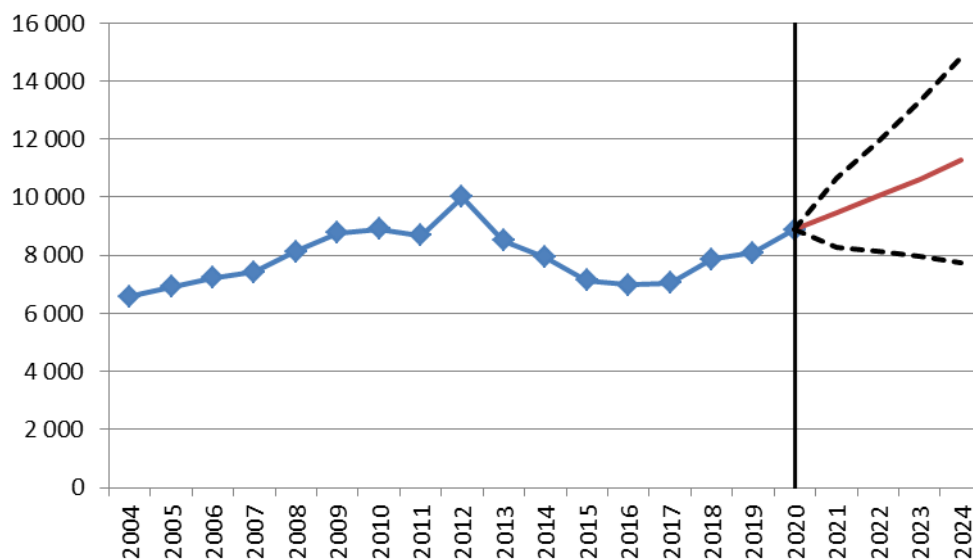
* 2020 avser preliminärt utfall, se beskrivning i 8.1.1 Metod.

Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste hundratal.

7.4.1 Utflöde – särskilt resurskrävande brott

Knappt 9 000 ärenden inom brottskategorin särskilt resurskrävande brott redovisades till åklagare under år 2020. För denna brottskategori prognostiseras ett ökat utflöde som innebär att 27 procent fler ärenden redovisas 2024 jämfört med 2020. Detta motsvarar en årlig ökning av antalet redovisade ärenden till åklagare med cirka 6 procent. Samtliga brottsgrupper inom kategorin särskilt resurskrävande brott prognostiseras öka. De största ökningarna återfinns i brottsgrupperna allvarliga narkotikabrott (+ 39 procent) och våldtäkt (+ 35 procent). Den mest stabila volymutvecklingen prognostiseras i brottsgruppen grov misshandel (+ 5 procent). En relativt stor andel av inflödet inom kategorin särskilt resurskrävande brott resulterar i att ärenden redovisas till åklagare. Beslut att inleda förundersökning fattas för cirka 92 procent av ärendena i brottskategorin särskilt resurskrävande brott. Cirka 29 procent av de ärenden där förundersökning har inletts, redovisas senare till åklagare, inom denna brottskategori. Av totalt antal redovisade ärenden till åklagare år 2015, var 4,4 procent särskilt resurskrävande brott. År 2020 har denna andel ökat till 5,3 procent. Enligt denna prognos kommer andelen fortsätta att öka och vara 6,2 procent under år 2024.

Figur 16. Särskilt resurskrävande brott: Antal ärenden redovisade till åklagare 2004–2020 och prognos för 2021–2024.

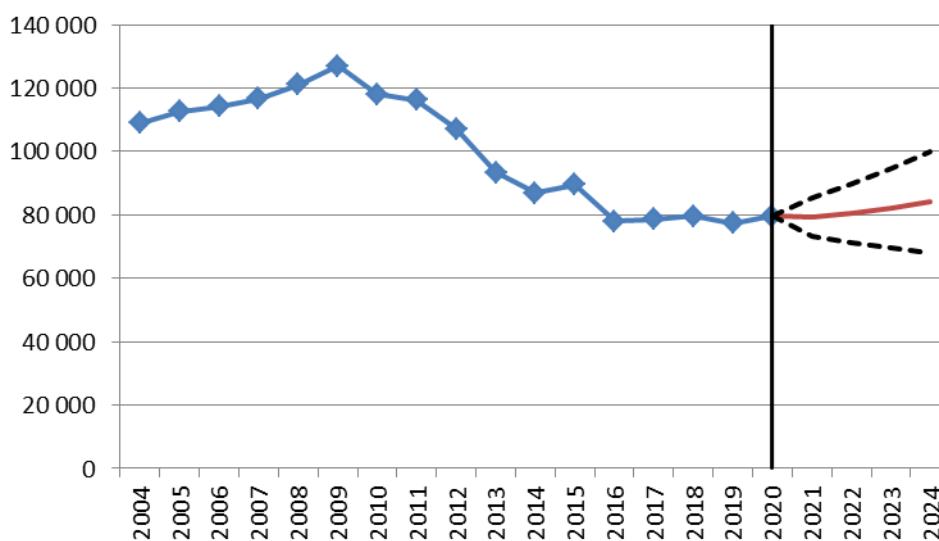

För 2020 redovisas preliminärt utfall, se beskrivning i 7.2 Metod.

7.4.2 Utflöde – initialt volymstarka brott

Som framgår av figur 17 har antalet ärenden redovisade till åklagare inom brottskategorin initialt volymstarka brott endast varierat marginellt under de senaste åren. Prognosen avseende denna brottskategori indikerar att utflödet av ärenden från Polismyndigheten kommer att öka försiktigt (+ 5 procent) under perioden 2020–2024. Inom brottskategorin finns tydliga skillnader mellan olika brottsgrupper: för skadegörelsebrott och trafikbrott prognostiseras en ökning (39 respektive 17 procent). För tillgreppsbrott prognostiseras däremot en minskning med 17 procent under prognosperioden. Detta följer den prognostiserade minskningen av inflödet av tillgreppsbrott väl. Endast marginella volymförändringar prognostiseras för antal ärenden redovisade till åklagare avseende bedrägerier. Beslut att inleda förundersökning fattas för cirka 29 procent av ärendena i brottskategorin initialt volymstarka brott. Cirka 31 procent av de ärenden där förundersökning har inletts inom denna brottskategori redovisas senare till åklagare.

Figur 17. Initialt volymstarka brott: Antal ärenden redovisade till åklagare 2004–2020 och prognos för 2021–2024.

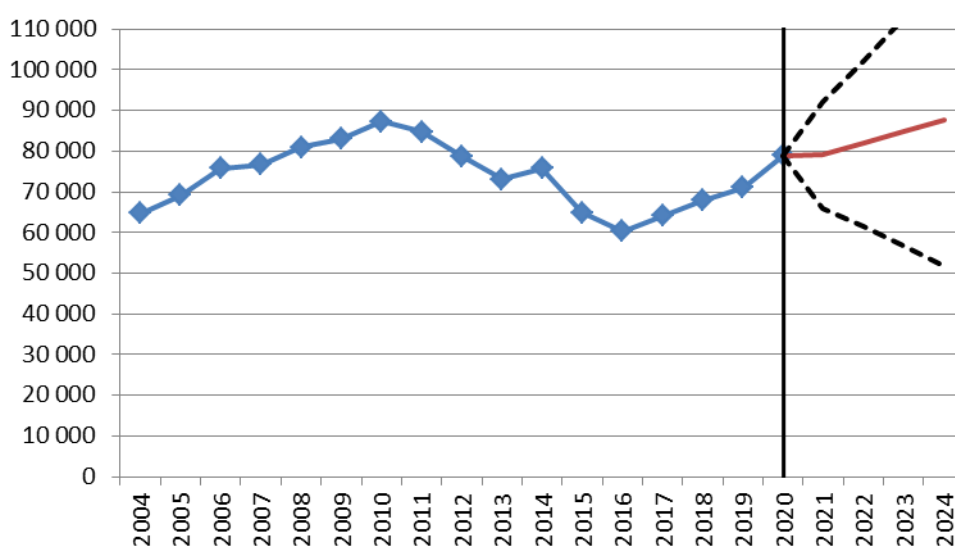

För 2020 redovisas preliminärt utfall, se beskrivning i 7.2 Metod.

7.4.3 Utflöde – övriga brott

För brottskategorin övriga brott prognostiseras att antalet ärenden redovisade till åklagare ökar med 11 procent under perioden 2020–2024. Skillnaden mot inflödesprognosen är för denna brottskategori liten. Förhållandevis stora variationer av utvecklingen prognostiseras inom denna kategori. Enkla narkotikabrott bedöms öka med 21 procent mellan 2020 och 2024. Däremot förväntas olaga tvång m.m. minska med 13 procent under samma period. Ärendevolymerna är dock relativt små inom brottsgruppen olaga tvång m.m. Beslut att inleda förundersökning fattas för cirka 70 procent av ärendena i brottskategorin övriga brott. Cirka 27 procent av de ärenden där förundersökning har inletts redovisas senare till åklagare. Av det totala utflödet från Polismyndigheten år 2020 avser övriga brott cirka 47 procent.

Figur 18. Övriga brott: Antal ärenden redovisade till åklagare 2004–2020 och prognos för 2021–2024.

För 2020 redovisas preliminärt utfall, se beskrivning i 7.2 Metod.

Den prognos över framtida verksamhetsvolymerna som Polismyndigheten har redovisat i detta avsnitt pekar på att de tre brottskategorierna kommer att utvecklas på olika sätt. De särskilt resurskrävande brotten ökar påtagligt under prognosperioden (inflödet prognostiseras öka med 21 procent och utflödet med 27 procent). För brottskategorin initialt volymstarka brott prognostiseras en mindre ökning under perioden 2021–2024 (inflödet prognostiseras öka med 7 procent och utflödet med 6 procent). En ökning av verksamhetsvolymerna inom kategorin övriga brott kommer också att ske, enligt denna prognos (inflödet prognostiseras öka med 9 procent och utflödet med 11 procent). Sammantaget, för alla tre brottskategorierna, kommer både inflödet (+ 8 procent) och utflödet (+ 9 procent) av ärenden att öka under prognosperioden, enligt denna prognos. För att möta en ökad ärendevolym avseende särskilt resurskrävande brott behöver myndigheterna i rättskedjan ha en beredskap. Ärenden inom denna brottskategori kräver ofta att flera olika myndigheter och kompetenser är involverade i handläggningen. Mot denna bakgrund är det särskilt viktigt att framtida verksamhetsvolymerna inom denna brottskategori löpande följs upp. Som genomgången i kapitel 6 visar, är effekterna av specifika påverkansfaktorer så komplexa att de i den här rapporten inte har kvantifierats i framtagandet av Polismyndighetens prognoser.

8 Åklagarmyndigheten

- Åklagarmyndigheten har tagit fram en ny metod för att ta fram prognoser. Vid bedömningen av de framtida verksamhetsvolymerna har myndigheten utgått från de brottskodsgrupper som används för verksamhetsuppföljning internt.
- I redovisningen av det historiska utfallet har emellertid den nya gemensamma brottskategoriseringen använts. Avsikten är att i framtida prognoser använda den nya gemensamma brottskategoriseringen vid bedömningen av de framtida verksamhetsvolymerna.
- År 2020 har varit ett år som har präglats av särskilda omständigheter. En jämförelse med 2020 riskerar därför att inte bli rättvisande. Baserat på prognosen förväntas inflödet och utflödet av brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten under prognosperioden 2021–2024 minska något under 2021 jämfört med det oväntat höga in- och utflödet 2020. Under 2022 förväntas inflödet och utflödet öka till 2020 års nivåer.
- Prognosen indikerar att inflödet i form av antalet inkomna brottsmisstankar kommer att öka med 3 procent mellan 2020 och 2024. Förändringen jämfört med 2019 är enligt prognosen + 8 procent.
- Den största antalsmässiga ökningen prognostiseras för brottskodsgruppen övriga brott. I övrigt utmärker sig brottskodsgrupperna sexualbrott, narkotikabrott och våldsbrott med stora ökningar såväl antalsmässigt som procentuellt. Inflödet för brottskodskategorin tillgrepsbrott prognostiseras att minska med 22 procent.
- Prognosen indikerar att utflödet i form av antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut kommer att öka med 2 procent mellan 2020 och 2024. Förändringen jämfört med 2019 är enligt prognosen 10 procent.
- Antalsmässigt ökar utflödet mest för brottskodsgrupperna narkotikabrott, övriga brott, förmögenhetsbrott och våldsbrott.

8.1 Bakgrund

Åklagarmyndigheten är den andra länken i rättskedjan, där inflödet i form av inkomna brottsmisstankar bearbetas på olika sätt för att resultera i ett utflöde i form av brottsmisstankar med åtalsbeslut som levereras till nästa länk i rättskedjan, Sveriges Domstolar. Det viktigaste underlaget för Åklagarmyndighetens bedömning av den framtida verksamhetsvolymen är utvecklingen av inkomna brottsmisstankar. Inflödet av brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten kommer till övervägande del från Polismyndigheten, medan en marginell del kommer från Tullverket och andra myndigheter, till exempel Försäkringskassan och Kustbevakningen.

Alla brottsmisstankar som inkommer till Åklagarmyndigheten kommer, efter slutförd handläggning, att få ett avslutande beslut. Detta kan exempelvis vara ett beslut att inte inleda förundersökning, ett beslut att lägga ned förundersökningen, ett åtalsbeslut eller ett beslut om att utfärda strafföreläggande. För att skapa en grund för Sveriges Domstolar att göra prognoser över sina verksamhetsvolymerna redovisas i denna rapport enbart de brottsmisstankar som går vidare i rättskedjan, det vill säga brottsmisstankar med åtalsbeslut. Av de inkomna brottsmisstankarna är det cirka 40 procent som avslutas med ett åtalsbeslut.

Åklagare har till uppgift att handlägga de ärenden som Polismyndigheten och andra myndigheter skickar in. Åklagare kan inte i någon större utsträckning påverka omfattningen av inflödet, utan det beror på samhällsutvecklingen och på hur de utredande myndigheterna arbetar. Uppgiften att leda förundersökningar är delad mellan åklagare och de utredande myndigheterna utifrån en reglering mellan berörda

myndigheter. Det är främst vid allvarigare brottslighet som förundersökningen leds av åklagare. Det är en uppdelning som har blivit tydligare över åren, vilket innebär att en större andel förundersökningar leds och – när det är motiverat – läggs ned av polisen eller annan utredande myndighet i stället för att ärendet överlämnas till Åklagarmyndigheten för beslut av åklagare.

Åklagarmyndighetens volymer påverkas främst av Polismyndighetens produktivitet eftersom cirka 98 procent av Åklagarmyndighetens inflöde av brottsmisstankar kommer från Polismyndigheten.

8.1.1 Historisk utveckling

I tabellerna nedan redovisas det historiska utfallet avseende inflödet till och utflödet från Åklagarmyndigheten fördelat efter den nya gemensamma kategoriseringen.

Tabell 6. Antal inkomna brottsmisstankar efter gemensamma brottskategorier 2015–2020.

Brottskategori	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Allvarliga narkotikabrott	10 694	7 622	8 425	8 878	7 865	9 364
Grov misshandel	4 072	4 217	4 257	4 032	4 236	4 591
Mord, dråp m.m.	1 141	1 180	1 322	1 329	1 512	1 705
Rån	3 506	3 489	3 619	4 169	4 722	5 018
Sexualbrott, våldtäkt	4 662	5 160	6 395	6 837	7 446	8 254
Vapenbrott	4 110	3 978	4 474	4 853	5 241	5 736
Särskilt resurskrävande brott	28 185	25 646	28 492	30 098	31 022	34 668
Bedrägerier	32 448	17 004	22 640	23 357	22 814	18 080
Skadegörelsebrott	9 755	8 857	8 618	8 694	8 229	9 020
Tillgreppsbrott	56 543	51 240	46 952	43 663	39 305	38 722
Trafikbrott	64 874	63 742	65 791	67 093	66 235	66 451
Initialt volymstarka brott	163 620	140 843	144 001	142 807	136 583	132 273
Enkla narkotikabrott	60 041	56 991	62 520	66 029	68 532	69 847
Misshandel	43 034	43 510	41 089	41 721	42 834	43 912
Människohandel m.m.	59	49	100	103	344	818
Olaga tvång m.m.	4 081	4 375	4 454	5 016	4 817	4 553
Övrigt	140 063	137 330	141 796	151 452	152 585	171 173
Övriga brott	247 278	242 255	249 959	264 321	269 112	290 303
Totalt	439 083	408 744	422 452	437 226	436 717	457 244

Totalt har inflödet ökat med 4 procent under den aktuella perioden. Utvecklingen för de tre brottskategorierna ser dock olika ut. Inflödet för särskilt resurskrävande brott har ökat med 23 procent och inflödet för övriga brott med 17 procent medan inflödet för initialt volymstarka brott har minskat med 19 procent.

För de särskilt resurskrävande brotten är det brottsgruppen sexualbrott och våldtäkt som står för den största ökningen både antalsmässigt och procentuellt. Antalet inkomna brottsmisstankar för brottsgruppen var knappt 3 600 fler år 2020 än år 2015, vilket motsvarar en ökning på 77 procent. Antalet brottsmisstankar i brottsgruppen vapenbrott har ökat med drygt 1 600 (40 procent). För brottsgrupperna mord och dråp m.m. samt rån har det skett en stadig ökning under perioden och inflödet har ökat med 49 respektive 43 procent år 2020 jämfört med 2015. Den enda brottsgrupp i kategorin som har ett minskat

inflöde är allvarliga narkotikabrott där det inkom cirka 1 300 färre brottsmisstankar 2020 än 2015 då inflödet låg ovanligt högt.

För brottskategorin övriga brott dominerar brottsgruppen övriga brottstyper. Denna brottsgrupp står även för den största ökningen både antalsmässigt, cirka 31 100 brottsmisstankar, och procentuellt, 22 procent. Inflödet för brottsgruppen enkla narkotikabrott har ökat med drygt 9 800 brottsmisstankar (16 procent). Inflödet för brottsgruppen människohandel har ökat mycket, från knappt 60 brottsmisstankar 2015 till knappt 820 brottsmisstankar 2020.

Vad avser de initialt volymstarka brotten är det endast för brottsgruppen trafikbrott som det har skett en ökning av inflödet med knappt 1 600 brottsmisstankar (cirka 2 procent). För övriga brottsgrupper har inflödet minskat. Den största antalsmässiga minskningen har skett avseende brottsgruppen tillgreppsbrott där det kom in drygt 17 800 färre brottsmisstankar 2020 än 2015. För den brottsgruppen har det skett en stadig minskning under perioden. Även för brottsgruppen bedrägerier har antalet inkomna brottsmisstankar minskat mycket. Inflödet var dock ovanligt högt år 2015 kopplat till några enstaka stora ärenden med många brottsmisstankar.

Eftersom 2020 har varit ett år som präglats av särskilda förhållanden, är det även intressant att titta på utvecklingen från 2015 fram till och med 2019. Vid en sådan jämförelse kan konstateras att inflödet har minskat något (1 procent). Det är emellertid endast brottskategorin initialt volymstarka brott som har minskat (- 17 procent). För brottskategorierna särskilt resurskrävande brott och övriga brott har inflödet ökat med 10 respektive 9 procent.

Att utvecklingen av inflödet har sett olika ut för de tre brottskategorierna innebär en förändring av ärendesammansättningen. Brottskategorin övriga brott stod för den största andelen av Åklagarmyndighetens totala inflöde 2015 (56 procent) och 2020 har andelen ökat ytterligare till 63 procent. Andelen brottsmisstankar i brottskategorin initialt volymstarka brott har minskat från 37 procent till 29 procent. För brottskategorin särskilt resurskrävande brott har andelen ökat från 6 procent till 8 procent.

Tabell 7. Antal brottsmisstankar med åtalsbeslut efter gemensamma brottskategorier 2015–2020.

Brottskategori	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Allvarliga narkotikabrott	5 688	3 731	3 762	4 142	3 482	3 901
Grov misshandel	1 500	1 373	1 509	1 382	1 380	1 484
Mord, dråp m.m.	327	414	394	382	488	544
Rån	1 371	1 528	1 303	1 554	1 756	1 992
Sexualbrott, våldtäkt	891	819	844	1 337	1 337	1 614
Vapenbrott	1 635	1 644	1 895	2 128	2 164	2 080
Särskilt resurskrävande brott	11 412	9 509	9 707	10 925	10 607	11 615
Bedrägerier	37 722	19 285	10 575	11 673	13 838	10 868
Skadegörelsebrott	3 543	3 249	3 188	3 556	3 717	3 913
Tillgreppsbrott	24 880	22 901	21 335	21 178	19 086	18 389
Trafikbrott	32 294	32 756	35 031	36 527	36 071	38 406
Initialt volymstarka brott	98 439	78 191	70 129	72 934	72 712	71 576
Enkla narkotikabrott	30 985	31 027	33 792	35 521	36 901	40 559
Misshandel	9 708	8 909	8 798	8 410	8 307	9 237
Människohandel m.m.	2	8	8	29	35	277
Olaga tvång m.m.	752	740	711	775	841	857
Övrigt	46 024	43 565	45 104	50 948	50 976	61 209
Övriga brott	87 471	84 249	88 413	95 683	97 060	112 139
Totalt	197 322	171 949	168 249	179 542	180 379	195 330

Totalt har utflödet sett till antal brottsmisstankar med åtalsbeslut minskat något (1 procent) under perioden 2015–2020. Det bör emellertid noteras att utflödet låg ovanligt högt både 2015 och 2020. Främst för brottskategorin övriga brott, men även för brottskategorin särskilt resurskrävande brott, har det om man jämför 2015 med 2020 skett en ökning (med cirka 28 respektive 2 procent). Det är alltså utflödet för brottskategorin initialt volymstarka brott som har minskat (med 27 procent). Det är i sig främst kopplat till brottsgrupperna bedrägerier och tillgreppsbrott, för vilka det har skett ett minskat inflöde under perioden.

Även beträffande utflödet kan konstateras att bilden blir något annorlunda om 2015 i stället jämförs med 2019. Som nämnts ovan var utflödet ovanligt högt 2015, vilket kan kopplas till brottskategorin initialt volymstarka brott och främst brottsgruppen bedrägerier. År 2019 varit utflödet för denna brottskategori betydligt lägre. Utflödet för brottskategorin särskilt resurskrävande brott var också lägre 2019 än 2015, medan utflödet för brottskategorin övriga brott var högre.

8.2 Metod

Tidigare har Åklagarmyndighetens prognos baserats på uppgifterna i Polismyndighetens prognos. Inför den här prognosrapporten har Åklagarmyndigheten använt sig av ett nytt tillvägagångssätt för att ta fram prognoser. Prognoserna har nu sin grund i en tidserieanalys av såväl inkomna brottsmisstankar som brottsmisstankar med åtalsbeslut. En fördel med denna förändring är att myndigheten kan ta fram prognoser för de brottskodsgrupper som används internt. Avsikten är dock att i framtida prognoser använda den nya gemensamma brottskategoriseringen vid bedömningen av de framtida verksamhetsvolymerna, men det kräver viss utveckling av metoden.

Brottsmisstankar används för att Åklagarmyndighetens interna verksamhetsuppföljning huvudsakligen utgår från denna enhet. Detta eftersom många i uppföljningssammanhang intressanta uppgifter, exempelvis brottskoder och åtalsbeslut, registreras på brottsmisstankenivå.

Det finns även vissa förhållanden som påverkar Åklagarmyndighetens verksamhetsstatistik på ett generellt plan vid analyser av den historiska utvecklingen. Det gäller till exempel den förändring som innebär att även polisiära förundersökningsledare sedan den 1 januari 2013 kan besluta om förundersökningsbegränsning. Förundersökningsbegränsning innebär att man begränsar en brottsutredning till att omfatta de mest väsentliga delarna eller att vissa brott inte utreds alls. Beslut om förundersökningsbegränsning kunde tidigare bara fattas av åklagaren, även i utredningar där polisen var förundersökningsledare. Att polisiär förundersökningsledare numera kan fatta beslut om förundersökningsbegränsning innebär att fler brottsmisstankar avslutas vid Polismyndigheten utan att gå vidare i processen, vilket påverkar inflödet till Åklagarmyndigheten. Även överflyttningen av ekobrotten till Ekobrottsmyndigheten, som sedan halvårsskiftet 2013 handlägger all ekobrottsbekämpning i hela landet, påverkar Åklagarmyndighetens volymer.

Åklagarmyndigheten delar in brottskoderna i tio brottskodsgrupper (nivå 1). Var och en av dessa delas vidare in i undergrupper (nivå 2). I prognosen har nivå 1 använts för sex av brottskodsgrupperna. För fyra av brottskodsgrupperna (våldsbrott, förmögenhetsbrott, narkotikabrott samt övriga brott) har prognoser gjorts för respektive undergrupper på nivå 2 och sedan aggregerats till nivå 1. Den totala prognosen är en summering av prognoserna för de olika brottskodsgrupperna (nivå 1). I bilaga 1 återfinns en beskrivning av vilka brott som ingår i dessa kategorier. Månadsdata från och med januari 2008 har använts som underlag vid framtagandet av prognosen. För vissa brottskodsgrupper har ett annat startår emellertid bedömts mer adekvat. För var och en av brottskodsgrupperna på antingen nivå 1 eller nivå 2 har en tidseriemodell anpassats. En del grupper har prognostiserats med ARIMA-modeller och för en del har andra typer av säsongrensningmodeller använts. I bilaga 2 redogörs för modellval och startår för respektive brottskodsgrupp.

Åklagarmyndigheten har placerat brottskoden 9001 (övriga brott mot specialstraffrätten där endast böter ingår i straffskalan) i brottskategorin trafikbrott.

8.3 Prognos över inflödet

Prognosen indikerar att antalet inkomna brottsmisstankar kommer att öka med cirka 14 400 (3 procent) under perioden 2021–2024. Det är emellertid viktigt att ha i åtanke att 2020 är ett år som har präglats av särskilda omständigheter och en jämförelse med 2020 riskerar därför att inte bli rättvisande. Förändringen jämfört med 2019 är enligt prognosen + 8 procent.

Baserat på prognosen förväntas inflödet av brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten under prognosperioden 2021–2024 minska något under 2021 jämfört med det höga inflödet 2020. Under 2022 förväntas inflödet öka till 2020 års nivå.

I tabell 8 redovisas Åklagarmyndighetens prognos över inkomna brottsmisstankar fördelat efter Åklagarmyndighetens brottskodsgrupper fram till 2024.

Tabell 8. Prognos över inkomna brottsmisstankar 2021–2024 samt faktiska värden för 2017–2020.

Brottskategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Våldsbrott	47 490	47 952	49 394	51 080	52 400	53 600	54 800	56 100
Brott mot frihet och frid	50 555	53 320	53 165	53 355	53 200	53 200	53 200	53 200
Sexualbrott	13 869	15 045	15 047	17 140	17 700	18 300	19 000	19 600
Tillgreppsbrott	52 309	49 536	45 941	45 311	42 600	40 200	37 800	35 400
Skadegörelsebrott	8 618	8 694	8 229	9 020	8 800	8 700	8 600	8 500
Förmögenhetsbrott	52 540	59 091	58 839	68 026	63 000	65 300	67 500	69 700
Narkotikabrott	69 722	73 676	75 235	78 074	78 200	80 100	81 900	83 800
Trafikbrott	69 953	72 208	70 723	71 251	71 400	71 100	71 100	71 100
Miljö- och arbetsmiljöbrott	3 200	2 991	3 111	3 186	3 220	3 240	3 250	3 250
Övriga brott	54 196	54 713	57 033	60 801	63 300	65 800	68 300	71 000
Totalsumma	422 452	437 226	436 717	457 244	453 900	459 500	465 500	471 600
Förändring i antal	13 708	14 774	-509	20 527	-3 300	5 600	6 000	6 100
Förändring i procent	3%	3%	0%	5%	-1%	1%	1%	1%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					-3 300	2 300	8 300	14 400
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					-1%	1%	2%	3%

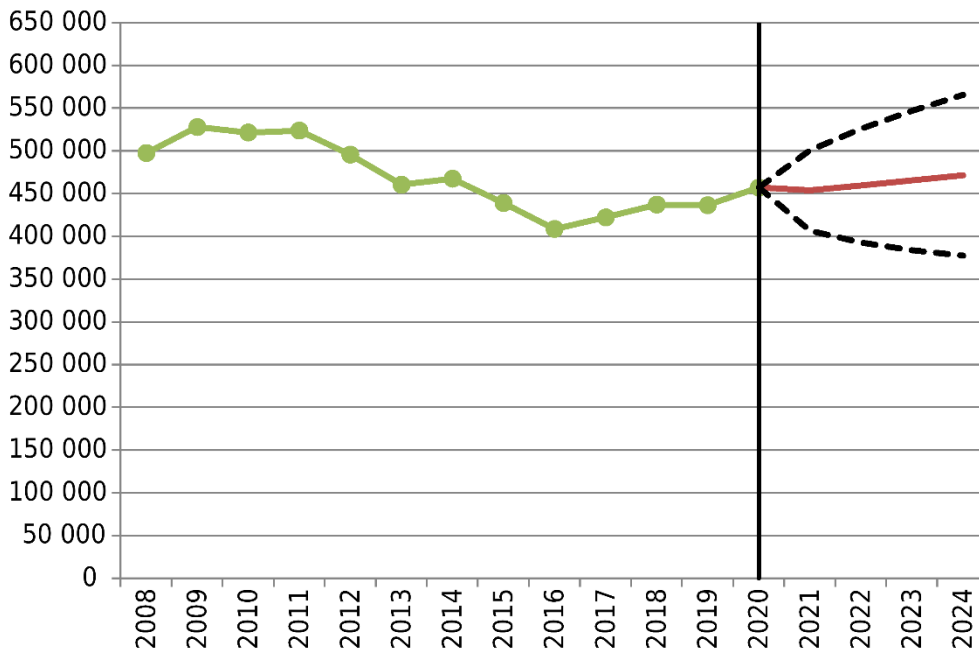
Vid jämförelse av det faktiska utfallet för år 2020 och det prognostiserade antalet brottsmisstankar år 2024 ökar inflödet antalsmässigt mest i brottskodsgrupperna övriga brott (+ 10 200), narkotikabrott (+ 5 700), våldsbrott (+ 5 000) och sexualbrott (+ 2 500). Även förmögenhetsbrotten väntas öka något (+ 1 700). Som tidigare nämnts är emellertid denna brottskategori svårprognostiserad eftersom det relativt ofta förekommer ärenden med väldigt många brottsmisstankar som inte bara påverkar prognosen för aktuell kategori utan även hela totalprognosen. Ett minskat inflöde prognostiseras i brottskategorin tillgreppsbrott (- 9 900).

Övriga brottskodsgrupper prognostiseras till att ligga kvar på i stort sett samma, sett till utvecklingen under de senaste åren, relativt höga nivåer som 2020. Den största procentuella ökningen av brottsmisstänkeinflödet återfinns i brottskodsgrupperna sexualbrott (+ 15 procent), våldsbrott (+ 10 procent) och narkotikabrott (+ 7 procent). Brottskategorin tillgreppsbrott förväntas procentuellt minska med 22 procent, vilket påverkar den totala prognosen.

I figur 19 beskrivs antalet inkomna brottsmisstankar under perioden 2008–2024, där data fram till och med år 2020 belyser det faktiska utfallet och data för perioden 2021–2024 illustrerar de prognostiserade volymerna. Osäkerhetsintervallet kring den totala prognosen är beräknat genom att anpassa en säsongsgrensningmodell på årsdata från och med 2008. Storleken på det intervallet har sedan applicerats på den totala prognosen.

Rimlighetsbedömningar av inflödesprognosens utfall har gjorts i samarbete med sakkunniga inom myndigheten.

Figur 19. Prognos över inkomna brottsmisstankar 2021–2024 med osäkerhetsintervall samt utfall för 2008–2020.

8.4 Prognos över utflödet

Prognosen indikerar att antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut kommer att öka med cirka 3 700 (+ 2 procent) under perioden 2021–2024. Återigen finns skäl att påminna om att 2020 varit ett år som präglats av särskilda omständigheter. Förändringen jämfört med 2019 är enligt prognosen 10 procent.

I tabell 9 redovisas Åklagarmyndighetens prognos över utflödet, fördelat efter brottskategori, fram till år 2024.

Tabell 9. Prognos över brottsmisstankar med åtalsbeslut 2021–2024 samt utfall för 2017–2020.

Brottskategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Våldsbrott	10 806	10 337	10 302	11 422	11 900	12 300	12 600	12 900
Brott mot frihet och frid	10 937	11 227	11 111	12 391	12 100	12 100	12 100	12 100
Sexualbrott	3 263	5 165	4 132	4 782	4 700	4 900	5 100	5 200
Tillgreppsbrott	22 921	23 004	21 142	20 812	19 300	18 100	16 900	15 700
Skadegörelsebrott	3 188	3 556	3 717	3 913	3 900	3 900	3 900	3 900
Förmögenhetsbrott	22 603	27 308	29 249	32 471	30 800	32 000	33 200	34 400
Narkotikabrott	36 828	38 932	39 812	43 734	43 400	44 900	46 400	47 900
Trafikbrott	36 186	38 130	37 544	40 127	39 200	39 200	39 200	39 200
Miljö- och arbetsmiljöbrott	98	86	57	278	80	80	80	80
Övriga brott	21 419	21 797	23 313	25 400	25 300	26 000	26 800	27 600
Totalsumma	168 249	179 542	180 379	195 330	190 600	193 600	196 300	199 000
Förändring i antal	13 708	11 293	837	14 951	-4 700	3 000	2 700	2 700
Förändring i procent	3%	7%	0%	8%	-2%	2%	1%	1%
Ackumulerad förändring i antal jfr 2020					-4 700	-1 700	1 000	3 700
Ackumulerad förändring i procent jfr 2020					-2%	-1%	1%	2%

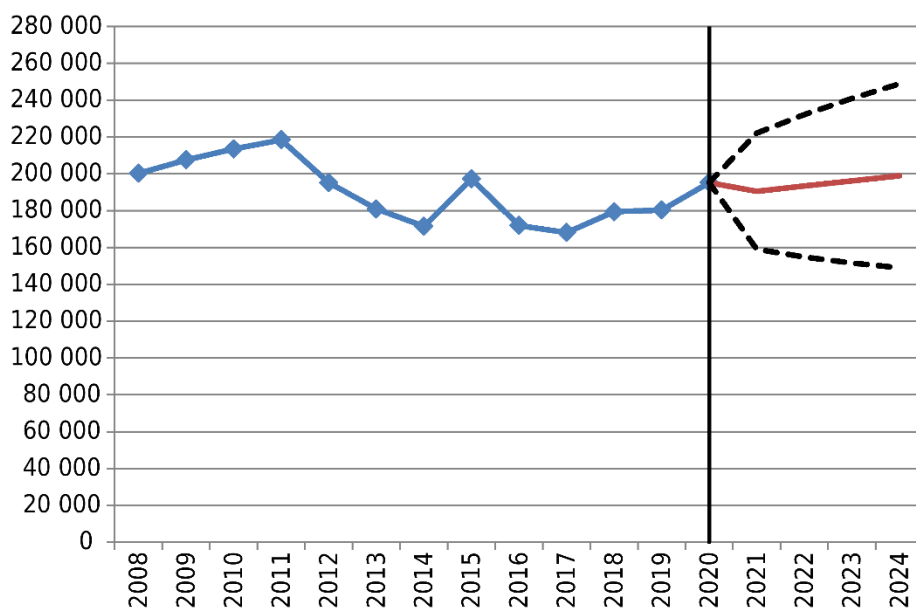
Antalsmässigt ökar utflödet mest i brottskodsgrupperna narkotikabrott (+ 4 200), övriga brott (+ 2 200), förmögenhetsbrott (+ 1 900), våldsbrott (+ 1 500) samt sexualbrott (+ 400) vid jämförelse av det faktiska utfallet för år 2020 med det prognostiserade antalet brottsmisstankar år 2024. Ett minskat antal brottsmisstankar med åtalsbeslut prognostiseras i brottskodsgruppen tillgreppsbrott (- 5 100) för vilka det även prognostiseras ett minskat inflöde.

Den största procentuella ökningen av brottsmisstankar med åtalsbeslut återfinns i brottskodsgrupperna våldsbrott (+ 13 procent) och narkotikabrott (+ 10 procent). Den största procentuella minskningen av brottsmisstankar med åtalsbeslut finns i brottskategorin tillgreppsbrott (- 25 procent).

Under prognosperioden 2020–2024 förväntas utflödet av brottsmisstankar från Åklagarmyndigheten under prognosperioden 2021–2024 minska något under 2021 och 2022 jämfört med det oväntat höga utflödet 2020. Under 2023 förväntas utflödet öka till dryga 2020 års nivå.

I figur 20 presenteras antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut under perioden 2008–2024. Faktiskt utfall beskrivs för perioden 2008–2020 och prognostiserade volymer beskrivs för perioden 2021–2024.

Figur 20. Prognos över brottsmisstankar med åtalsbeslut 2021–2024 samt faktiska värden för 2008–2020 med osäkerhetsintervall.

9 Sveriges Domstolar

- Antal inkomna och avgjorda brottmål fortsatte öka under 2020 och uppnådde nya högstanivåer uppmätta under 2000-talet. Även avgjorda brottmål genom dom ökade och närmar sig tidigare högsta noteringar. Orsaken till utvecklingen är en fortsatt ökning av inkomna mål såväl med som utan stämningsansökan. Utökningen av försöksverksamheten rörande snabbare lagföring är en förklaring till att fler mål med stämningsansökan inkommer, mål som sedan avgörs med dom. En fortsatt ökning av förordnandemål är den främsta förklaringen till den kraftiga ökningen av mål utan stämningsansökan som skett under en rad år.
- Sett till enskilda målgrupper är det främst bötesmål och övriga brottmål som ökat 2020. Den förstnämnda innehåller många trafikrelaterade brott medan den sistnämnda utgörs bland annat av ringa narkotikabrott. Sett till den indelning i brottkategorier som återfinns i årets rapport ökar samtliga tre, särskilt resurskrävande, initialt volymstraka och övriga brott, vad avser ingående brottsmisstankar vid tingsrätterna.
- Domstolsverkets slutliga prognoser utgår från statistiska prognoser som sedan justerats främst utifrån den planerade fortsatta utökningen av snabbare lagföring. Prognosen visar att:
  - Inflödet bedöms öka från 117 700 mål till 158 600 mål mellan 2020 och 2024, vilket motsvarar en ökning med 35 procent.
  - Utflödet (vad avser brottmål avgjorda genom dom) förväntas öka från 68 900 mål till 110 000 mål mellan 2020 och 2024, vilket motsvarar en ökning med 60 procent.

9.1 Bakgrund

Sveriges Domstolar är den tredje länken i rättskedjan, där inflödet (inkomna brottmål) handläggs för att resultera i ett utflöde (avgjorda brottmål) varav en viss mängd levereras till den sista länken i rättskedjan, Kriminalvården. Inflödet till tingsrätterna som avser verksamhet med anledning av brott utgörs i huvudsak av väckta åtal och därutöver av häktningsframställningar, ansökningar om förordnande av offentlig försvarare och målsägandebiträde samt vissa andra typer av frågor. Domstolarnas utflöde, det vill säga avgjorda brottmål, utgörs i huvudsak av domar och slutliga beslut, där de förstnämnda i regel innehåller en stämningsansökan medan de som avgörs med slutligt beslut oftast initierats av ett förordnande av offentlig försvarare och målsägandebiträde men inte följts av en stämningsansökan. År 2020 avslutades 61 procent av brottmålen genom dom. Resterande brottmål avgörs i allt väsentligt genom slutligt beslut, oftast avskrivningar. Dessa mål leder således aldrig till någon kriminalvårdspåföljd.¹⁰

9.1.1 Historisk utveckling

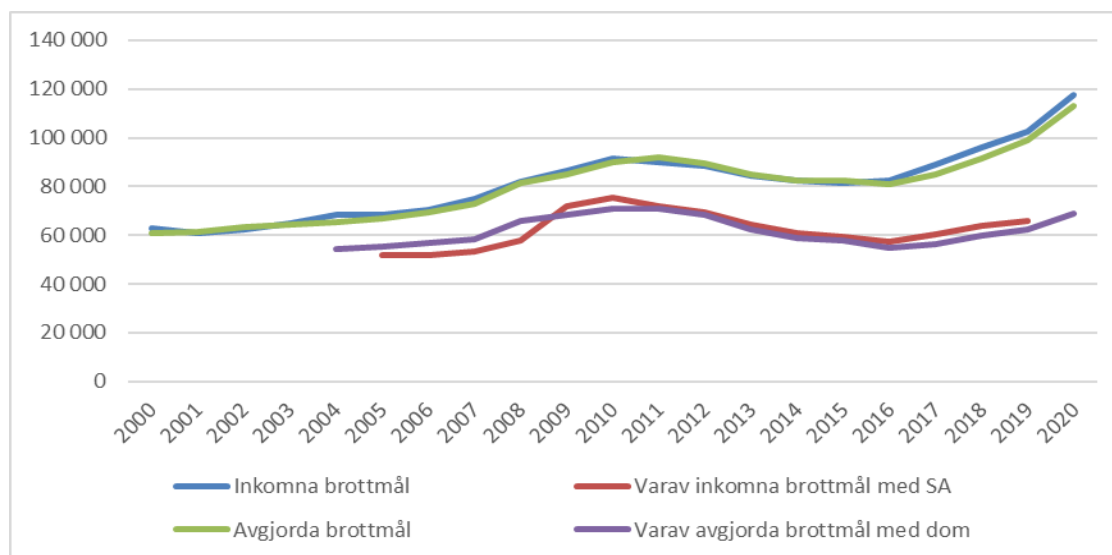
Inkomna och avgjorda brottmål hade en stigande trend fram till 2010, se figur 21. Den senaste tioårsperioden kan därefter delas in i två faser. Åren 2011–2015 skedde en nedgång av inkomna mål (för avgjorda mål 2011–2016) och 2015 hade inflödet minskat med nära 11 procent jämfört med 2010. Under 2016 ökade inkomna mål något (från 2017 för avgjorda mål), en ökning som tilltagit de senaste åren.

¹⁰ I denna rapport är fokus i huvudsak på de volymer som kan mätas i antal inkomna respektive avgjorda brottmål. Det bör i sammanhanget framhållas att arbetsbelastning och resursbehov inte enbart avgörs av antalet inkomna brottmål. Av betydelse är också komplexiteten och omfattningen i de inkomna brottmålen, liksom naturligtvis utvecklingen av övrig verksamhet vid tingsrätterna, t.ex. tvistemål och ärenden.

Utvecklingen har därmed stora likheter med utvecklingen vad avser utflödet vid Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Minskningen efter 2010 berodde på att färre brottmål med stämningsansökan (SA)¹¹ inkom och därmed att färre brottmål avgjordes genom dom. Däremot ökade inkomna brottmål utan SA varje år från och med 2010, det vill säga även under den period då inkomna brottmål totalt sett minskade. Efter 2016 har dock även inkomna brottmål med SA ökat, liksom brottmål avgjorda genom dom. De senaste åren har ökningen delvis utgjorts av mål inom försöksverksamheten med snabbare lagföring. Ökningen för inkomna brottmål med SA har dock varit lägre än den för inkomna brottmål totalt. Andelen brottmål som avgjorts med dom av det totala antalet avgjorda brottmål har minskat från runt 80 procent 2010 till dagens dryga 60 procent. Resterande del avgörs genom slutligt beslut, i de flesta fall genom avskrivning.

Orsaker till utvecklingen är i första hand en ökad frekvens av ansökningar och förordnanden av offentliga försvarare och målsägandebiträden. En orsak till detta kan vara att det i lagstiftningen skett en utvidgning av när målsägandebiträde kan förordnas. Det kan också vara så att ansökan om målsägandebiträde sker tidigare i processen i dag jämfört med tidigare, långt innan det utretts om ett åtal kommer att väckas. Orsaken till det ökade antalet ansökningar kan vidare vara att antalet anmälda brott där målsägandebiträde normalt förordnas har ökat, och att allmänheten är mer påläst och får mer information om rätten till sådant biträde. Andra bidragande orsaker till det ökande antalet och andelen mål som avgörs genom slutligt beslut kan vara att allt fler ärenden läggs ner hos Polismyndigheten eller inte lagförs hos Åklagarmyndigheten. Även en ökad internationalisering, där det i större utsträckning blir svårare att nå den tilltalade, kan bidra till en ökning av slutliga beslut. En annan potentiellt påverkande faktor är att sekretesslagstiftningen ändrades i oktober 2016, något som gör att alla mål som initieras genom en ansökan om förordnande ska sekretessmarkeras. Innehåller gärningen flera tilltalade registrerar vissa tingsrätter då ett mål per misstänkt vilket påverkar antal mål.

Figur 21. Utfall antal inkomna och avgjorda brottmål totalt samt varav med stämningsansökan respektive avgjorda med dom 2000–2020.

¹¹ En majoritet av brottmålen inleds med en stämningsansökan. Under 2019 hade 78 procent av brottmålen i tingsrätt en stämningsansökan när målet registrerades. En stämningsansökan kan dock inkomma efter att ett brottmål registrerats. Av den anledningen redovisas inget utfall för inkomna brottmål med stämningsansökan 2020. Utfall för tidigare år kan också ändras, dock marginellt. När denna rapport gick i tryck hade cirka 69 000 inkomna brottmål med stämningsansökan inkommit 2020, antalet antas öka något ytterligare.

Tabell 10. Utfall inkomna brottmål 2015–2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inkomna brottmål	81 582	82 523	89 007	95 795	102 561	117 716
Förändring i procent	-1,0%	1,2%	7,9%	7,6%	7,1%	14,8%
- varav med stämningsansökan	59 278	57 352	60 490	63 723	65 676	Se fotnot nr 11
Förändring i procent	-2%	-3%	5%	5%	3%	

Tabell 11. Utfall avgjorda brottmål 2015–2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Avgjorda brottmål	82 377	81 055	84 869	91 521	98 966	112 870
Förändring i procent	-0,4%	-1,6%	4,7%	7,8%	8,1%	14,0%
- varav med dom	57 854	54 917	56 099	59 729	62 441	68 873
Förändring i procent	-2%	-5%	2%	7%	5%	10%

Domstolsverket har inte möjlighet att redovisa uppgifter enligt samma brottsindelning som övriga myndigheter i rättskedjan, utan målen redovisas sedan 2009 på fem brottmålsgrupper:

- brott mot person
- bötesmål
- förmögenhetsbrott
- ekonomisk brottslighet
- övriga brottmål

Därutöver registreras ett fåtal brottmål såsom undanröjande, omvandling av fängelse på livstid och beredskapsmål.¹²

Studerat utfallet vad avser avgjorda brottmål genom dom 2010–2020 för de olika brottmålsgrupperna framträder en varierande utveckling beroende på typ av brottmål, se figur 22. Vad avser bötesmålen¹³ var de som högst i början av mätperioden men minskade sedan markant fram till 2017. Därefter har en viss återhämtning skett men antalet är ungefär hälften av vad det var kring 2010. Andelsmässigt av totalt antal avgjorda brottmål med dom utgjorde bötesmålen 18 procent 2010 för att minska ned till 7 procent 2017, men är nu kring 9 procent efter en kraftig antalsökning 2020.

Främsta orsaken till svängningarna är hur mycket fokus som läggs på trafikrelaterad verksamhet främst hos Polismyndigheten, då bötesmålen till stor del utgörs av trafikbrott. Sedan början av mätperioden har även avgjorda mål genom dom vad avser förmögenhetsbrott¹⁴ och brott mot person¹⁵ minskat antals-

¹² Beredskapsmål är exkluderade i denna rapport då de annars dubbelräknas. Före 2009 registrerades brottmål som notariebrottmål och övriga brottmål.

¹³ Samtliga brott som endast har böter som påföljd i straffskalan. Här registreras exempelvis hastighetsöverträdelser och vårdslöshet i trafik samt förtal och åverkan.

¹⁴ Brott rörande kapitel 8–10 och 12 i brottsbalken. Det handlar bland annat om stöld, rån, bedrägeri, förskingring och skadegörelse.

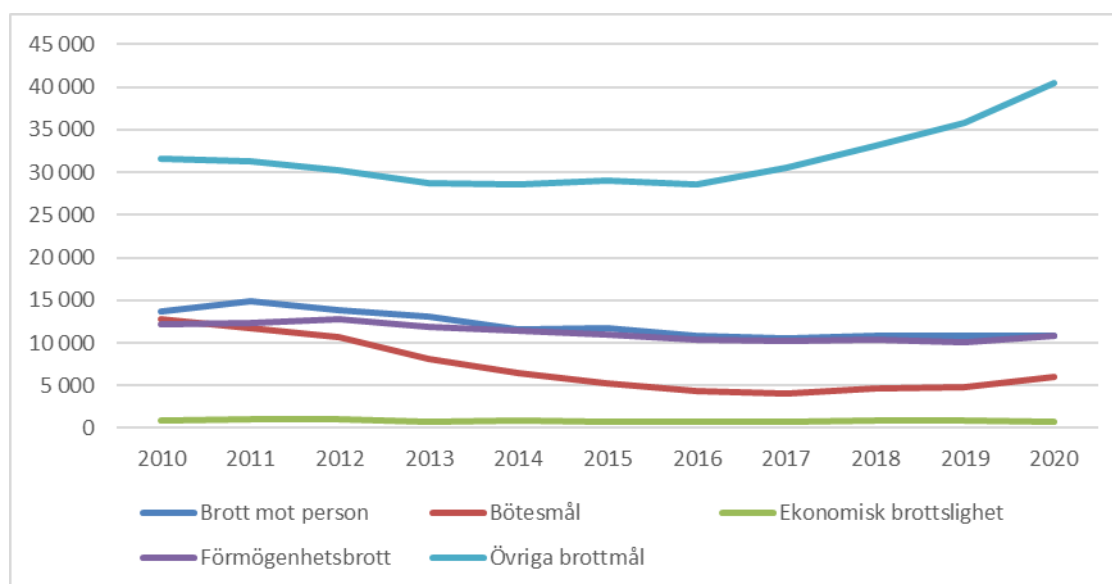
¹⁵ Brott rörande kapitel 3–7 i brottsbalken. Bland annat brott mot liv och hälsa – bland annat mord, dråp och misshandel – samt sexualbrott och ärekränkning.

mässigt, om än inte lika kraftigt som bötesmålen. Även den antalsmässigt minsta målgruppen, ekonomisk brottslighet¹⁶, har minskat något, dock har den vissa år haft ett relativt högt inflöde även de senaste åren.

Den målgrupp som främst ligger bakom ökningen vad avser avgjorda brottmål genom dom de senaste åren är övriga brottmål¹⁷. Även denna typ av brottmål minskade 2011–2013 men låg sedan stabilt fram till 2016 då en ökning startade som de senaste åren tilltagit. Andelsmässigt utgjorde denna målgrupp knappt 45 procent 2010–2012 för att numera utgöra närmare 60 procent av samtliga avgjorda brottmål genom dom. En bidragande faktor bakom ökningen de senaste åren är ökat inflöde av narkotikarelaterad brottslighet till tingsrätterna och tillkomsten av snabbare lagföring.

En stor majoritet, 73 procent år 2020, av de avgjorda brottmålen genom dom inom snabbare lagföring återfinns i målgruppen övriga brottmål. Här dominerar ringa narkotikabrott stort, det är den absolut vanligaste brottsmisstanken inom målgruppen övriga brottmål och inom snabbare lagföring, så även för brottmål totalt sett. Mål inom snabbare lagföring utgjorde 22 procent vid domstolar verksamma inom snabbare lagföring och nära 12 procent av samtliga avgjorda brottmål genom dom 2020, en andel som förväntas öka de närmaste åren när fler tingsrätter ansluter.

Figur 22. Antal avgjorda brottmål genom dom per målgrupp 2010–2020.

¹⁶ Brotts rörande kapitel 11 i brottsbalken om brott mot borgenärer m.m., skattebrottslagen, aktiebolagslagen och lagen om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument. Det handlar bland annat om oredlighet mot borgenärer och bokföringsbrott.

¹⁷ Alla brottmål som inte ingår i någon av de fyra andra målgrupperna. Bland annat återfinns här narkotikabrott och brott mot knivlagen.

Tabell 12. Antal avgjorda brottmål genom dom per målgrupp 2015–2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brott mot person	11 780	10 869	10 586	10 820	10 765	10 892
Bötesmål	5 220	4 419	4 069	4 609	4 831	5 975
Ekonomisk brottslighet	800	765	696	892	959	790
Förmögenhetsbrott	10 960	10 324	10 176	10 312	10 011	10 824
Övriga brottmål	29 094	28 549	30 544	33 062	35 841	40 405

Domstolsverket har sedan 2015 tillgång till ingående brottsmisstankar i brottmål. Genom att studera dessa kan man få en ytterligare uppfattning kring vilka typer av brott som ryms inom brottmålen och de olika brottmålsgrupperna och hur de har förändrats. I nedanstående tabell illustreras det utifrån den gruppering i brottskategorier som tagits fram i årets rapport: särskilt resurskrävande brott, initialt volymstarka brott och övriga brott. Viktigt att betona i sammanhanget är att flera av samma eller en blandning av brottsmisstankar kan förekomma i samma brottmål.¹⁸

Antal ingående brottsmisstankar i särskilt resurskrävande brott har ökat med knappt 7 procent mellan 2015 och 2019. Antal brottsmisstankar rörande allvarliga narkotikabrott (ingår främst i målgrupp övriga brottmål) var högt 2015 men har sedan minskat, medan ingående brottsmisstankar rörande grov miss-handel (främst målgrupp brott mot person) legat stabilt under mätperioden. Övriga brottsmisstankar inom brottskategorin särskilt resurskrävande brott har ökat och det ganska kraftigt. Sammantaget utgör ingående brottsmisstankar rörande särskilt resurskrävande brott en liten andel, cirka 4,5 procent av det totala inflödet av brottsmisstankar. Andelen har varit stabil under perioden. Arbetsbelastningen för mål som innehåller dessa brottsmisstankar är för tingsrätterna i regel hög, något som blir tydligt om man exempelvis studerar hur många huvudförhandlingstimmar de genererar. Mål som innehöll brottsmisstanke inom brottskategorin särskilt resurskrävande brott utgjorde 17 procent av samtliga huvudförhandlingstimmar 2019, det vill säga en långt högre andel än dess antalsmässiga andel.

Antal ingående brottsmisstankar i initialt volymstarka brott har ökat med 14 procent mellan 2015 och 2019. De dominerande brottsmisstankarna inom brottskategorin rör trafikbrott (främst målgrupp övriga brottmål och bötesmål) som utgör nära hälften av samtliga ingående brottsmisstankar. Brottsmisstankar rörande trafikbrott uppvisar en ökning, vilket även övriga brottsmisstankar inom brottskategorin gör. Trafikbrott är en brottsmisstanke som är relativt vanlig inom snabbare lagföring och förväntas därmed öka ytterligare de närmaste åren. Sammantaget utgjorde ingående brottsmisstankar rörande initialt volymstarka brott 37 procent av det totala inflödet av brottsmisstankar 2017, även det en andel som har varit stabil under perioden. Dess andel av den totala huvudförhandlingstiden är dock markant lägre.

Antal ingående brottsmisstankar i övriga brott är den största kategorin och har ökat med 7 procent mellan 2015 och 2019. De dominerande brottsmisstankarna inom brottskategorin ryms inom övriga brottstyper som utgör drygt hälften av samtliga ingående brottsmisstankar. I denna grupp ingår en stor variation av brottsmisstankar där bidragsbrott, brott mot knivlagen och olaga hot är några av de vanligast förekommande. Antalet brottsmisstankar inom övriga brottstyper har totalt sett legat relativt stabilt de senaste

¹⁸ Statistiken vad avser ingående brottsmisstankar i brottmål avser inte huvudbrott utan visar samtliga ingående brottsmisstankar. Ett brottmål kan innehålla allt från inga till många brottsmisstankar. Antal brottsmisstankar per avgjort mål med brottsmisstanke var 2020 fyra stycken i genomsnitt (två mätt vid median). Brottsmisstankar kan inkomma efter att ett mål registrerats, därmed tas inte utfallet för 2020 med då det är preliminärt.

åren. Den andra stora gruppen av brottsmisstankar inom övriga brott rör enkla narkotikabrott (främst målgruppen övriga brottmål). Dessa brottsmisstankar har ökat de senaste åren, drygt 20 procent mellan 2015 och 2019, och är även vanligt förekommande inom snabbare lagföring. Även brottsmisstankar rörande misshandel, ej grov (främst målgruppen brott mot person), som är en förhållandevis stor grupp, har legat stabilt de senaste åren. Sammantaget utgör ingående brottsmisstankar rörande övriga brott cirka 60 procent av det totala inflödet av brottsmisstankar, även det en andel som varit stabil under perioden.

Sammantaget syns således en ökning av antal brottsmisstankar inom samtliga tre kategorier de senaste åren, en period då även inkomna och avgjorda brottmål ökat totalt. Andelsfördelningen mellan de tre kategorierna är stabil över åren men det finns relativt stora förändringar i antal vad avser enskilda grupper av brottsmisstankar, både kraftiga minskningar, exempelvis allvarliga narkotikabrott och öknings, exempelvis våldtäkt och enkla narkotikabrott.

Tabell 13. Antal ingående brottsmisstankar i brottmål 2015–2019.

Brottskategori	2015	2016	2017	2018	2019
Allvarliga narkotikabrott	3 512	2 138	1 898	2 703	1 930
Grov misshandel	2 293	2 173	2 463	2 257	2 209
Mord, dråp m.m.	537	578	589	646	740
Rån	1 954	2 110	2 030	2 322	2 723
Sexualbrott, våldtäkt	1 399	1 348	1 460	1 934	2 081
Vapenbrott	2 503	2 644	3 076	3 316	3 322
Särskilt resurskrävande brott	12 198	10 991	11 516	13 178	13 005
Bedrägerier	21 975	21 920	21 645	24 015	23 921
Skadegörelsebrott	5 111	4 884	4 952	5 768	5 696
Tillgreppsbrott	22 234	20 908	22 955	28 934	27 876
Trafikbrott	46 349	45 943	49 043	51 599	51 783
Initialt volymstarka brott	95 669	93 655	98 595	110 316	109 276
Enkla narkotikabrott	48 724	49 143	52 598	56 055	59 179
Misshandel	14 475	14 169	14 045	14 082	13 786
Människohandel m.m.	115	129	178	212	271
Olaga tvång m.m.	1 338	1 250	1 349	1 295	1 310
Övrigt	94 585	97 417	99 174	98 295	95 344
Övriga brott	158 787	162 108	167 344	169 939	169 890
Totalt	267 696	267 566	277 886	293 795	291 895

9.2 Metod

I det följande behandlas inkomna respektive avgjorda brottmål i tingsrätt, dels avgjorda brottmål totalt, dels brottmål som avgjorts genom dom. Domstolsverket har i årets prognosrapport valt att fortsätta göra prognos på den samlade kategorin brottmål. Dessa har sedan fördelats ut i prognoser för respektive målgrupp (brott mot person, bötesmål, ekonomisk brottslighet, förmögenhetsbrott och övriga brottmål) för inkomna brottmål och avgjorda brottmål genom dom utifrån förväntad utveckling (se vidare bilaga 2).

Domstolsverket har valt att basera sina statistiska prognoser för inkomna brottmål och för brottmål som avgjorts genom dom på månadsdata: 2000–2020 för inkomna mål och 2004–2020 för mål som avgjorts genom dom. Statistiken för denna tidsperiod bedöms hålla god kvalitet, och fler dataobservationer för-

bättrar precisionen. Domstolsverket vill vidare betona det starka historiska samband som finns mellan det totala antalet inkomna och det totala antalet avgjorda brottmål i tingsrätterna och har detta som utgångspunkt för det fortsatta resonemanget. Under 2000 talet ses en stark trend där inkomna och avgjorda mål följs åt och antalsmässigt ligger nära varandra, i princip under samtliga år. Att de under enskilda år utvecklats något olika kan förklaras av perioder av balanstillväxt och insatser för att minska balanserna vid tingsrätterna. Domstolsverket har för inkomna brottmål och brottmål som avgjorts genom dom använt en modell med exponentiell utjämning för åren 2021–2024. Eftersom sambandet mellan inkomna och avgjorda brottmål historiskt är starkt, samt att det mest centrala är brottmålen som avgörs med dom, både sett till arbetsbelastning och resursbehov, har ingen separat statistisk prognos tagits fram för avgjorda brottmål totalt. Här har i stället prognosen för inkomna brottmål och utvecklingen för balanserade brottmål legat till grund för prognosen genom ett antagande om ett 1:1-förhållande mellan mått för inkomna och avgjorda mål.

Eftersom försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål bedöms ha avsevärd påverkan på inkomna brottmål, och därmed på avgjorda brottmål samt brottmål avgjorda genom dom, har Domstolsverket utgått från de statistiska prognoserna men justerat slutliga prognoser för inkomna brottmål och avgjorda brottmål genom dom utifrån bedömd påverkan av försöksverksamheten. En försvårande faktor utgörs dock av att hur och när utbyggnad av försöksverksamheten och ett permanentande efter 2021 kommer ske inte är beslutat i dagsläget. (Utöver det finns också förslag på en ytterligare utbyggnad av försöksverksamheten 2022). Huruvida den påverkan som kunnat ses vid de i dag involverade tingsrätterna i försöksverksamheten bedöms återkomma vid resterande tingsrätter som går in i verksamheten är också osäker. Domstolsverket har därför gjort ett antal antaganden till grund för sin slutliga prognos. Dessa bygger på att hälften av kvarvarande tingsrätter går in i snabbare lagföring 2022 och resterande under 2023. Vad avser påverkan på inflödet av mål till tingsrätterna av försöksverksamheten gör Domstolsverket också antagandet, till följd av ändrade rutiner vid Åklagarmyndigheten, att en högre andel brottsmisstankar framöver kommer sluta med ett strafföreläggande i stället för åtal. Utöver det bedömer Domstolsverket att ökningen av brottmål till följd av snabbare lagföring blir något lägre vid mindre tingsrätter än de företrädesvis Stockholmsbaserade tingsrätter som hittills är verksamma i försöksverksamheten. Utöver påverkan av snabbare lagföring gör Domstolsverket en bedömning att även brottmål utanför försöksverksamheten kommer fortsätta öka under prognosperioden, det med cirka fem procent per år. Framtida förändringar vad avser snabbare lagföring har också vägts in när prognoserna för respektive brottmålsgrupp fastställts.

9.3 Prognos över inflödet

Domstolsverkets prognos för inkomna brottmål indikerar att antalet kommer att fortsätta att öka varje år under perioden 2021–2024. Prognosen visar också att ökningen kommer fortsätta vara förhållandevis stor på grund av att fler tingsrätter ansluter till försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål men också på grund av ett förväntat ökat inflöde av brottmål även utanför försöksverksamheten. Det faktum att både Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten prognostiserar en fortsatt ökning av så kallade ingripandebrott, till exempel trafik- och narkotikabrott, talar ytterligare för en fortsatt ökning av brottmål, eftersom dessa i relativt hög omfattning går till lagföring i någon form. Under prognosperioden 2021–2024 ökar inflödet av brottmål till tingsrätterna med mellan 6 och 9 procent årligen. Andelen mål inom snabbare lagföring antas öka och utgöra knappt 20 procent av brottmålsinflödet i slutet av prognosperioden. Nedan redovisas Domstolsverkets prognos över inkomna brottmål fram till och med 2024.

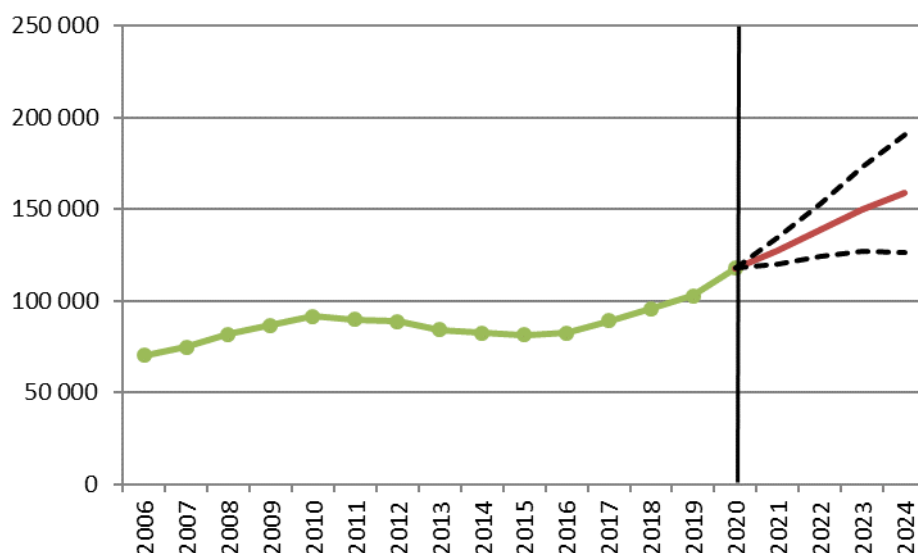

Tabell 14. Prognos över inkomna brottmål 2021–2024 och utfall för 2017–2020.

Kategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomna brottmål	89 007	95 736	102 500	117 716	127 400	138 300	150 000	158 600
Förändring i antal	6 507	6 729	6 804	15 216	9 700	10 900	11 700	8 600
Förändring i procent	8%	8%	7%	15%	8%	9%	9%	6%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					9 700	20 600	32 300	40 900
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					8%	17%	27%	35%

Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste hundratal.

I figur 23 beskrivs antalet inkomna brottmål under perioden 2006–2024, där data fram till och med 2020 belyser det faktiska utfallet och data för perioden 2021–2024 illustrerar de prognostiserade volymerna. Den röda linjen beskriver det prognostiserade inflödet till tingsrätterna. För att beskriva prognosens osäkerhet används svartprickade linjer i figuren, vilka illustrerar osäkerhetsintervall.

Figur 23. Antal inkomna brottmål 2006–2020 och statistisk prognos för 2021–2024 med osäkerhetsintervall.

Vad avser de olika målgrupperna vid tingsrätterna bedöms samtliga öka under prognosperioden. Störst ökning prognostiseras ske för förmögenhetsbrott och övriga brottmål då dessa är relativt vanligt förekommande inom snabbare lagföring. Även bötesmålen antas fortsätta öka relativt kraftigt i linje med att myndigheterna i tidigare led i rättskedjan prognostiserar en ökning av utflöde vad avser trafikrelaterade brott. Brotts mot person antas öka, men värt att notera är att en stor del av målen inom denna målgrupp utgörs av mål utan stämningsansökan. År 2020 avgjordes två tredjedelar av brottmålen inom målgruppen brott mot person på annat sätt än genom dom. Majoriteten av målen inom brott mot person utgörs av så kallade förordnandemål.

Tabell 15. Prognos över antal inkomna brottmål per målgrupp 2021–2024 och faktiska värden för 2017–2020.

Målgrupp	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brott mot person	26 408	28 565	30 783	34 404	37 000	39 500	41 500	43 500
Bötesmål	4 296	5 101	5 389	6 650	7 800	8 500	9 000	9 000
Ekonomisk brottslighet	1 449	1 907	1 872	2 088	2 200	2 200	2 400	2 400
Förmögenhetsbrott	14 534	14 540	15 007	17 354	18 500	20 000	21 500	23 500
Övriga brottmål	42 327	45 682	49 510	57 220	62 400	68 100	75 600	80 200

9.4 Prognos över utflödet

9.4.1 Prognos över det totala antalet avgjorda brottmål

Efter några år med minskade brottmålsbalanser har balanserna ökat fem år i rad och var på historiskt höga nivåer vid utgången av 2020. Detta trots den rekordhöga ökningen av avgjorda brottmål under 2020, en ökning med 22 procent, då antalet med bred marginal för första gången passerade 100 000 avgjorda brottmål. Även andelen balanserade brottmål i förhållande till inkomna mål ökade under åren 2016–2019 men minskade något 2020 till 40 procent. Antalet balanserade brottmål har de senaste åren legat en bit över den optimala arbetsbalansen¹⁹ och bedöms fortsätta göra så under i vart fall 2021–2022. Värt att ha i åtanke är att bland de balanserade målen ingår mål utan stämningsansökan, varav ett stort antal kommer att avslutas genom slutligt beslut.

Mot bakgrund av det prognostiserade fortsatta höga inflödet av brottmål och det starka sambandet mellan inkomna och avgjorda mål, samt med hänsyn till det historiska och rådande balansläget vid tingsrätterna, antas antalet avgjorda brottmål öka framöver. Antalet bedöms inte fullt ut nå upp till det höga inflödet av brottmål förrän i slutet av prognosperioden vilket skulle ge ytterligare ökade balanser. Andelen balanse- rade mål av inkomna mål bedöms dock minska på sikt. Detta beror bland annat på utökningen av snabb- bare lagföring och på att dessa mål i regel avgörs snabbt och har en lägre andel i balans än övriga brott- mål.

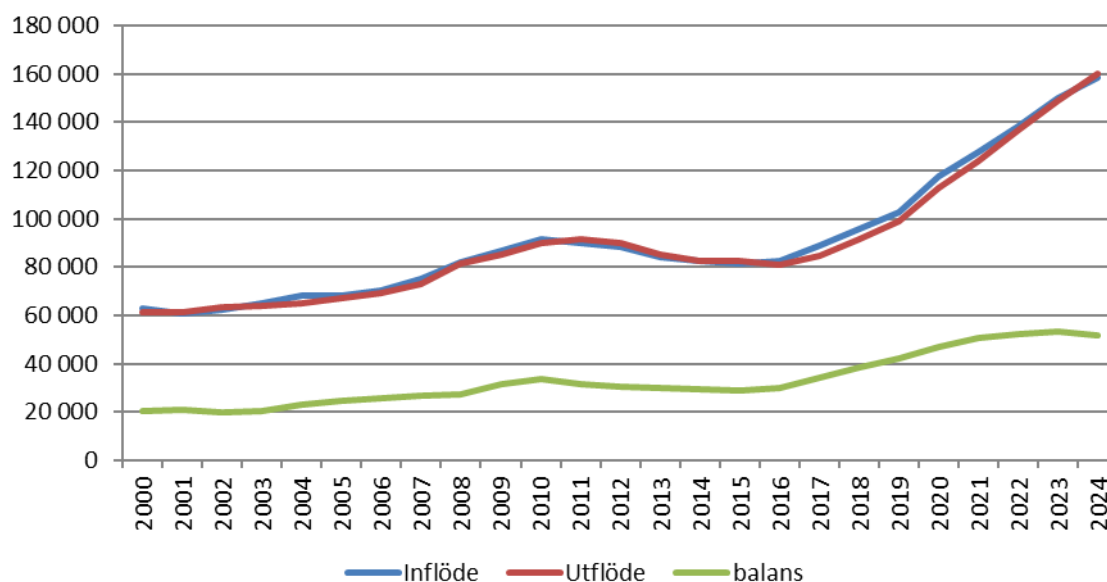
Viktigt att betona är dock att det kommer att krävas betydande resursförstärkningar om denna prognos ska bli realitet, även om en del av ökningen utgörs av mål som i slutändan skrivs av samt av snabbspårsmål. Den prognostiserade ökningen av avgjorda brottmål är kraftigare än den för inkomna brottmål, bland annat med hänsyn till strävan efter att minska antal balanserade mål. För att lyckas uppnå denna kraftiga ökning av brottmålsavgörande krävs en ökning av resurser vid tingsrätterna. En osäker- hetsfaktor som också kan omkullkasta prognosen är utvecklingen av pandemin som i viss mån försvårar för tingsrätterna att avgöra mål, främst då de mål som kräver muntlig förhandling.

¹⁹ Domstolsverket använder ett mått kallat optimal arbetsbalans för att bedöma balanssituationen vid tingsrätterna. Den optimala arbetsbalansen är ett framräknat balansmått som visar hur många balanserade brottmål i förhållande till antalet inkomna brottmål som tingsrätterna bör ha för att klara regeringens verksamhetsmål om fem månaders omloppstid för 75 procent av brottmålen. För brottmål bedöms den optimala arbetsbalansen vara cirka 36 procent.

Tabell 16. Prognos över totalt antal avgjorda brottmål 2021–2024 och faktiska värden för 2017–2020.

Kategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Avgjorda brottmål	84 869	91 521	98 966	112 848	124 000	136 500	149 000	160 000
Förändring i antal	3 814	6 652	7 445	13 882	11 200	12 500	12 500	11 000
Förändring i procent	5%	7%	8%	22%	16%	16%	14%	11%
Ackumulerad förändring i antal jfr 2020					11 200	23 700	36 200	47 200
Ackumulerad förändring i procent jfr 2020					16%	21%	32%	42%

Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste hundratal.

Figur 24. Utfall antal inkomna, totalt antal avgjorda och balanserade brottmål 2000–2020 samt prognos 2021–2024.

9.4.2 Prognos över antalet brottmål som avgörs genom dom

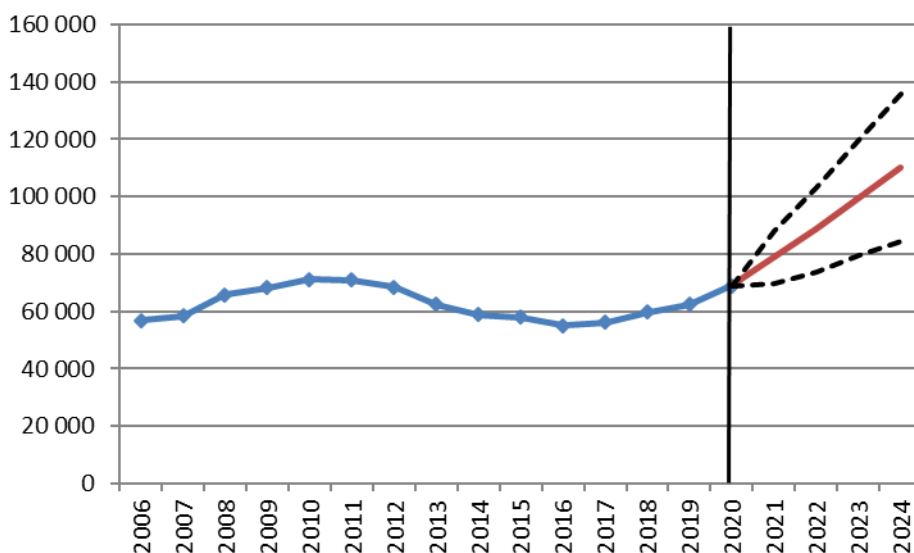
Prognosen indikerar att antalet brottmål som avgörs genom dom kommer att öka under prognosperioden. Det ligger i linje med den prognostiserade ökningen av inkomna och avgjorda brottmål, utökningen av snabbare lagföring och ambitionen att minska balansnivåerna. Den rådande trenden med en minskad andel brottmål som är avgjorda genom dom av det totala antalet avgjorda brottmål bedöms brytas. Detta främst till följd av att målen inom snabbare lagföring i stor utsträckning avgörs med dom. Utifrån prognostiserat antal avgjorda brottmål och avgjorda brottmål genom dom bedöms de senare utgöra närmare 69 procent av samtliga avgjorda brottmål 2024, att jämföra med 61 procent 2020. Precis som för avgjorda brottmål totalt krävs ett betydande resurstillskott för att denna prognos ska bli realitet, då det är de brottmål som avgörs genom dom som är de mest arbetskrävande och ökningen fram till 2024 prognostiseras till hela 60 procent jämfört med dagens nivåer. En fortsatt påverkan av pandemin slår dessutom främst mot brottmål som avgörs genom dom då mål med förhandling ryms inom denna kategori.

Tabell 17. Prognos över antal avgjorda mål genom dom 2021–2024 och faktiska värden för 2017–2020.

Kategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brottmål avgjorda genom dom	56 099	59 729	62 441	68 873	78 800	88 500	99 500	110 000
Förändring i antal	1 182	3 630	2 712	6 432	9 900	9 700	11 000	10 500
Förändring i procent	2%	6%	5%	10%	14%	12%	12%	11%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					9 900	19 600	30 600	41 100
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					14%	28%	44%	60%

Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste hundratal.

Figur 25. Antal brottmål som avgjorts genom dom 2006–2020 och prognos för 2021–2024 med osäkerhetsintervall.

Samtliga olika målgrupper vid tingsrätterna, vad avser brottmål avgjorda genom dom, bedöms öka under prognosperioden men i olika stor utsträckning. Störst ökning prognostiseras ske för övriga brottmål, då dessa är den dominerande målgruppen inom snabbare lagföring, men även antas öka av andra skäl. Antal bötesmål har ökat kraftigt de senaste åren från låga nivåer och antas fortsätta göra så då inflödet bedöms fortsätta öka och merparten av bötesmål avgörs med dom. Även förmögenhetsbrotten antas öka med nära 30 procent under prognosperioden, även dessa förekommer i viss utsträckning inom snabbare lagföring. Antal avgjorda mål genom dom vad avser brott mot person har legat stabilt de senaste åren och antas endast öka svagt under de närmaste åren. Som tidigare påtalats avgörs en majoritet av brottmålen rörande brott mot person på annat sätt än genom dom, i de flesta fall genom avskrivning då det rör sig om förordnandemål. Målgruppen ekonomisk brottslighet är antalsmässigt liten men utgörs ofta av arbetskrävande mål. Antalet varierar en del mellan åren, men bedöms fortsätta ligga kring strax under 1 000 avgjorda mål genom dom per år.

Tabell 18. Prognos över antal avgjorda mål genom dom 2021–2024 och faktiska värden för 2017–2020.

Målgrupp	2017	2018	2019	2020*	2021	2022	2023	2024
Brott mot person	10 586	10 820	10 765	10 892	11 000	11 000	11 500	11 500
Bötesmål	4 069	4 609	4 831	5 975	7 300	8 000	8 500	8 700
Ekonomisk brottslighet	696	892	959	790	850	850	900	900
Förmögenhetsbrott	10 176	10 312	10 011	10 824	12 000	12 700	13 200	13 700
Övriga brottmål	30 544	33 062	35 841	40 405	47 700	56 000	65 400	75 200

10 Kriminalvården

Kriminalvårdens prognoser indikerar en total ökning av medelantalet klienter med 3 570 klienter fram till 2024. Prognoserna visar att

- medelantalet häktade kommer att öka från 2 059 till 2 630 mellan 2020 och 2024, vilket motsvarar en ökning med 28 procent
- medelantalet fängelseklienter beräknas öka från 5 059 till 6 280 mellan 2020 och 2024, vilket motsvarar en ökning med 23 procent
- medelantalet klienter i frivård beräknas öka från 10 736 till 12 090 mellan 2020 och 2024, vilket motsvarar en ökning med 18 procent.

Flera osäkerhetsfaktorer präglar Kriminalvårdens framtida verksamhetsvolym. De som identifierats för den närmaste fyraårsperioden är

- straffskärpningar, främst förändringarna i straffrabatten för unga myndiga
- ökad övervakning inom frivården, genom förändrad lagstiftning för skyddstillsyn, den nya påföljden ungdomsövervakning samt de nya lagarna rörande villkorlig frigivning
- arbetet i tidigare led i rättskedjan, framför allt genom sin påverkan på inflödet till häkte och häktningstider
- Interna åtgärder för att hantera den ökade beläggningen inom myndigheten, exempelvis ambitionshöjningar avseende utslussningsåtgärder och IÖV.

10.1 Bakgrund

Ett av Kriminalvårdens huvuduppdrag är att verkställa de kriminalvårdspåföljder som domstolarna har dömt ut. Utöver det finns Kriminalvården med i tidigare delar av rättskedjan genom till exempel häktesverksamhet, transporter och frivårdens arbete med personutredningar inför dom.

Inflödet till Kriminalvården utgörs av personer som påbörjat sin verkställighet i kriminalvårdspåföljd. Till dessa hör nyintagna i anstalt samt personer med påbörjad IÖV²⁰, påbörjad skyddstillsyn och påbörjad villkorlig dom med samhällstjänst.²¹ Inflödet styrs till stor del av vilka straff som domstolarna utdömer. Det är därför intressant att följa detta mått som en koppling mot tidigare led i rättskedjan men även för att visa vilka volymer Kriminalvården måste ta om hand i sin verksamhet

I stället för att prognostisera ett utflöde prognostiserar Kriminalvården medelantalet klienter (häktade, fängelseklienter och klienter i frivård). Medelantalet används för att bedöma klientvolymernas resursbehov i Kriminalvården. Medelantalet visar antalet klienter som Kriminalvården har att hantera i den dagliga driften, vilket ett flödesmått inte gör.

Kriminalvården omfattar i dag vid ett givet tillfälle cirka 2 000 personer i häkte, 5 000 fängelseklienter och 10 700 klienter inom frivården.

²⁰ IÖV står för intensivövervakning med elektronisk kontroll, så kallad fotboja.

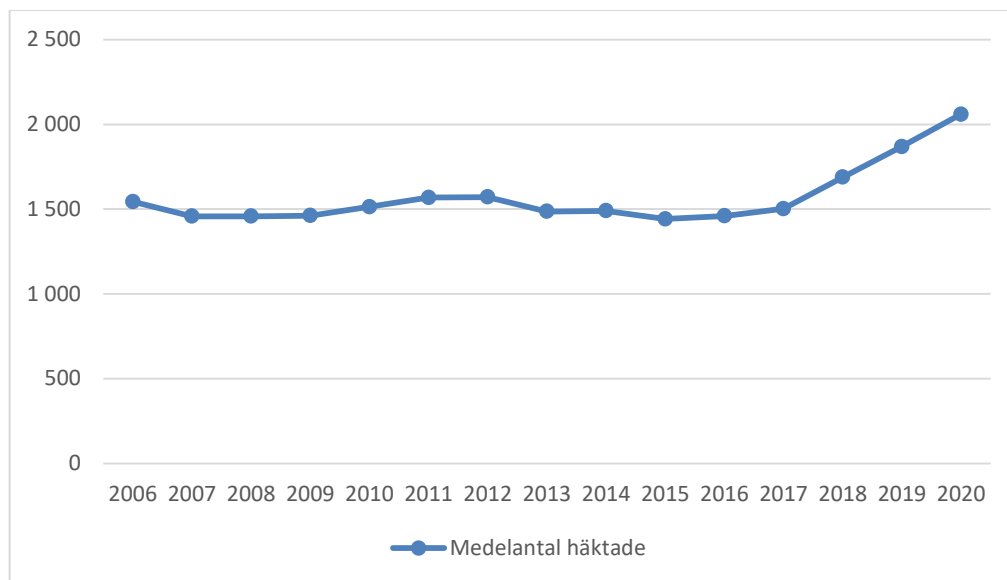
²¹ Övriga påföljder inom frivårdsområdet gäller klienter som redan finns i Kriminalvården, exempelvis villkorligt frigivna med övervakning, klienter i utökad frigång och klienter i halvvägshus. De räknas därför inte som ett inflöde.

10.1.1 Historisk utveckling

Medelantal häktade

Medelantalet häktade låg relativt konstant mellan 2006 och 2017, på runt 1 500 klienter i månaden. Från och med 2018 har medelantalet häktade ökade drastiskt och ligger 2020 på drygt 2 000 per månad, se figur 26.

Figur 26. Medelantal häktade 2006–2020.

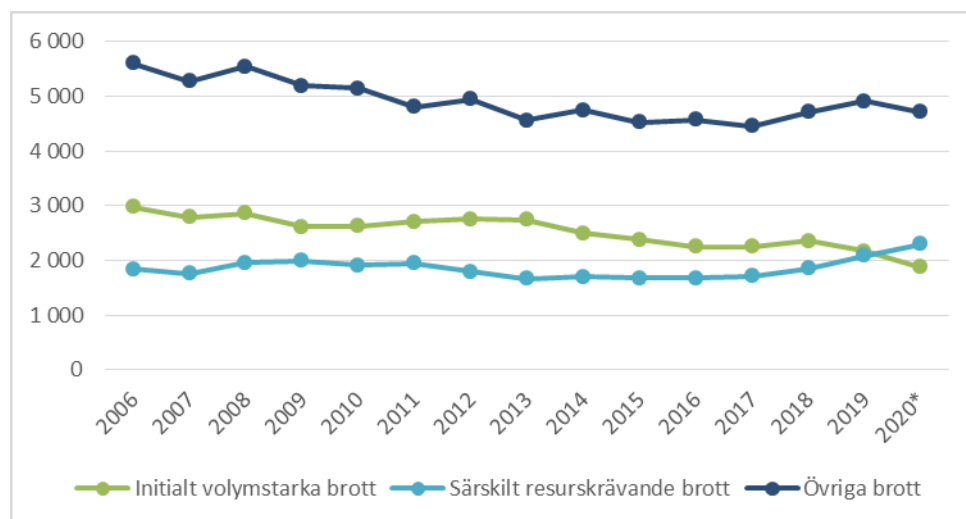
Tabell 19. Medelantal häktade 2006–2020.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Medelantal häktade	1 544	1 458	1 458	1 462	1 514	1 568	1 571	1 486	1 490	1 442	1 460	1 502	1 695	1 868	2 059

Siffrorna för 2020 är preliminära.

Anstalt

Inflödet av klienter till anstalt hade en avtagande trend från 2006 fram till och med 2017, för att sedan öka under 2018 och 2019. 2020 minskade antalet åter något. Utvecklingen i inflödet av klienter skiljer sig dock åt mellan olika brottsgrupper. De, i kapitel 5 beskrivna, särskilt resurskrävande brotten är de som ökat de senaste åren. Denna grupp ökar även under 2020 när det totala inflödet minskar. I stället syns en minskning av de initialt volymstarka brotten, vilken pågått sedan 2013 men förstärkts sedan 2018. De övriga brotten följer den totala trenden även om de fluktuerat något mellan åren. De ökade under 2018 och 2019 för att sedan minska under 2020. Detta visar på en förändring i Kriminalvårdens klientsammansättning, där antalet klienter dömda för mer resurskrävande brott, som exempelvis grova vålds-, narkotika- och sexualbrott, ökar.

Figur 27. Nyintagna klienter på anstalt efter brottskategori 2006–2020.**Tabell 20. Nyintagna klienter på anstalt efter brottskategori 2006–2020.**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Initialt volymstarka brott	2 975	2 791	2 867	2 619	2 624	2 704	2 759	2 742	2 494	2 377	2 253	2 257	2 356	2 168	1 876
Särskilt resurskrävande brott	1 841	1 759	1 955	1 995	1 908	1 947	1 792	1 667	1 699	1 675	1 674	1 715	1 859	2 091	2 303
Övriga brott	5 606	5 279	5 548	5 191	5 147	4 812	4 949	4 566	4 750	4 529	4 568	4 451	4 715	4 913	4 716

Siffrorna för 2020 är preliminära.

Frivård

Inom frivården hade antalet påbörjade verkställigheter i allmänhet varit nedåtgående sedan 2012. Den ökning som går att se tidigare under 00-talet berodde åtminstone delvis på en förändrad inriktning i domstolarnas val av påföljd som innebar färre fängelsestraff och fler straff i frivård.

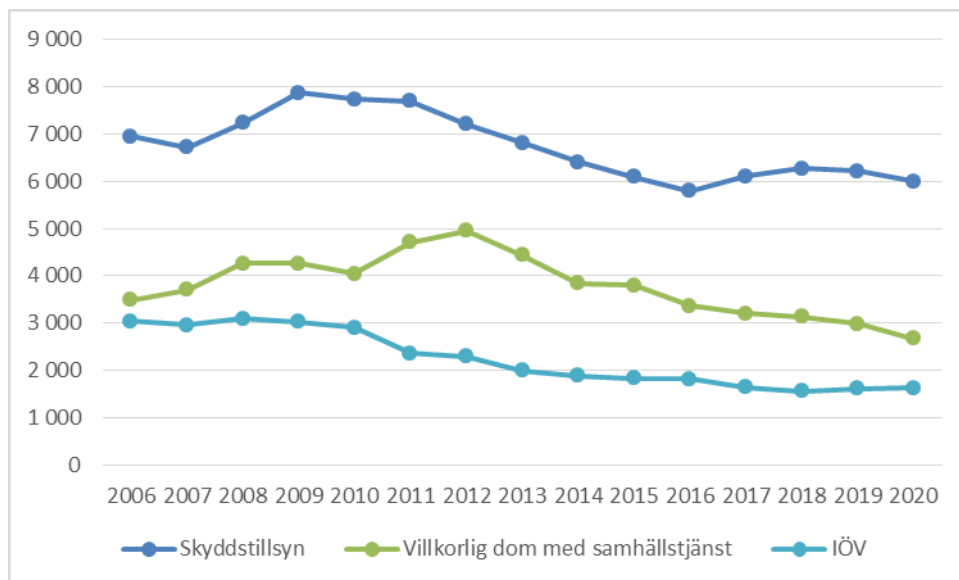
Antalet påbörjade verkställigheter av skyddstillsyn minskade genomgående mellan 2011 och 2016. I juli 2016 genomfördes en lagändring som begränsade möjligheten att en tidigare utdömd påföljd även ska avse ny brottslighet. Det innebär att en dom för ny brottslighet, som innan lagändringen skulle ha räknats in i eller förlängt en tidigare verkställighet, därefter i många fall i stället kommer att räknas som en ny verkställighet. Antalet verkställigheter av skyddstillsyn ökade under 2017 och 2018 men det var fortfarande 1 462 färre påbörjade verkställigheter 2018 jämfört med 2010. Under 2020 har antalet åter sjunkit något. Detta kan kopplas till att tingsrätterna ställde in förhandlingar med anledning av pågående pandemi.

Villkorlig dom med samhällstjänst har sjunkit konstant sedan 2012. En förklaring till detta kan vara att det blivit allt svårare att hitta placering för klienter som ska verkställa en villkorlig dom med samhällstjänst. Den något större minskning av villkorlig dom med samhällstjänst som skedde under 2020 kan kopplas ytterligare svårigheter i att hitta lämpliga samhällstjänstplaceringar till följd av de restriktioner som pandemin fört med sig.

IÖV har minskat sedan 2010 och antalet påbörjade verkställigheter genom IÖV har nästan halverats sedan 2006. Denna utveckling kan delvis förklaras av att färre dömdes till fängelse med strafftider upp till sex månader och därmed fick färre klienter ett erbjudande om IÖV. Antalet har legat relativt konstant de senaste åren på runt 1 600 påbörjade verkställigheter per år.

Figur 28. Antalet påbörjade frivårdsverkställigheter uppdelat på verkställighetsform 2006–2020.

Tabell 21. Antalet påbörjade frivårdsverkställigheter uppdelat på verkställighetsform 2006–2020.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Skyddstillsyn	6 947	6 717	7 231	7 881	7 737	7 704	7 211	6 821	6 405	6 091	5 801	6 110	6 235	6 220	5 996
Villkorlig dom med samhällstjänst	3 492	3 698	4 268	4 259	4 041	4 709	4 948	4 442	3 844	3 797	3 362	3 199	3 077	2 978	2 665
IÖV	3 034	2 963	3 087	3 022	2 905	2 356	2 289	1 987	1 877	1 827	1 817	1 642	1 541	1 609	1 621

Siffrorna för 2020 är preliminära.

10.2 Metod

Grundläggande data om klienter hämtas från myndighetens klientadministrativa system. Som grund för de statistiska framskrivningarna har månadsdata använts. För olika prognoser har olika långa tidserier använts. För häkte har data sedan 1996 använts och för frivårdspåföljderna data sedan 1998, med undantag för villkorlig dom med samhällstjänst som har en tidserie sedan 2002. Prognosen över fängelseklienter använder data sedan 2005.

För de statistiska framskrivningarna har Kriminalvården till största del använt olika ARIMA-modeller men undantag finns (se vidare bilaga 2).

För nyintagna på anstalt har tre prognoser gjorts, en för vardera av de myndighetsgemensamma brottskategorier som presenteras i kapitel 5: initialt volymstarka brott, särskilt resurskrävande brott och övriga brott. Dessa har sedan lagts samman för en totalprognos över inflödet till anstalt. På grund av detta metodbyte har Kriminalvården inte justerat siffran för nyintagna utifrån skillnaden mellan preliminär och slutlig statistik över nyintagna, vilket gjorts tidigare år.

För fängelseklienter har Kriminalvården kunskap om klienters beräknade återstående tid på anstalt och kan använda sig av en annan typ av prognosmetod som bedöms ge en mer träffsäker prognos på kort sikt (1 år eller mindre). I denna metod så tas det även hänsyn till kända faktorer som påverkar under första prognosåret. Prognosutfallet från denna metod används som underlag för beräkning av efterföljande tre prognosår.

För några prognoser över små volymer (medelantal övriga klienter i häkte, medelantal klienter inom IÖV, halvvägshus och utökad frigång) har en konstant utveckling använts i stället för statistiska framskrivningar.

10.3 Prognos över inflöde

Prognoserna över inflödet till Kriminalvården ses i tabell 15. Inflödet till Kriminalvården prognostiseras att öka med 370 klienter under 2021. Under den kommande fyraårsperioden fram till 2024 förväntas inflödet endast öka med 1 procent, vilket motsvarar totalt 190 klienter.

Inom frivården prognostiseras ett ökat inflöde med 170 klienter för skyddstillsyn. Inflödet till villkorlig dom med samhällstjänst förväntas öka med 130 klienter och inflödet till IÖV förväntas minska med 110 klienter under perioden (-1 procent). Dock, vilket närmare redogörs för nedan, så är det svårt att bedöma utvecklingen av IÖV framgent, då den är beroende av de eventuella ambitionshöjningar och föreslagna lagändringar som finns inom området, se avsnitt 10.5.4.

Tabell 22. Prognos över inflödet till Kriminalvården 2021–2024 och faktiska värden för 2017–2020.

Kategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nyintagna i anstalt	8 423	8 930	9 172	8 895	9 000	8 960	8 930	8 900
Påbörjad IÖV	1 642	1 563	1 609	1 621	1 590	1 560	1 540	1 510
Påbörjad skyddstillsyn	6 110	6 275	6 220	5 996	6 160	6 160	6 160	6 160
Påbörjad villkorlig dom med samhällstjänst	3 199	3 127	2 978	2 665	2 790	2 790	2 790	2 790
Totalt	19 374	19 895	19 979	19 177	19 540	19 470	19 420	19 360
Förändring i antal	-924	521	84	-802	363	-70	-50	-60
Förändring i procent	-5%	3%	0%	-4%	2%	0%	0%	0%
Akkumulerad förändring i antal jfr 2020					363	293	243	183
Akkumulerad förändring i procent jfr 2020					2%	2%	1%	1%

Siffrorna för 2020 är preliminära. Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste total.

Antalet nyintagna i anstalt ligger konstant totalt sett under prognosperioden. Utvecklingen i inflödet skiljer sig dock för de tre redovisade brottkategorierna initialt volymstarka brott, särskilt resurskrävande brott och övriga brott (se kapitel 5 för specifikation av vilka brott som ingår i respektive grupp). Minskningen på totalen drivs framför allt av en förväntad minskning av de initialt volymstarka brotten. Dessa har minskat över en lång period i inflödet till Kriminalvården och prognoserna visar en minskning i denna grupp på 310 klienter under prognosperioden. För de särskilt resurskrävande brotten, vilket är brott som genererar hög straffmassa inom Kriminalvården, prognostiseras i stället en ökning på ungefär 230 klienter fram till 2024. Det är således värt att notera att även om inflödet förväntas minska totalt sett, så kommer de brottkategorier som är resurskrävande ur ett beläggingsperspektiv, då de stannar länge inom Kriminalvården, att öka. Detta följer den historiska utveckling som syns i avsnitt 10.1.1. De övriga brotten förväntas ligga på ungefär samma nivå under prognosperioden. Se tabell 23.

Tabell 23. Prognos över nyintagna på anstalt uppdelat på brottskategori 2021–2024 och faktiska värden för 2017–2020.

Kategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Initialt volymstarka brott	2 257	2 356	2 168	1 876	1 810	1 720	1 640	1 570
Särskilt resurskrävande brott	1 715	1 859	2 091	2 303	2 370	2 430	2 480	2 540
Övriga brott	4 451	4 715	4 913	4 716	4 820	4 810	4 810	4 800
Nyintagna på anstalt totalt	8 423	8 930	9 172	8 895	9 000	8 960	8 930	8 910
Förändring i antal	-924	507	242	-277	105	-40	-30	-20
Förändring i procent	-5%	6%	3%	-3%	1%	0%	0%	0%
Ackumulerad förändring i antal jfr 2020					105	65	35	15
Ackumulerad förändring i procent jfr 2020					1%	1%	0%	0%

Siffrorna för 2020 är preliminära. Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste tiotal.

10.4 Prognos över medelantal klienter

Den samlade prognosen för medeltal klienter inom de tre verksamhetsområdena häkte, anstalt och frivård hos Kriminalvården ses i tabell 24. På totalnivå prognostiseras en ökning av medelantalet med 3 160 klienter fram till 2024, vilket motsvarar en ökning på 18 procent.

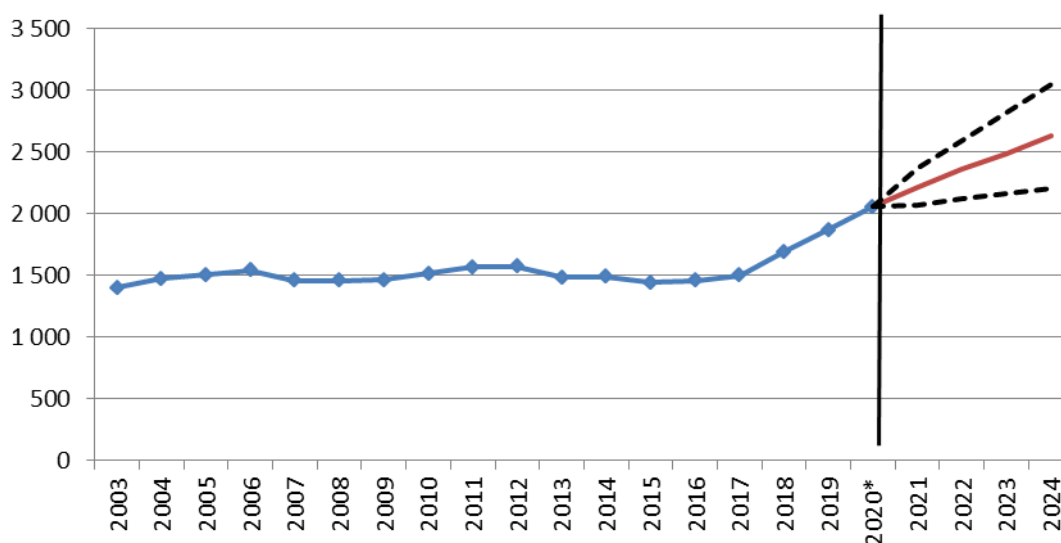
Tabell 24. Prognos över medelantalet klienter 2021–2024 och faktiska värden för 2017–2020.

Kategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Häktade	1 502	1 688	1 868	2 059	2 220	2 360	2 490	2 630
Övriga i häkte	129	135	132	121	130	130	130	130
Fängelseklienter	4 187	4 357	4 706	5 059	5 500	5 730	6 000	6 280
Frivård	9 911	9 934	10 198	10 737	11 760	11 880	11 990	12 100
Totalt	15 728	16 115	16 904	17 976	19 610	20 100	20 610	21 140
Förändring i antal	-796	386	789	1 073	1 635	490	510	530
Förändring i procent	-5%	2%	5%	6%	9%	2%	3%	3%
Ackumulerad förändring i antal jfr 2020					1 635	2 125	2 635	3 165
Ackumulerad förändring i procent jfr 2020					9%	12%	15%	18%

Siffrorna för 2020 är preliminära. Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste tiotal.

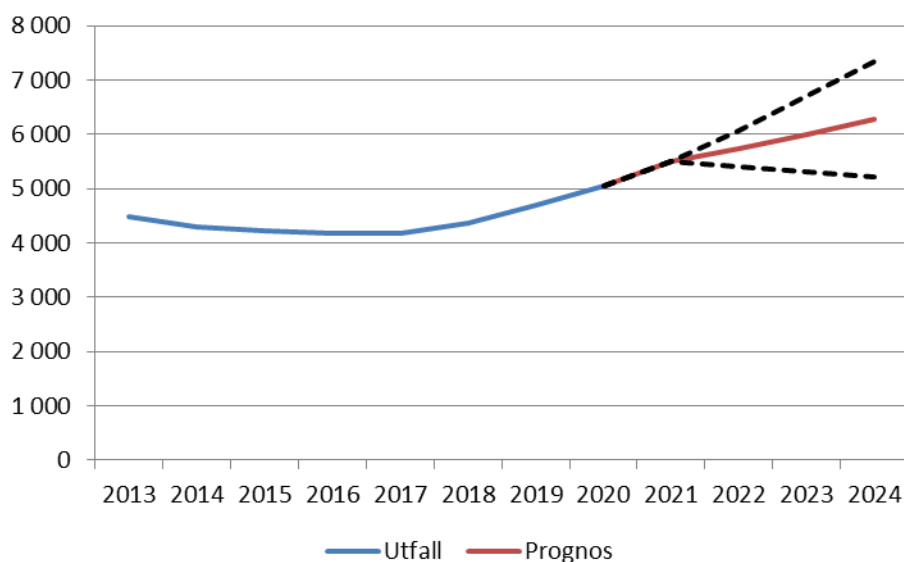
Prognosen över medelantalet häktade visar att antalet ökar med 570 klienter under perioden fram till 2024 (+ 28 procent), se figur 29. I måttet medelantal häktade ingår inte klienter som verkställer på häkte, dessa ingår i stället i måttet fängelseklienter, eller övriga i häkte. Detta gör att medelantal häktade inte kan översättas till ett eventuellt platsbehov. För en bedömning av framtida platsbehov hänvisas till Kriminalvårdens budgetunderlag.

Figur 29. Medelantal häktade 2003–2020 och prognos för 2021–2024 med 95-procentigt osäkerhetsintervall.

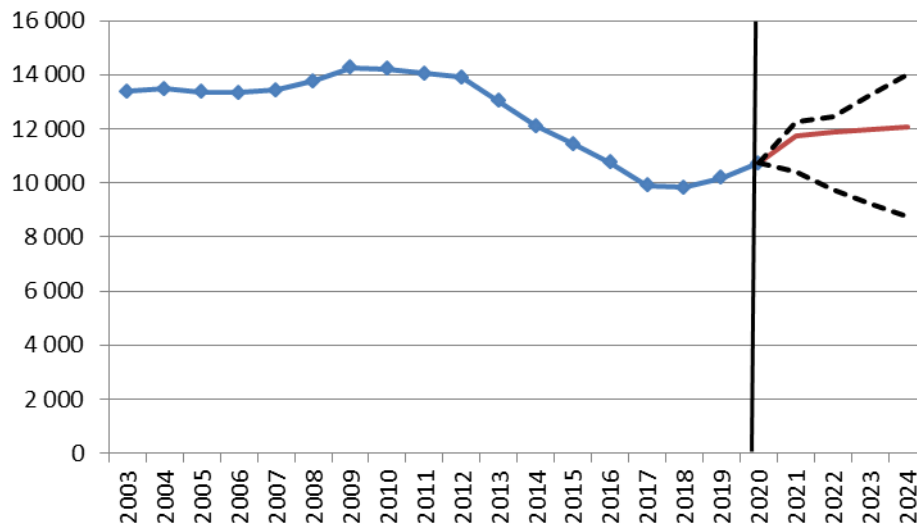
Prognosen över fängelseklienter (se figur 30) visar en ökning under kommande prognosperiod. Över hela perioden förväntas medelantalet fängelseklienter öka med 24 procent, vilket skulle motsvara 1 220 klienter. På samma sätt som för medelantal häktade kan måttet medelantal fängelseklienter inte översättas till ett platsbehov. Det beror på att klienter som verkställer på häkte ingår i måttet. Även klienter på utslussning, halvvägshus och utökad frigång ingår i måttet. För en bedömning av framtida platsbehov hänvisas till Kriminalvårdens budgetunderlag.

Figur 30. Medelantal fängelseklienter 2005–2020 och prognos för 2021–2024 med 95-procentigt osäkerhetsintervall.

Prognosen för medelantalet klienter i frivård visar ett ökande antal under prognosperioden (se figur 31). Under 2021 förväntas en ökning med 1 020 klienter och fram till 2024 förväntas en ökning på 1 360 klienter (+ 13 procent).

Figur 31. Medelantalet klienter i frivård 2003–2020 och prognos för 2021–2024 med 95-procentigt osäkerhetsintervall.

I tabell 25 redovisas prognoser för de olika frivårdspåföljderna. Som tidigare nämnts prognostiseras en ökning av antalet frivårdsklienter med totalt 13 procent fram till 2024. De största grupperna inom frivård gäller ren skyddstillsyn och villkorlig frigivning med övervakning. Ren skyddstillsyn förväntas minska med 40 klienter (- 1 procent) under 2021 och sedan ligga konstant fram till 2024. Även denna prognos är något osäker, då den är beroende av den nya lagen kring skyddstillsyn och dess utökning av övervakningstiden, se avsnitt 10.5.2 nedan.

Antalet villkorligt frigivna med övervakning förväntas i stället öka med drygt 1 080 klienter (+ 27 procent) fram till 2024. Detta är en stor ökning och prognosen för villkorligt frigivna är i nuläget svårbedömd. Det finns ett flertal genomförda och framtida lagändringar rörande detta område som gör det svårt att uppskatta de framtida verksamhetsvolymerna, se avsnitt 10.5.2.

Tabell 25. Prognos över medelantalet klienter i olika frivårdspåföljder 2021–2024 och faktiska värden för 2017–2020.

Kategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ren skyddstillsyn	4 080	4 199	4 292	4 181	4 140	4 140	4 140	4 140
Skyddstillsyn med kontraktsvård	725	747	706	620	670	680	670	660
Skyddstillsyn med samhällstjänst	1 118	1 125	1 122	1 058	1 140	1 170	1 210	1 240
Villkorlig frigivning med övervakning	2 983	2 909	3 097	3 931	4 760	4 840	4 920	5 010
Villkorlig dom med samhällstjänst	626	614	594	538	600	600	600	600
IÖV	201	194	195	194	220	220	220	220
Utökad frigång	129	116	137	150	160	160	160	160
Halvvägshus	29	32	56	65	70	70	70	70
Totalt	9 891	9 934	10 198	10 737	11 760	11 880	11 990	12 100
Förändring i antal	1 543	43	264	539	1 024	120	110	110
Förändring i procent	13%	0%	3%	5%	10%	1%	1%	1%
Ackumulerad förändring i antal jfr 2020					1 024	1 144	1 254	1 364
Ackumulerad förändring i procent jfr 2020					10%	11%	12%	13%

Siffrorna för 2020 är preliminära. Det prognostiserade utfallet för perioden 2021–2024 är avrundat till närmaste tiotal.

10.5 Osäkerhetsfaktorer kopplat till prognos över inflöde och medelantal

Som redovisas ovan så har Kriminalvårdens prognoser för perioden 2021 till 2024 ett visst osäkerhetsintervall. Prognoserna bygger på historiskt utfall och tar således inte hänsyn till eventuella framtida händelser som inte ligger i linje med det historiska utfallet. Myndigheten har identifierat ett antal osäkerhetsfaktorer varav några bedöms omhändertagna i prognosen, då de redan ligger inbakade i det historiska utfallet, men även några som skulle kunna få en påverkan på Kriminalvårdens flöden de närmaste åren och bidra med en viss osäkerhet kring de prognostiserade verksamhetsvolymerna.

Möjligheten att som myndighet själv påverka verksamhetsvolymerna, i form av antalet klienter inom respektive verksamhetsgren av häkte, anstalt och frivård, är för Kriminalvården relativt liten. Den finns i form av exempelvis förändring av inställelsetid, fördelning av klienter mellan anstalt och frivård genom exempelvis utslussningsåtgärder eller IÖV samt verkställande av anstaltspåföljd i häkte och dylika åtgärder. För närvarande bedöms ambitionshöjningar kring att öka antalet klienter som påbörjar IÖV och antalet klienter och tid i de särskilda utslussningsåtgärderna som interna faktorer vilka skulle kunna ha påverkan på verksamhetsvolymerna framöver.

Omfattningen av dessa interna möjligheter är dock, relativt de totala klientvolymerna, tämligen begränsad. De faktorer som i nuläget därför identifierats ha störst påverkan på Kriminalvårdens verksamhetsvolym framgent, är således främst yttre faktorer i form av straffskärpningar och andra lagändringar samt genomströmningstider och prioriteringar i rättskedjans tidigare led.

10.5.1 Straffskärpningar

Ny och förändrad lagstiftning har stor påverkan på Kriminalvårdens verksamhet, framför allt förändringar som leder till längre strafftider. Under de senaste åren har det funnits ett stort fokus på straffskärpningar, varav några har haft, eller förväntas ha, särskilt stor påverkan på Kriminalvården. Verksamhets-

volymerna kan öka både på Kriminalvårdens anstalter och på häkte, då höjningar av till exempel minimistraff till två års fängelse innebär att det föreligger en presumtion för häktning vid misstanke på sannolika skäl. Vilka konsekvenser nykriminaliseringar och straffskärpningar får på verksamhetsvolymer i anstalter och häkten beror också på tidigare led i rättskedjan: hur polis och åklagare prioriterar och hur praxis utvecklas i domstolarna.

De straffskärpningar som skett de senaste åren, exempelvis rörande vapenbrott och våldsbrott, vilka bedöms ha bidragit till den ökning i medelantalet fängelseklienter som nu återfinns inom Kriminalvården, kan anses inbakade i det historiska utfall som prognoserna ovan bygger på.

En ny form av straffskärpning som dock bedöms kunna påverka Kriminalvårdens verksamhetsvolymer framgent, utöver den inbakade effekten i tidsserien, är förslaget om förändrad straffrabatt för unga myndiga som ska gälla från 1 januari 2022 (Utkast till lagrådsremiss 2020). Kriminalvården har bedömt att förändringen i straffrabatten kommer innebära ett ökat bruk av påföljderna villkorlig dom, skyddstillsyn och fängelse för den kategori lagöverträdare i åldern 18–20 år som i dag döms till ett högt antal dagsböter. Detta kommer leda till större klientvolymer och bidra till den ökande trenden av medelantalet klienter inom både anstalt och frivård. I SOU 2018:85 bedömdes att förändringarna skulle leda till en ökad medelbeläggning med drygt 350 klienter på anstalt. Kriminalvårdens egen uppskattning pekar dock på en betydligt större ökning av medelbeläggningen.

Utöver detta finns nu flera pågående utredningar gällande eventuella framtida straffskärpningar som skulle kunna bidra till ytterligare påverkan på verksamhetsvolymer inom Kriminalvården. Exempelvis utredningen avseende straffrättsliga åtgärder mot brott i kriminella nätverk (Dir. 2020:62) och utredningen rörande en stärkt rättsprocess och en ökad lagföring (Dir. 2019:85). Även propositionen angående effektivare hantering av häktningar och minskad isolering kan komma att påverka, då förslaget innebär en begräsning i häktestid (Prop. 2019/20:129). Vad dessa utredningar och förslag kommer leda till, i form av påverkan på framtida verksamhetsvolymer inom Kriminalvården, är det dock för tidigt att dra några konkreta slutsatser kring i nuläget.

10.5.2 Övervakning inom frivården

Ytterligare en faktor som kommer att bidra till en ökning i medelantalet klienter inom frivården är de lagändringar, beslutade eller föreslagna, vilka ändrar förutsättningarna för övervakningen inom frivården och då framför allt

- förslag på förändrad lagstiftning för skyddstillsyn (Promemoria 2020)
- ungdomsövervakning (Ds. 2017:25)
- nya lagar om villkorlig frigivning (Prop. 2018/19:77 samt Lagrådsremiss 2020).

Gällande den förändrade lagstiftningen för skyddstillsyn kommer eventuell påverkan på verksamhetsvolymer inom frivården framför allt ifrån de delar i förslaget som rör ändringar i övervakningstiden för klienter dömda till skyddstillsyn. Förslaget innebär att övervakningstiden blir lika lång som prövotiden, det vill säga tre år. Övervakningen upphör inte automatiskt efter ett år utan Kriminalvården ska kontinuerligt bedöma om övervakningen ska kvarstå eftersom tanken inte är att övervakningstiden generellt ska pågå tre år. Föreslagen tid för när de nya reglerna börjar gälla är den 1 maj 2021.

Den nya påföljden ungdomsövervakning gäller unga lagöverträdare, i huvudsak mellan 15 och 17 års ålder. Lagen trädde i kraft 1 januari 2021 och medför en ny påföljd som ska utgöra steget mellan ungdomsvård eller ungdomstjänst och slutna ungdomsvård. Detta medför att en för Kriminalvården ny klientgrupp kommer övervakas inom frivården framgent. I påföljdsutredningen (SOU 2012:34) gjordes

bedömningen att 250 ungdomar per år kommer att dömas till ungdomsövervakning, vilket således kommer bidra till en ökning i verksamhetsvolymerna som hanteras inom frivården. Kriminalvården gör vidare bedömningen att volymökningen kan komma att bli ännu större, varför det är osäkert i hur stor utsträckning detta kommer påverka de framtida volymerna i frivården.

Gällande villkorlig frigivning så trädde lagen gällande förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning i kraft den 1 juli 2020. Ändringarna som den nya lagen medför innebär bland annat att övervakningstiden efter villkorlig frigivning förlängs. Detta medför ökade klientvolymerna inom frivården, vilket kräver en kapacitetsutökning kopplat till frivårdskontoren. Volymökningarna bedöms börja få verkan i mitten på 2021 men framför allt 2022 och framåt och på sikt beräknas förändringen medföra en ökning av klientvolymerna inom villkorlig frigivning med ungefär 30 procent. Förändringarna i lagstiftningen kan också komma att påverka klientvolymerna i häkte och på anstalt, när fler förverkade dagar av villkorligt medgiven frihet ska verkställas.

2021 genomförs ytterligare förändringar av den villkorliga frigivningen som innebär att tvåtredjedelsfrigivningen kan skjutas upp om den intagne inte har deltagit i återfallsförebyggande insatser under anstaltstiden. Utredningen bedömde att reformen innebär cirka 30 900 extra vård dygn i anstalt, vilket motsvarar en ökning av medelbeläggningen med 85 intagna (Lagrådsremiss 2020).

10.5.3 Tidigare led i rättskedjan

Genomströmningstider och prioriteringar i rättskedjans tidigare led är en faktor som alltid finns närvarande och påverkar Kriminalvårdens klientvolymerna. Den är således omhändertagen i tidsserien för de olika klientvolymerna och bidrar till utvecklingen i de ovan ställda prognoserna. Till exempel så har det stora fokus på satsningar mot organiserad brottslighet, såväl på individer som särskilt utsatta områden, vilket varit gällande den senaste 10-årsperioden, troligtvis bidragit till de längre strafftider och ökade klientflöde som syns inom Kriminalvården de senaste åren. Detta kan förväntas både fortsätta och förstärkas. Troligt är att inflödet till Kriminalvården i och med detta delvis förändras, gällande exempelvis vilka brottskategorier som är aktuella. Detta syns i beskrivningen av den historiska utvecklingen i avsnitt 10.1.1 där de särskilt resurskrävande brotten, vilket exempelvis omfattar allvarliga narkotikabrott och vapenbrott, ökat de senaste åren.

Dock kan händelser i rättskedjans tidigare led bidra till relativt stora fluktuationer i klientvolymerna inom Kriminalvården på kort sikt som är svåra att förutse. Detta gäller framför allt inom häktesverksamheten. Häktningstiderna har fortsatt att öka under 2020 samtidigt som även inflödet av klienter till häkte ökat. Detta till en grad som föregående års prognoser inte kunnat uppskatta. Både inflödet av klienter till häkte och den tid de sedan sitter häktade påverkas av arbetet i andra myndigheter i rättskedjan. Ökningen i inflödet under 2020 skulle exempelvis kunna bero på Polismyndighetens arbete med den organiserade brottsligheten, som exempelvis hantering av dekrypterad information från Encrochat vilket lett till över 100 frihetsberövade sedan våren 2020 (Polismyndigheten 2020) men även faktorer som satsningar på ärendesamordning mellan Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten såväl som den satsning på Polismyndigheten som nämns i kapitel 6. Enskilda lagstiftningsförändringar, så som höjningar av minimistraff som föranleder automatisk häktning, kan också förväntas påverka Polismyndighetens prioriteringar på så sätt att inflödet till Kriminalvårdens häkten sannolikt ökar i anslutning till den nya lagens ikraftträdande.

10.5.4 Åtgärder för att hantera den ökade beläggningen inom anstalt och häkte

Den höga beläggningsnivån inom Kriminalvården har fortsatt under 2020, både inom anstalts- och inom häktesverksamheten. Kopplat till denna situation tog Kriminalvården under hösten beslut om stabsläge för att skapa och frigöra platser på anstalter och häkten. Detta har genererat flera åtgärder som syftat till

att hantera beläggningssituationen på kort sikt men som samtidigt kan komma att ha en inverkan på verksamhetsvolymerna även framgent. Åtgärder som genomförts är exempelvis beslut om inrättande av nya platser, längre inställelsetid, förflyttning av klienter till lägre säkerhetsklasser i anstalt såväl som nya rutiner för att minska kön till riksmottagningen.

Samtidigt har myndigheten också arbetat med åtgärder för att hantera coronapandemin under året, exempelvis genom uppskjutning av inställelser för klienter med symptom samt att snabba på utslussning av klienter i riskgrupp. Då dessa åtgärder har ägt rum under 2020 och påverkat inflödet till anstalt och de olika utslussningsåtgärderna under året, framför allt under våren, har dessa faktorer således redan en inverkan på de prognoser som lagts för 2021–2024.

Andra åtgärder som är viktiga i belägningsarbetet på längre sikt är exempelvis arbetet med att öka antalet påbörjade IÖV och flöden i särskilda utslussningsåtgärder. Kriminalvården beslutade under slutet av 2019 att öka ambitionen gällande erbjudandet av IÖV och att vidta åtgärder i syfte att öka de särskilda utslussningsåtgärderna. Dessa beslut kvarstår och ämnar leda till fler klienter i IÖV samt fler påbörjade särskilda utslussningsåtgärder i form av halvvägshus, utökad frigång och vårdvistelse. Även tiden i utslussning ska öka för de enskilda klienterna.

Ny lagstiftning som träder i kraft i maj 2021 gör att ansökningsförfarandet för IÖV försvinner vilket kan öka antalet IÖV ärenden. Myndigheten har även lämnat ett förslag till regeringen gällande att justera villkoren för att verkställa genom IÖV. Förslaget innebär att klienter med en strafftid på upp till ett år (tidigare sex månader) ska ha möjlighet att ansöka om IÖV. Skulle en sådan justering träda i kraft skulle det högt troligt påverka antalet påbörjade och medelantalet IÖV kraftigt.

11 Uppföljning av tidigare prognoser

- Sett till samtliga prognosrapporter har ettårsprognoserna i genomsnitt avvikit med 3,2 procent.
- Prognoserna har i högre utsträckning överskattat än underskattat utvecklingen, men de senaste fyra prognoserna har underskattat utvecklingen.
- För år 2020 avvek prognosen lämnad 2019 från faktiskt utfall med 3,1 procent sammantaget för alla myndigheter.

För att göra så korrekta prognoser som möjligt är det viktigt att studera hur tidigare prognoser har avvikit från den faktiska utvecklingen. Det är intressant att se om prognoserna i genomsnitt läggs nära utfallet eller om det finns tendenser till över- eller underskattning. Frågeställningarna är:

- Hur stora är prognosavvikelseerna?
- Finns det tendenser till över- eller underskattning i prognoserna?

Innan uppföljningen presenteras är det bra att tänka på att vissa volymer är svårare att prognostisera än andra. Till exempel är det svårare att prognostisera en tidsserie som varierar på ett oregelbundet sätt än att prognostisera en tidsserie som varierar på ett regelbundet sätt.

Uppföljningen fokuserar på de centrala verksamhetsmåten, det vill säga det totala in- och utflödet från Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar, liksom Kriminalvårdens volymer: medelantal i häkte, anstalt och frivård. Först redovisas de genomsnittliga prognosavvikelseerna för olika årsrapporter. Sedan redovisas prognoser, utfall och prognosavvikelse²² för var och en av de olika huvudvolymerna och sist en avslutande analys.

11.1 Sammantagen bild

För att få en bild av prognosprecisionen så kan man jämföra prognoserna och utfallen på 1 års sikt i de olika årsrapporterna, sett till samtliga myndigheters verksamhetsvolymer. Här ingår i regel alla inflöden och utflöden från myndigheterna. Fram till prognosrapport 2016 redovisas avgjorda brottmål totalt och därefter avgjorda brottmål genom dom. I beräkningen av sammantagna prognosavvikelse i 2017 och 2018 års prognosrapport ingår inte fängelseklinter eftersom Kriminalvården har bytt prognosmått.

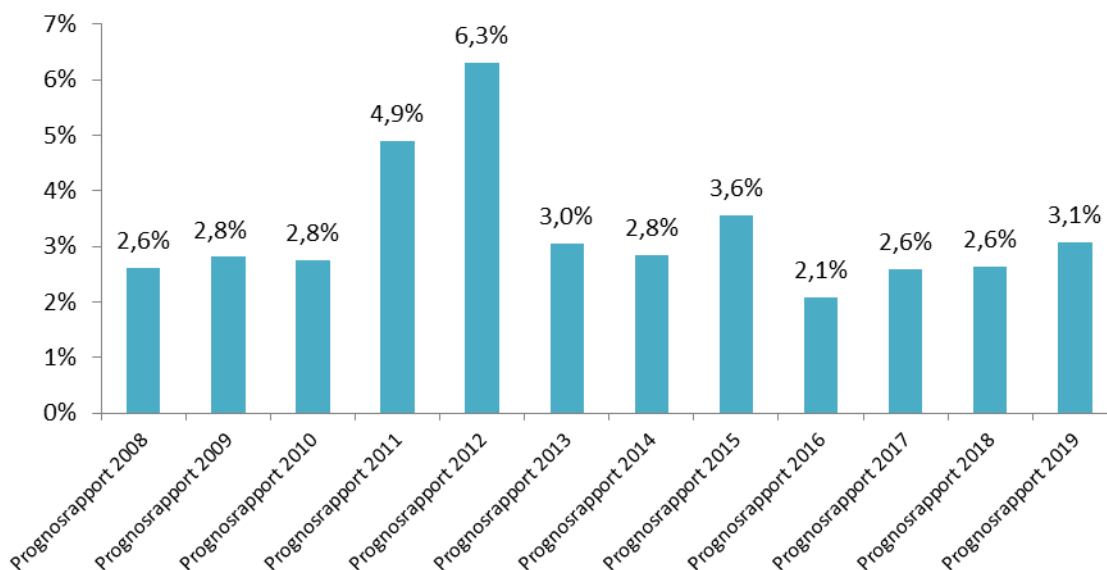
Samtliga avvikelser mäts i plusvärden och avvikelserna summeras och omvandlas till ett medelvärde. Prognoserna i 2020 års rapport avvek med - 0,8 procent, - 3,8 procent, - 1,4 procent, - 6,5 procent, - 5,8 procent, - 0,3 procent, - 4,8 procent, + 2,4 procent respektive - 2,1 procent (se tabeller nedan). Beräkningen, som bara bygger på positiva värden, visas nedan:

$$\frac{0,8\% + 3,8\% + 1,4\% + 6,5\% + 5,8\% + 0,3\% + 4,8\% + 2,4\% + 2,1\%}{9} = 3,1\%$$

Denna procentsats (3,1 procent) redovisas också i figur 32 tillsammans med motsvarande mått i de tidigare prognosrapporterna. Sett till samtliga prognosrapporter har ettårsprognoserna i genomsnitt avvikit med 3,2 procent. De största prognosavvikelseerna skedde i 2011 och 2012 års rapporter.

²² Enbart slutliga prognoser, alltså inklusive relations- och bedömningsjusteringar.

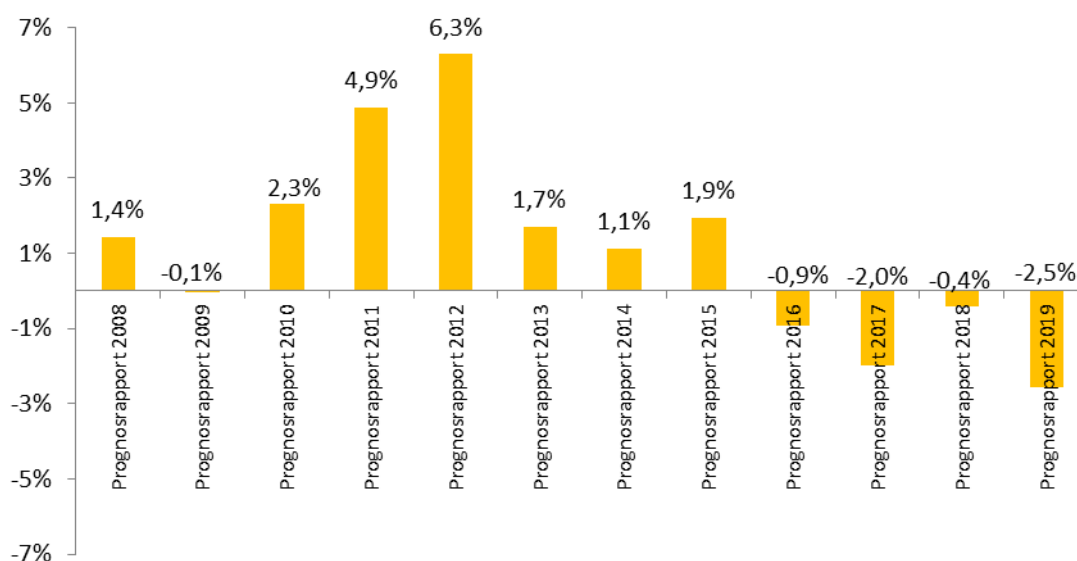
Figur 32. Genomsnittliga absoluta prognosavvikelser i olika prognosrapporter (utan hänsyn till om avvikelserna är en överskattning eller en underskattning). Enbart 1-årsprognoser.

Utöver att prognoserna ska vara precisa bör prognoserna inte systematiskt avvika åt något håll, det vill säga de ska inte systematiskt läggas över eller under det faktiska utfallet. För att undersöka detta har den genomsnittliga prognosavvikelsen i var och en av prognosrapporterna beräknats (se figur 33).

I 7 rapporter överskattades utvecklingen och i 5 rapporter underskattades utvecklingen. Sett över alla rapporter och alla 1-årsprognoser var den genomsnittliga överskattningen 1,2 procent. Det kan tolkas som att det rör sig om systematiska överskattningar.

Figur 33. Genomsnittliga prognosavvikelser i olika prognosrapporter (hänsyn tagen till om avvikelserna är en överskattning eller en underskattning). Enbart 1-årsprognoser.

11.2 Polismyndigheten

I tabell 26 redovisas antal inkomna ärenden till Polismyndigheten. I samma tabell återfinns också prognoserna uppdelade per rapport och prognoshorisont (1, 2, 3 och 4 år). I tabellen redovisas 14 prognosvärden och lika många faktiska utfall. I 8 fall prognostiserades en högre ärendevolym i förhållande till det faktiska utfallet och i 6 fall prognostiserades en lägre ärendevolym i förhållande till det faktiska utfallet. De ettåriga prognoserna avvek från det faktiska inflödet med + 1,2 procent, + 1,2 procent, + 0,4 procent, - 1,7 procent respektive - 0,8 procent I de historiska prognoserna och motsvarande faktiska utfall har brottskategorin ekonomiska brott och fyra brottskoder avseende trafikbrott (3006, 3007, 3008 och 3161) exkluderats.

Tabell 26. Uppföljning av prognoser för inkomna ärenden (Polismyndighetens inflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Inkomna ärenden	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport	1 243 800	1 248 800	1 253 700	1 258 700	
Utfall	1 228 470	1 222 290	1 217 860	1 239 275	
Över-/underskattning	+ 1,2%	+ 2,2%	+ 2,9%	+ 1,6%	
Prognos i 2016 års rapport		1 236 600	1 239 800	1 243 100	1 246 300
Utfall		1 222 290	1 217 860	1 239 275	1 255 240
Över-/underskattning		+ 1,2%	+ 1,8%	+ 0,3%	- 0,7%
Prognos i 2017 års rapport			1 223 100	1 224 800	1 226 300
Utfall			1 217 860	1 239 275	1 255 240
Över-/underskattning			+ 0,4%	- 1,2%	- 2,3%
Prognos i 2018 års rapport				1 218 800	1 220 800
Utfall				1 239 275	1 255 240
Över-/underskattning				- 1,7%	- 2,7%
Prognos i 2019 års rapport					1 245 700
Utfall					1 255 240
Över-/underskattning					- 0,8%

I tabell 27 återfinns antal ärenden redovisade till åklagare tillsammans med historiska prognoser. Tabellen omfattar sammantaget 14 prognosvärden och lika många faktiska utfall. I 5 fall prognostiserades en högre ärendevolym i förhållande till utfallet och i 9 fall prognostiserades en lägre ärendevolym i förhållande till utfallet. De ettåriga prognoserna avvek med + 10,9 procent, - 0,8 procent, + 0,1 procent, + 2,6 procent respektive - 3,8 procent. I de historiska prognoserna och motsvarande faktiska utfall har brottskategorin ekonomiska brott och fyra brottskoder avseende trafikbrott (3006, 3007, 3008 och 3161) exkluderats.

Tabell 27. Uppföljning av prognoser av ärenden redovisade till åklagare (Polismyndighetens utflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Ärenden redovisade till åklagare	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport	160 600	156 000	151 300	146 800	
Utfall	144 868	149 276	154 858	156 002	
Över-/underskattning	+ 10,9%	+ 4,5%	- 2,3%	- 5,9%	
Prognos i 2016 års rapport		148 100	151 700	155 800	159 900
Utfall		149 276	154 858	156 002	166 067
Över-/underskattning		- 0,8%	- 2,0%	- 0,1%	- 3,7%
Prognos i 2017 års rapport			155 000	158 900	163 100
Utfall			154 858	156 002	166 067
Över-/underskattning			+ 0,1%	+ 1,9%	- 1,8%
Prognos i 2018 års rapport				160 100	163 900
Utfall				156 002	166 067
Över-/underskattning				+ 2,6%	- 1,3%
Prognos i 2019 års rapport					159 700
Utfall					166 067
Över-/underskattning					- 3,8%

11.3 Åklagarmyndigheten

I tabell 28 visas inflödet till Åklagarmyndigheten och prognoser där prognoserna lades högre än utfallet i 11 fall och lägre än utfallet i 3 fall. De ettåriga prognoserna avvek med + 8,7 procent, + 0,6 procent, + 1,1 procent, + 4,2 procent respektive - 1,4 procent i var och en av rapporterna under perioden 2016–2020 jämfört med utfallet.

Tabell 28. Uppföljning av prognoser för inkomna brottsmisstankar (Åklagarmyndighetens inflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Inkomna brottsmisstankar	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport	444 500	438 900	432 900	426 400	
Utfall	408 744	422 452	437 226	436 717	457 244
Över-/underskattning	+ 8,7%	+ 3,9%	- 1,0%	- 2,4%	
Prognos i 2016 års rapport		425 100	443 800	463 600	483 900
Utfall		422 452	437 226	436 717	457 244
Över-/underskattning		+ 0,6%	+ 1,5%	+ 6,2%	+ 5,8%
Prognos i 2017 års rapport			441 900	458 400	476 000
Utfall			437 226	436 717	457 244
Över-/underskattning			+ 1,1%	+ 5,0%	+ 4,1%
Prognos i 2018 års rapport				455 100	472 600
Utfall				436 717	457 244
Över-/underskattning				+ 4,2%	+ 3,4%
Prognos i 2019 års rapport					451 000
Utfall					457 244
Över-/underskattning					- 1,4%

I tabell 29 visas inflödet till Åklagarmyndigheten och prognoser där prognoserna lades högre än utfallet i 6 fall och lägre än utfallet i 8 fall. De ettåriga prognoserna avvek med - 1,1 procent, - 0,9 procent, - 3,7 procent, + 3,3 procent respektive - 6,5 procent i var och en av rapporterna under perioden 2016–2020 jämfört med utfallet.

Tabell 29. Uppföljning av prognoser för brottsmisstankar med åtalsbeslut (Åklagarmyndighetens utflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Brottsmisstankar med åtalsbeslut	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport	170 100	173 700	172 600	170 600	
Utfall	171 949	168 249	179 542	180 379	
Över-/underskattning	- 1,1%	+ 3,2%	- 3,9%	- 5,4%	
Prognos i 2016 års rapport		166 700	180 300	190 800	199 000
Utfall		168 249	179 542	180 379	195 330
Över-/underskattning		- 0,9%	+ 0,4%	+ 5,8%	+ 1,9%
Prognos i 2017 års rapport			172 900	181 500	189 100
Utfall			179 542	180 379	195 330
Över-/underskattning			- 3,7%	+ 0,6%	- 3,2%
Prognos i 2018 års rapport				186 300	192 400
Utfall				180 379	195 330
Över-/underskattning				+ 3,3%	- 1,5%
Prognos i 2019 års rapport					182 700
Utfall					195 330
Över-/underskattning					- 6,5%

11.4 Sveriges Domstolar

I tabell 30 visas inflödet till Sveriges domstolar där prognoserna lades lägre än utfallet i samtliga fall. De ettåriga prognoserna avvek med - 1,8 procent, - 5,6 procent, - 2,2 procent, - 2,5 procent respektive - 5,8 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2016–2020, jämfört med utfallet.

Tabell 30. Uppföljning av prognoser för inkomna brottmål (Sveriges domstolars inflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Inkomna brottmål	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport*	81 000	80 500	80 000	80 000	
Utfall	82 500	88 988	95 736	102 540	
Över-/underskattning	- 1,8%	- 9,5%	- 16,4%	- 22,0%	
Prognos i 2016 års rapport		84 000	86 200	88 400	90 500
Utfall		88 988	95 736	102 540	117 716
Över-/underskattning		- 5,6%	- 10,0%	- 13,8%	- 23,1%
Prognos i 2017 års rapport			93 600	96 700	99 000
Utfall			95 736	102 540	117 716
Över-/underskattning			- 2,2%	- 5,7%	- 15,9%
Prognos i 2018 års rapport				100 000	103 400
Utfall				102 540	117 716
Över-/underskattning				- 2,5%	- 12,2%
Prognos i 2019 års rapport					110 900
Utfall					117 716
Över-/underskattning					- 5,8%

* Beredskapsmål ingick i totalmättet i 2014 års rapport, men sedan 2015 års rapport redovisas totalsiffrorna exklusive beredskapsmål. Därför är utfallsiffrorna olika. Beredskapsmål innebär en sorts dubbelräkning, varför mättet numera är exklusive beredskapsmål.

Brottmål kan avgöras antingen genom dom eller genom slutgiltigt beslut – i de flesta fall då genom avskrivning till följd av att ingen stämning inkommer. Prognoserna över avgjorda brottmål, som visas i tabell 31, inkluderar alltså både domar och slutgiltiga beslut.

I två fall lades prognosen högre än utfallet och i tolv fall lades prognosen lägre än utfallet. De ettåriga prognoserna avvek med + 0,6 procent, - 1,0 procent, + 2,7 procent, - 2,3 procent respektive - 4,7 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2016–2020, jämfört med utfallet.

Tabell 31. Uppföljning av prognoser för avgjorda brottmål. De fem senaste prognosrapporterna.

Avgjorda brottmål	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport*	81 500	81 000	80 500	80 000	
Utfall	80 989	84 830	91 143	98 811	
Över-/underskattning	+ 0,6%	- 4,5%	- 11,7%	- 19,0%	
Prognos i 2016 års rapport		84 000	86 500	88 500	90 500
Utfall		84 830	91 143	98 811	112 848
Över-/underskattning		- 1,0%	- 5,1%	- 10,4%	- 19,8%
Prognos i 2017 års rapport			93 600	96 700	99 000
Utfall			91 143	98 811	112 848
Över-/underskattning			+ 2,7%	- 2,1%	- 12,2%
Prognos i 2018 års rapport				96 500	102 500
Utfall				98 811	112 848
Över-/underskattning				- 2,3%	- 9,2%
Prognos i 2019 års rapport					107 500
Utfall					112 848
Över-/underskattning					- 4,7%

* Beredskapsmål ingick i totalmättet i 2014 års rapport, men sedan 2015 års rapport redovisas totalsiffrorna exklusive beredskapsmål. Därför är utfallsiffrorna olika. Beredskapsmål innebär en sorts dubbelräkning, varför mättet numera är exklusive beredskapsmål.

I 2017 års rapport ändrade Domstolsverket sitt huvudsakliga utflödesmått till avgjorda brottmål genom dom (se tabell 32). Till skillnad från ovanstående mått ingår bara de brottmål som avgörs genom dom. De ettåriga prognoserna avvek med + 0,9 procent, - 0,8 procent respektive - 0,3 procent, i var och en av rapporterna under 2018–2020, jämfört med utfallet.

Tabell 32. Uppföljning av prognoser för avgjorda brottmål genom dom (Sveriges domstolars utflöde). De senaste två prognosrapporterna.

Brott mål avgjorda genom dom	2018	2019	2020
Prognos i 2017 års rapport	59 900	61 000	61 400
Utfall	59 367	62 300	68 873
Över-/underskattning	+ 0,9%	- 2,1%	- 10,9%
Prognos i 2018 års rapport		61 800	64 000
Utfall		62 300	68 873
Över-/underskattning		- 0,8%	- 7,1%
Prognos i 2019 års rapport			68 700
Utfall			68 873
Över-/underskattning			- 0,3%

11.5 Kriminalvården

I tabell 33 visas medelantalet häktade där prognoserna lades lägre än utfallet i samtliga fall. De ettåriga prognoserna avvek med - 2,7 procent, - 3,6 procent, - 10,9 procent, - 7,5 procent respektive - 4,8 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2016–2020, jämfört med utfallet.

Tabell 33. Uppföljning av prognoser för medelantalet häktade. De fem senaste prognosrapporterna.

Häktade	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport*	1 420	1 410	1 400	1 390	
Utfall	1 460	1 494	1 695	1 869	
Över-/underskattning	- 2,7%	- 5,6%	- 17,4%	- 25,6%	
Prognos i 2016 års rapport		1 440	1 440	1 440	1 430
Utfall		1 494	1 695	1 869	2 059
Över-/underskattning		- 3,6%	- 15,0%	- 23,0%	- 30,5%
Prognos i 2017 års rapport			1 510	1 520	1 530
Utfall			1 695	1 869	2 059
Över-/underskattning			- 10,9%	- 18,7%	- 25,7%
Prognos i 2018 års rapport				1 730	1 760
Utfall				1 869	2 059
Över-/underskattning				- 7,5%	- 14,5%
Prognos i 2019 års rapport					1 960
Utfall					2 059
Över-/underskattning					- 4,8%

Det faktiska medelantalet fängelseklienter, det vill säga utfallet, visas i tabell 34. Eftersom Kriminalvården bytte mått från fängelsedömda till fängelseklienter under 2019 går det inte att följa upp alla prognoser. Därför redovisas enbart sex prognosavvikelser i tabellen.

I fem fall lades prognosen lägre än utfallet och i ett fall lades prognosen högre än utfallet. De ettåriga prognoserna avvek med - 1,7 procent, - 1,7 procent, - 1,2 procent respektive + 2,4 procent, i var och en av rapporterna under åren 2016, 2017, 2019 och 2020, jämfört med utfallet.

Tabell 34. Uppföljning av prognoser för medelantalet fängelsedömda/fängelseklienter. De fem senaste prognosrapporterna.

Fängelseklienter	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport*	3 850	3 780	3 720	3 670	
Utfall	3 915	3 947	N/A	N/A	
Över-/underskattning	- 1,7%	- 4,2%	N/A	N/A	
Prognos i 2016 års rapport		3 880	3 860	3 850	3 840
Utfall		3 947	N/A	N/A	N/A
Över-/underskattning		- 1,7%	N/A	N/A	N/A
Prognos i 2017 års rapport			4 040	4 060	4 070
Utfall			N/A	N/A	N/A
Över-/underskattning			N/A	N/A	N/A
Prognos i 2018 års rapport				4 310	4 400
Utfall				4 362	5 059
Över-/underskattning				- 1,2%	- 13,0%
Prognos i 2019 års rapport					5 180
Utfall					5 059
Över-/underskattning					+ 2,4%

N/A = Ej tillgängligt

I tabell 35 visas medelantalet klienter i frivård där prognoserna lades högre än utfallet i fem fall och lägre än utfallet i nio fall. De ettåriga prognoserna avvek med + 3,3 procent, + 3,4 procent, - 1,3 procent, - 0,1 procent respektive - 2,0 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2016–2020, jämfört med utfallet.

Tabell 35. Uppföljning av medelantalet klienter i frivård totalt. De fem senaste rapporterna.

Frivården	2016	2017	2018	2019	2020
Prognos i 2015 års rapport*	11 130	10 890	10 660	10 450	
Utfall	10 772	9 911	9 934	10 198	
Över-/underskattning	+ 3,3%	+ 9,9%	+ 7,3%	+ 2,5%	
Prognos i 2016 års rapport		10 250	9 910	9 540	9 200
Utfall		9 911	9 934	10 198	10 737
Över-/underskattning		+ 3,4%	- 0,2%	- 6,5%	- 14,3%
Prognos i 2017 års rapport			9 800	9 550	9 300
Utfall			9 934	10 198	10 737
Över-/underskattning			- 1,3%	- 6,4%	- 13,3%
Prognos i 2018 års rapport				10 190	10 390
Utfall				10 198	10 737
Över-/underskattning				- 0,1%	- 3,2%
Prognos i 2019 års rapport					10 516
Utfall					10 737
Över-/underskattning					- 2,1%

11.6 Sammanfattning

Det kan vara lämpligt att beakta så kallade trendbrott när man analyserar prognosavvikelser. Trendbrott är ofta svåra att prognostisera. Därför blir prognosavvikelseerna ofta höga i samband med trendbrott och åren därefter. Mellan 2004 och 2020 har det skett två tydliga trendbrott för de olika volymerna i rättskedjan, ett omkring 2009/2010 och ett omkring 2016/2017. Utveckling i verksamhetsvolymerna år 2020 indikerar inget trendbrott trots pandemin som präglade året, då volymerna fortsätter att öka hos samtliga myndigheter.

Sett till ettårsprognoserna var prognosavvikelseerna som störst i 2011 och 2012 års rapporter, det vill säga något år efter det första trendbrottet.

Under 2016 och 2017 inträffade ett andra trendbrott. Efter några år av minskningar i polisens utflöde vände utvecklingen och utflödet ökade. Det ledde vidare till ett ökat flöde också i efterföljande led, framför allt genom en ökning av antalet trafik- och narkotikabrott. Det vill säga sådana brottskategorier som i huvudsak påverkas av Polismyndighetens egna aktiviteter.

Polismyndighetens prognostiserade ett trendbrott under 2016 och hamnade därmed väldigt nära utfallet i sina utflödesprognoser. Även Åklagarmyndigheten prognostiserade ett trendbrott under 2016, där förklaringen är att prognoserna då var länkade till Polismyndighetens prognoser. Då Polismyndigheten prognostiserade ett ökat flöde gjorde även Åklagarmyndighetens prognos det (och vice versa).

Sett till 1-årsprognoserna är de genomsnittliga prognosavvikelseerna för rapporterna 2008–2019 3,1 procent. Prognoserna har i högre utsträckning överskattat än underskattat utvecklingen.

12 Källförteckning

Arbetsförmedlingen (2020). *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2020: Utvecklingen på arbetsmarknaden 2020*. Arbetsförmedlingen analys 2020:02. Stockholm: Arbetsförmedlingen.

Brottsförebyggande rådet (2020a). *Snabbare lagföring. Utvärdering av en försöksverksamhet i norra Stockholm*. Rapport 2020:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet (2020b). *Få tydliga konsekvenser av pandemin i Brås preliminära statistik över anmälda brott i september 2020*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, Polismyndigheten, Sveriges Domstolar och Åklagarmyndigheten (2019). *Den framtida verksamhetsvolymen i rättskedjan (2019–2022). Centrala prognoser för perioden 2019–2022*. Norrköping: Kriminalvården.

Dir. 2019:85. *En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring*. Kommittédirektiv från Justitiedepartementet.

Dir. 2020:62. *Straffrättsliga åtgärder mot brott i kriminella nätverk*. Kommittédirektiv från Justitiedepartementet.

Ds 2017:25. *Nya ungdomspåföljder*. Stockholm: Elanders tryck AB.

Galasso, V. och Foucault, M. (2020). *Working during COVID-19: Cross-country evidence from real-time survey data*. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, 246. Organisation for Economic Co-operation and Development.

Justitiekanslern (2020). *Granskning av försöksverksamheten med snabbare lagföring i brottmål i norra Stockholm*. Diariernr: 7012-19-2.4.2 / Beslutsdatum: 24 jun 2020. <https://www.jk.se/beslut-och-yttrandet/2020/06/7012-19-242/>. Hämtad den 25 januari 2021. Stockholm: Justitiekanslern.

Lagrådsremiss 2020. *En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder*. 9 juli 2020. Stockholm: Regeringskansliet.

Polismyndigheten (2020). *Över 100 frihetsberövade efter Encrochat*. Stockholm: Polismyndigheten. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2020/oktober/over-100-frihetsberovade-efter-encrochat/>. Publicerad den 21 oktober 2020. Hämtad den 25 januari 2021.

Promemoria (2020). *Utökade kontroll- och stödmöjligheter avseende skyddstillsynsdömda*. Promemoria från Justitiedepartementet.

Prop. 2018/19:77. *Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning*. Proposition från Justitiedepartementet.

Prop. 2019/20:129. *Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering*. Proposition från Justitiedepartementet.

SOU 2010:15. *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp*. Statens offentliga utredningar. Stockholm: Elanders tryck AB.

SOU 2012:34. *Nya påföljder*. Statens offentliga utredningar. Stockholm: Elanders tryck AB.

SOU 2018:85. *Slopad straffrabatt för unga myndiga*. Statens offentliga utredningar. Stockholm: Elanders tryck AB.

Trygghetsberedningen (2020). *Coronapandemin, brottsligheten och rättsväsendets myndigheter*. Stockholm: Trygghetsberedningens kansli.

Utkast till lagrådsremiss (2020). *Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*. Publicerad den 10 juli 2020. Justitiedepartementet.

13 Bilaga 1 – Indelning i brottskategorier

13.1 Myndighetsgemensam indelning i brottskategorier

Nedan återfinns beskrivningar av brottskategorier och brottsgrupper i den myndighetsgemensamma kategoriseringen av brott. Detaljerad beskrivning av vilka brottskoder som ingår i respektive brottsgrupp återfinns i Brås rapport *Klassificering av brott – anvisningar och regler. Version 9.0* (januari 2021).

Särskilt resurskrävande brott

Brottskategorin består av följande sex brottsgrupper: mord och dråp m.m., allvarliga narkotikabrott, våldtäkt, grov misshandel, rån och vapenbrott. Nedan återfinns definitioner avseende dessa brottsgrupper.

Initialt volymstarka brott

Brottskategorin består av följande fyra brottsgrupper: bedrägerier, skadegörelsebrott, tillgreppsbrott och trafikbrott. Nedan återfinns definitioner avseende dessa brottsgrupper.

Övriga brott

Brottskategorin består av följande fem brottsgrupper: enkla narkotikabrott, misshandel, människohandel m.m., olaga tvång m.m. och övrigt. Nedan återfinns definitioner avseende dessa brottsgrupper.

Mord, dråp m.m.

Brottsgruppen består av

- mord, dråp, barnadråp, misshandel med dödlig utgång, enligt 3 kap. 1, 2, 3, 5, 6 § BrB.

Allvarliga narkotikabrott

Brottsgruppen består av

- brott mot lag om straff för smuggling (2000:1225), avseende narkotikasmuggling (grov, synnerligen grov eller annan än grov)
- narkotikabrott enligt narkotikastrafflagen (1968:64), avseende framställning, oaktsam medverkan till framställning (vårdslöshet med narkotika), överlåtelse; utbudande av narkotika till försäljning, förvaring eller befordran av vederlag för narkotika, förmedling av kontakter mellan säljare och köpare eller annan åtgärd ägnad att främja narkotikahandel; förvärv i överlåtelsesyfte; anskaffning, bearbetning, förpackning, transporter, förvaring eller annan befattning med narkotika som ej är avsedd för eget bruk; oaktsamma förfaranden enligt ovan (vårdslöshet med narkotika).

Våldtäkt

Brottsgruppen består av

- våldtäkt inklusive grov, enligt 6 kap. 1 § BrB
- oaktsam våldtäkt, enligt 6 kap. 1 a § BrB
- våldtäkt mot barn inklusive grov, enligt 6 kap. 4 § BrB.

Grov misshandel

Brottsgruppen består av

- grov misshandel och synnerligen grov misshandel, enligt 3 kap. 6 § BrB.

Rån

Brottsgruppen består av

- rån, enligt 8 kap. 5, 6 § BrB.

Vapenbrott

Brottsgruppen består av

- brott mot vapenlagen (1996:67), 9 kap.

Bedrägerier

Brottsgruppen består av

- bedrägeri, ringa bedrägeri, grovt bedrägeri, grovt fordringsbedrägeri, enligt 9 kap. 1–3a § BrB.

Skadegörelsebrott

Brottsgruppen består av

- skadegörelsebrott, enligt 12 kap. 1–4 § BrB.

Tillgreppsbrott

Brottsgruppen består av

- tillgrepp/stöld av forskaffningsmedel, enligt 8 kap. 1, 2, 4, 7, 8 § BrB
- stöld (även genom inbrott), enligt 8 kap. 1, 2, 4 § BrB
- stöld genom och utan inbrott, enligt 8 kap. 1, 2, 4 § BrB.

Trafikbrott

Brottsgruppen består av

- brott mot trafikbrottslagen (1951:649)
- brott mot trafikförordningen (1998:1276).

Enkla narkotikabrott

Brottsgruppen består av

- narkotikabrott enligt narkotikastrafflagen (1968:64), avseende innehav och bruk av narkotika.

Misshandel

Brottsgruppen består av

- misshandel, annan än grov, enligt 3 kap. 5 § BrB.

Människohandel m.m.

Brottsgruppen består av

- människorov, människohandel, människoexploatering, enligt 4 kap. 1, 1 a, 1 b § BrB.

Olaga tvång m.m.

Brottsgruppen består av

- olaga tvång, enligt 4 kap. 4 § BrB
- grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, olaga förföljelse, äktenskapstvång m.m., enligt 4 kap. 4 a–d § BrB.

Övrigt

Brottsgruppen består av samtliga brott som inte ingår i någon av de övriga brottskategorierna.

13.2 Åklagarmyndighetens indelning i brottskodsgrupper

Åklagarmyndigheten delar in brottskoderna i två nivåer. För prognosen har dock brottskod 9001 som normalt tillhör övriga bötesbrott flyttats till övriga trafikbrott vilket har medfört att övriga bötesbrott utgår, då brottskod 9001 är ensam brottskod i den gruppen.

Våldsbrott

- mord och dråp
- grov misshandel
- övrig misshandel
- övriga våldsbrott

Brott mot frihet och frid

- brott mot frihet
- olaga hot, ofredande
- övriga brott mot frid

Sexualbrott

- våldtäkt
- övriga sexualbrott

Tillgreppsbrott

- rån
- stöld
- ringa stöld
- övriga tillgreppsbrott

Skadegörelsebrott

- skadegörelsebrott

Förmögenhetsbrott

- bedrägerier
- bidragsbrott
- trolöshets- och ekobrott
- häleri och övriga förmögenhetsbrott

Narkotikabrott

- narkotikabrott, innehav och bruk
- övriga narkotikabrott

Trafikbrott

- rattfylleri
- olovlig körning
- övriga trafikbrott

Miljö- och arbetsmiljöbrott

- miljöbrott
- arbetsmiljöbrott

Övriga brott

- vapenbrott och knivförbud
- ärekränkingsbrott
- förfalskningsbrott
- brott mot allmän verksamhet och ordning
- smugglingsbrott
- dopnings-, alkohol och tobaksbrott
- övriga bötesbrott
- övriga brott

14 Bilaga 2 – Metodbilaga

I denna bilaga återfinns en del bakgrundsinformation om hur prognoserna tas fram och vilka data som ligger till grund. Den innehåller också en genomgång av de olika typer av prognosmodeller som används samt hur osäkerheten i skattningarna hanteras. Därefter följer en myndighetsspecifik genomgång av vilken typ av prognosmodell som används för respektive verksamhetsvolym som ingår i prognosframställningen med tillhörande statistiskt underlag.

I tillägg till denna bilaga finns en elektronisk bilaga innehållande dataunderlagen för respektive myndighet som går att hitta på www.bra.se.

14.1 Prognosernas framtagning

14.1.1 Datamaterial

Vid prognosarbete är det eftersträvansvärt att ha så långa tidsserier som möjligt, förutsatt att de håller tillräckligt god kvalitet. Därför används i hög grad de längsta tidsserier som finns tillgängliga för de valda verksamhetsvolymerna. I vissa fall kan det dock vara lämpligt att använda kortare tidsserier, till exempel när något speciellt har inträffat, såsom ett trendbrott. Detta är till exempel fallet för Polismyndigheten, vars omorganisation 2015 medfört att prognoserna har detta år som utgångspunkt. Åklagarmyndigheten använder data från och med 2008, Domstolsverket från 2000 respektive 2004 och Kriminalvården från 1996 och framåt. Enstaka undantag förekommer, vilket framgår av myndigheternas respektive avsnitt längre fram i bilagan.

För att ytterligare öka den statistiska kvaliteten görs också prognoserna på månadsdata (Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården) i stället för årsdata (Polismyndigheten) där det möjligt och bedömts lämpligt.

14.1.2 Val av prognosmetod och modell

Valet av prognosmetod bygger främst på dataförutsättningarna för respektive myndighet och eftersom denna skiljer sig används olika tillvägagångssätt vid framtagningen av prognoserna i rapporten.

Prognostyperna som används kan delas in i tre grupper:

- tidsseriemodeller
- beräkningsmodeller
- bedömningsprognoser.

En *tidsseriemodell* är en statistisk prognosmodell som uteslutande baseras på tidsserier över hur en verksamhetsvolym historiskt har varierat. Tidsseriemodeller av olika slag är den vanligast förekommande metoden som används i rapporten och de olika modellerna som används presenteras därför i mer detalj i nästa avsnitt.

En *beräkningsmodell* är ett sätt att prognostisera en framtida verksamhetsvolym med utgångspunkt från en prognostiserad volym i tidigare led (framtagen med tidsseriemodell) och ett nyckeltal som beskriver ärendeflödet fram till den volym som prognostiseras. Detta är lämpligt när relationen mellan de två volymerna är känd. Detta görs till exempel av Domstolsverket avseende avgjorda brottmål där man utgår utifrån prognosen för inkomna brottmål och tar hänsyn till balansnivåerna av brottmål i bedömningen.

Med *bedömningsprognos* menas här en att en manuell bedömning görs av ett rimligt framtida värde utifrån kända omständigheter. Detta kan vara nödvändigt om det är prognos över en väldigt liten volym och statistiska prognoser därför inte är meningsfulla att göra. Till exempel använder sig Kriminalvården av detta tillvägagångssätt när det framtida antalet klienter som placeras på halvvägshus ska uppskattas.

14.2 Mer om tidsseriemodeller

Det finns ett flertal olika tidsseriemodeller, varav fyra olika används vid framtagningen av prognoserna i denna rapport. Vilken som används beror som nämnts på dataförutsättningarna. Vid tidsseriemodeller beaktas, utöver tidsseriens längd, även trender och eventuella trendbrott i data. Om det finns misstänkta *outliers*, det vill säga extremvärden, behöver dessa hanteras på lämpligt sätt. Sedan görs en bedömning av rimligheten i utfallet hos de prognosmodeller som skulle kunna användas, utifrån förväntad inverkan från påverkansfaktorer och relationer till tidigare led i rättskedjan.

Därefter beräknas modellanpassningsmått som beskriver hur väl de statistiska modellerna anpassar sig till det kända datamaterialet. Vilket modellanpassningsmått som används varierar mellan myndigheterna (R², MAPE och AIC). Även residualerna beaktas. Resonemang förs också om modellernas komplexitet och eventuella överanpassning.

Nedan ges en översiktlig beskrivning av de tidsseriemodeller som används i rapporten. Vilka myndigheter som använder respektive modell framgår i de myndighetsspecifika avsnitten längre fram i bilagan. För en grundligare genomgången av modellerna hänvisas till relevant litteratur.²³

14.2.1 Konstant modell

I den konstanta modellen, som egentligen kallas naiv modell i prognoslitteraturen, sätts prognosen till det senaste kända värdet.

$$F_t = Y_{t-1}$$

där

- F_t är prognosen för år t
- t är tiden mätt i år.
- Y_{t-1} är den observerade verksamhetsvolymen år $t-1$.

14.2.2 Linjär modell

Linjär modell kallas egentligen enkel linjär regression, där tiden används som förklarande variabel.

$$F_t = a + bt$$

där

- F_t är prognosen för år t
- a och b är konstanter
- t är tiden mätt i år.

---

²³ Se exempelvis Makridakis, S., Wheelwright, S. C. och Hyndman, R. J. (1998). Forecasting –Methods and applications. Se även Andersson, G., Jorner, U. och Ågren, A. 2007. Regressions- och tidsserieanalys.

14.2.3 Modeller med exponentiell utjämning

Modeller med exponentiell utjämning (även kallade smoothingmodeller) skiljer sig från den linjära modellen och medelvärdesmodeller (presenteras ej här), i och med att de nyaste observationerna viktas tyngre än de äldsta observationerna. Vikterna bestäms genom minsta kvadratmetoden (OLS²⁴).

Modellerna anses också vara specialfall av ARIMA modeller.

Det finns flera typer av utjämningsmodeller. Det som framför allt skiljer utjämningsmodeller åt är om de inkluderar trend och/eller säsong. Ytterligare en aspekt är om trenden är dämpad, det vill säga avtar med tiden.

14.2.4 Säsongsbaserade ARIMA modeller

ARIMA-modeller är en sorts endimensionella regressionsmodeller, där regressionen sker med den beroende variabeln vid tidigare tidpunkter och med glidande medelvärden²⁵ som förklarande variabler.

Utgångspunkten är att det aktuella värdet på en variabel ofta beror av tidigare värden på variabeln. En ARIMA modell ger ingen information om varför variabeln ändras på det sätt den gör. Modellen tar som utgångspunkt den information, alltså det matematiska mönster, som finns i den observerade tidsserien och använder därefter detta mönster för att göra prognoser. Det finns ingen möjlighet att förklara förändringar i det observerade förloppet eller enstaka händelser, till exempel en lagförändring, annat än som ett brott i tidsserierna. Modellens giltighet, eller prognosprecision, är alltså helt beroende av om det matematiska mönstret i datamaterialet upprepar sig eller inte.

ARIMA modellen kan skrivas som ARIMA(p,d,q)(P,D,Q)S

där

- p = antal autoregressiva parametrar
- d = antal differensbildningar på tidsavstånd 1
- q = antal löpande medelvärdesparametrar
- P = antal autoregressiva säsongparametrar
- D = antal differensbildningar på säsongavstånd
- Q = antal löpande medelvärdesäsongparametrar
- S = antal perioder per säsong.

14.3 Intervall som beaktar osäkerheten i prognoserna

En tidsserie som svänger mycket kring en trend eller ett medelvärde är svårare att prognostisera än en tidsserie med små svängningar och är därmed mer osäker. Speciellt osäkra är tidsserier som innehåller mycket oregelbunden variation och osäkerheten är också större för långsiktiga än för kortsiktiga prognoser. Ett vanligt sätt att presentera denna typ av osäkerhet är genom att ange ett osäkerhetsintervall i skattningarna. I myndigheternas respektive kapitel illustreras osäkerheterna med osäkerhetsintervall för de mest centrala prognoserna. Intervallen visar en övre och en undre osäkerhetsgräns för prognosvärdet. I rapporten används i regel 95-procentiga osäkerhetsintervall, vilket lite förenklat kan beskrivas som att det är till 95 procent sannolikt att intervallet täcker det verkliga utfallet.

Osäkerhetsintervall används här, och genomgående i rapporten, som en samlad benämning för prediktionsintervall och andra typer av osäkerhetsintervall. I rapporten använder sig myndigheterna av dessa i

²⁴ Ordinary Least Squares.

²⁵ Tidigare tidsperioders residualer används som förklaringsvariabler, vilket benämns glidande (eller löpande) medelvärden.

olika utsträckning de olika prognoserna. Vilka typer av intervall som använts för att beakta osäkerheten för respektive prognosvolym samt hur dessa beräknats framgår nedan i respektive myndighetsavsnitt.

14.3.1 *Prediktionsintervall*

I de fall det har varit möjligt att ta fram teoretiskt utprovade prediktionsintervall har detta gjorts. Medan prognoserna görs på månadsdata presenteras prognoserna och därmed också osäkerhetsintervallen på årsbasis i huvudrapporten. Det innebär att det är en approximation av prediktionsintervallet som presenteras där.

14.3.2 *Andra osäkerhetsintervall*

I vissa fall medger inte prognosmodellerna något prediktionsintervall, vilket medfört att ett osäkerhetsintervall tagits fram som baseras på andra beräkningssätt. Dessa beräkningar är endast i vissa fall teoretiskt förankrade men ger ändå läsaren en bild av osäkerheten. Bedömningen är att intervallen, trots att de inte är helt teoretiskt förankrade, ger en bättre bild av osäkerheten i prognoserna än alternativet, det vill säga att inte presentera osäkerhetsintervall. För vissa underprognoser, på brottskategorinivå eller annan underkategori, presenteras i regel inte intervall utan enbart punktskattningar.

14.4 Polismyndigheten

14.4.1 *Prognosmodell över polisens inflöde*

För att ta fram prognoser över antal inkomna ärenden har delprognoser gjorts för samtliga brottsgrupper. Dessa delprognoser har sedan summerats för att generera prognoser avseende antal inkomna ärenden för de tre brottskategorierna särskilt resurskrävande brott, initialt volymstarka brott och övriga brott. Prognostiserad ärendevolym baseras på en fortsatt utveckling enligt den genomsnittliga årliga procentuella förändringen under perioden 2015–2020. Detta tillvägagångssätt har använts för samtliga brottsgrupper, exklusive människohandel m.m. och övrigt. För brottsgruppen människohandel m.m. har prognostiserad ärendevolym baserats på en konstant modell, med utgångspunkt från 2020 års ärendevolym. För brottsgruppen övrigt har prognostiserad ärendevolym baserats på en fortsatt utveckling enligt den genomsnittliga årliga procentuella förändringen under perioden 2017–2020.

14.4.2 *Prognosmodell över polisens utflöde*

För att ta fram prognoser över antal ärenden redovisade till åklagare har delprognoser gjorts för samtliga brottsgrupper. Dessa delprognoser har sedan summerats för att generera prognoser avseende antal ärenden redovisade till åklagare för de tre brottskategorierna särskilt resurskrävande brott, initialt volymstarka brott och övriga brott. Prognostiserad ärendevolym avseende antal ärenden redovisade till åklagare, baseras på den prognostiserade inflödesvolymen (se ovan). Den prognostiserade inflödesvolymen multipliceras med en uppskattning av den framtida andelen där förundersökning inleds. Därmed erhålls, per brottsgrupp, en uppskattad volym ärenden där förundersökning inleds. Denna volym multipliceras med en uppskattning av den framtida andelen av dessa ärenden som avslutas med att redovisas till åklagare. Det ger i sin tur, per brottsgrupp, en uppskattad volym ärenden som redovisas till åklagare. De framtida andelarna har uppskattats baserat på historiskt utfall, fördelat per brottsgrupp. Prognosberäkningen har för flertalet brottsgrupper utgått från andelen inledda förundersökningar och andelen av dessa ärenden som redovisats till åklagare under år 2020. För de brottsgrupper där en trend har kunnat identifieras i den historiska utvecklingen av dessa andelar, har en linjär framskrivning av utvecklingen under perioden 2015–2020 gjorts. Detta tillvägagångssätt har applicerats på brottsgrupperna rån, våldtäkt och vapenbrott.

14.4.3 Osäkerhetsintervall

Osäkerhetsintervallet för antal inkomna ärenden och antal ärenden redovisade till åklagare har beräknats per brottskategori. Intervallet beräknas genom att den prognostiserade volymen multipliceras med den genomsnittliga årliga absoluta differensen under perioden 2015–2020 och antal prognosår.

14.5 Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndigheten har i sina prognoser använt månadsdata för 2008–2020. Prognos har gjorts på myndighetens egen indelning i brottskodsgrupper enligt tabell 1.

För respektive brottskodsgrupp har automatiskt modellval gjorts med hjälp av SPSS Forecasting och deras Expert-modeller. I vissa fall har modellen justerats för att bättre fånga utvecklingen som förelegat under de senaste åren. För en del grupper har data använts från ett senare år än 2008, främst på grund av att det har varit problem med registreringar i den gruppen. De modeller som inte är ARIMA tillhör gruppen modeller med exponentiell utjämning, se avsnitt 1.2.4. Förklaringar av modellerna finns i SPSS dokumentation om Exsmooth subcommand²⁶.

Brottskodsgruppen våldsbrott består av fyra undergrupper. Här har en separat prognos gjorts för undergruppen våldsbrott, övrig misshandel och de tre övriga grupperna i våldsbrott har slagits ihop till en grupp (mord och dråp, grov misshandel, övriga våldsbrott). Prognoserna för de två undergrupperna har sedan summerats till en prognos för brottskodsgruppen våldsbrott.

För brottskodsgruppen förmögenhetsbrott är antalet brottsmisstankar stort och det är även den grupp där enstaka stora ärenden med många brottsmisstankar är vanligast förekommande. Brottskodsgruppen har fyra undergrupper: bedrägerier, bidragsbrott, trolöshets- och ekobrott samt häleri och övriga förmögenhetsbrott. De olika undergrupperna skiljer sig åt i vissa avseenden, bland annat vad avser storlek, förekomsten av enstaka stora ärenden med väldigt många brottsmisstankar samt i vilken utsträckning förundersökningen brukar ledas av polis eller av åklagare. Vidare har det beträffande bidragsbrotten på senare tid skett en påtaglig satsning från Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. För att den typen av faktorer ska kunna fångas i prognosen har det bedömts vara nödvändigt att göra prognoser för respektive undergrupp. Prognoserna för de fyra undergrupperna har sedan summerats till en prognos för brottskodsgruppen förmögenhetsbrott.

Brottskodsgruppen narkotikabrott innefattar undergrupperna narkotikabrott, innehav och bruk, och övriga narkotikabrott. Undergruppen narkotikabrott, innehav och bruk omfattar de brottskoder som regelmässigt används för ringa narkotikabrott, vilket gör att den tydligt skiljer sig åt från undergruppen övriga narkotikabrott avseende bland annat mängden brottsmisstankar och i vilken utsträckning förundersökningen brukar ledas av polis eller av åklagare. Även här har det därför bedömts nödvändigt att göra separata prognoser för de två undergrupperna. Vidare har Åklagarmyndigheten valt att för de två undergrupperna använda ett senare startår än 2008 för att kunna fånga den uppåtgående trenden för de senaste åren. Prognoserna för de två undergrupperna har sedan summerats till en prognos för brottskodsgruppen narkotikabrott.

²⁶ Exsmooth subcommand

https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/SSLVMB_27.0.0/statistics_reference_project_ddita/spss/trends/syn_tsmodelexsmooth.html

För såväl inkomna som utgående brottsmisstankar i brottskodgruppen miljö- och arbetsmiljöbrott har 2012 använts som starttid eftersom det då skett förändringar kring registreringen av brottsmisstankar på området som gör att statistiken inte är jämförbar över längre tid tillbaka.

För brottskodgruppen övriga brott har separata prognoser gjorts för var och en av de undergrupper som den består av. Dessa har sedan summerats till en prognos för brottskodgruppen övriga brott.

I tabell 1 och tabell 2 presenteras modellval och startår för Åklagarmyndighetens prognos i respektive brottskodsgrupp.

Tabell 1. Modellval för inkomna brottsmisstankar.

Brottskodsgrupp	Modell	Startår data
Våldsbrott		
Våldsbrott, exkl. övrig misshandel	ARIMA (1,0,1) (1,0,0)	2008
Våldsbrott, övrig misshandel	ARIMA (0,1,1) (0,1,0)	2008
Brott mot frihet och frid	Simple seasonal	2008
Sexualbrott	Winter's additive	2008
Tillgreppsbrott	Brown	2008
Skadegörelsebrott	ARIMA (1,1,1) (1,0,1)	2008
Förmögenhetsbrott		
Bedrägerier	Simple seasonal	2008
Bidragsbrott	Holt	2008
Trolöshets- och ekobrott	Simple seasonal	2008
Häleri och övriga förmögenhetsbrott	Winter's additive	2008
Narkotikabrott		
Narkotikabrott, innehav och bruk	ARIMA (1,0,0) (0,1,1)	2013
Övriga narkotikabrott	Winter's additive	2016
Trafikbrott	ARIMA (0,0,0,) (1,0,0)	2016
Miljö- och arbetsmiljöbrott	ARIMA (0,0,0) (1,0,0)	2012
Övriga brott		
Vapenbrott och knivförbud	ARIMA (1,0,0) (0,1,1)	2013
Årekränkingsbrott	ARIMA (2,0,0) (1,0,0)	2008
Förfalskningsbrott	ARIMA (0,0,11) (1,0,1)	2008
Brott mot allmän verksamhet och ordning	ARIMA (0,1,1) (1,1,0)	2008
Smugglingsbrott	ARIMA (0,1,1) (0,1,1)	2008
Dopnings-, alkohol- och tobaksbrott	ARIMA (1,0,11) (1,0,1)	2008
Övriga brott	ARIMA (0,1,1) (1,0,1)	2012

Tabell 2. Modellval för brottsmisstankar med åtalsbeslut.

Brottskodsgrupp	Modell	Startår data
Våldsbrott		
Våldsbrott, exkl. övrig misshandel	ARIMA (0,0,0) (1,1,0)	2008
Våldsbrott, övrig misshandel	ARIMA (0,1,1) (1,0,0)	2008
Brott mot frihet och frid	Simple seasonal	2008
Sexualbrott	ARIMA (0,0,0) (0,1,1)	2008
Tillgreppsbrott	Winter's multiplicative	2008
Skadegörelsebrott	ARIMA (1,1,2) (1,0,0)	2008
Förmögenhetsbrott		
Bedrägerier	Simple seasonal	2008
Bidragsbrott	Holt	2008
Trolöshets- och ekobrott	Simple seasonal	2008
Häleri och övriga förmögenhetsbrott	ARIMA (0,1,3) (0,1,1)	2008
Narkotikabrott		
Narkotikabrott, innehav och bruk	ARIMA (0,0,0) (0,1,1)	2013
Övriga narkotikabrott	ARIMA (0,0,0) (0,1,0)	2016
Trafikbrott	Simple seasonal	2008
Miljö- och arbetsmiljöbrott	ARIMA (0,0,0) (0,0,0)	2012
Övriga brott		
Vapenbrott och knivförbud	ARIMA (0,0,0) (0,1,1)	2013
Årekränkingsbrott	Simple seasonal	2008
Förfalskningsbrott	Simple seasonal	2008
Brott mot allmän verksamhet och ordning	Brown	2008
Smugglingsbrott	Winter's additive	2008
Dopnings-, alkohol- och tobaksbrott	ARIMA (0,1,1) (1,0,1)	2008
Övriga brott	Simple seasonal	2012

14.5.1 Osäkerhetsintervall

Osäkerhetsintervallet för inkomna brottsmisstankar och brottsmisstankar med åtalsbeslut är skapat utifrån en enkel prognos (modell Simple vilket är en typ av exponentiell utjämning) baserad på helårsdata 2008–2020. Storleken på intervallet har sedan applicerats på den ursprungliga totalprognosen.

14.6 Domstolsverket

14.6.1 Prognosmodell över Sveriges Domstolars inflöde

För att prognostisera antalet inkomna brottmål använder Domstolsverket Holts-Winters, en modell med exponentiell utjämning, med nivå, trend och multiplikativ säsongskomponent. Trendkomponenten, det vill säga betavärdet, är 0,15.

Tabell 3. Modell över inkomna brottmål (2000m1–2020m12).

Parameter	Koefficient
Alpha (Nivå)	0,095
Beta (Trend)	0,115
Gamma (Säsong)	0,168
Multiplikativ säsong, januari	1,080
Multiplikativ säsong, februari	1,052
Multiplikativ säsong, mars	1,105
Multiplikativ säsong, april	1,024
Multiplikativ säsong, maj	1,066
Multiplikativ säsong, juni	1,021
Multiplikativ säsong, juli	0,810
Multiplikativ säsong, augusti	0,864
Multiplikativ säsong, september	1,029
Multiplikativ säsong, oktober	1,086
Multiplikativ säsong, november	1,059
Multiplikativ säsong, december	0,943

Holt-Winters med multiplikativ säsong.

Som framgått av rapporten har den slutliga prognosen justerats utifrån bedömda effekter av försöksverksamheten rörande snabbare lagföring.

14.6.2 Prognosmodell över Sveriges Domstolars avgjorda brottmål

Prognosen för avgjorda brottmål baseras inte på någon statistisk modell. Prognosen bygger i stället på att det historiskt sett har varit en 1:1-situation mellan inkomna och avgjorda brottmål, samt en kontroll av att den framtida optimala balansen blir rimlig. Även här har hänsyn tagits till förväntade effekter av snabbare lagföring.

14.6.3 Prognosmodell över Sveriges Domstolars utflöde

En modell med exponentiell utjämning med multiplikativ säsong men utan trendkomponent, har använts för att prognostisera antalet avgjorda brottmål genom dom.

Tabell 4. Modell över avgjorda brottmål genom dom (2004m1–2020m12).

Parameter	Koefficient
Alpha (Nivå)	0,099
Beta (Trend)	0,000
Gamma (Säsong)	1,000
Multiplikativ säsong, januari	0,808
Multiplikativ säsong, februari	1,008
Multiplikativ säsong, mars	1,036
Multiplikativ säsong, april	0,924
Multiplikativ säsong, maj	0,908
Multiplikativ säsong, juni	0,907
Multiplikativ säsong, juli	0,548
Multiplikativ säsong, augusti	0,588
Multiplikativ säsong, september	1,149
Multiplikativ säsong, oktober	1,211
Multiplikativ säsong, november	1,016
Multiplikativ säsong, december	0,870

Holt-Winters med multiplikativ säsong.

Som framgått av rapporten har den slutliga prognosen justerats utifrån bedömda effekter av försöksverksamheten rörande snabbare lagföring.

14.6.4 Osäkerhetsintervall

Prognoserna för domstolarna görs per månad, vilket innebär att prediktionsintervallen bara erhålls per månad, inte per år. Därför görs en ny statistisk prognos på årssiffrorna över inkomna brottmål, avgjorda brottmål och avgjorda brottmål genom domar, där ett prediktionsintervall erhålls. Intervallet appliceras sedan på den ursprungliga prognosen. Intervallen inkluderar endast den osäkerheten som är förknippad med den statistiska analysen, därutöver tillkommer en okänd osäkerhet förknippad med de manuella justeringarna av prognoserna.

14.7 Kriminalvården

Kriminalvården utgår ifrån månadsdata från 1996 och framåt, tidsseriens längd anpassas dock dels utifrån tillgång till data för olika mått, dels efter vilken typ av tidsseriemodell som används. Efter att ha testat olika modeller och kombinationer för att få fram de mest lämpliga prognosmodellerna, har Kriminalvården valt att använda ett antal olika ARIMA-modeller, ett antal smoothing-modeller och några konstanta modeller. För att jämföra olika modeller har förutom relevanta plottar också mått som bland annat MAPE och AIC använts.

14.7.1 Prognosmodeller över inflödet till Kriminalvården

Prognosmodellerna är framtagna för de grupper som räknas till Kriminalvårdens inflöde:

- nyintagna på anstalt
- påbörjad intensivövervakning med elektronisk kontroll
- påbörjad skyddstillsyn
- påbörjad villkorlig dom med samhällstjänst.

För inflödesmåttan används dels ARIMA-modeller för nyintagna på anstalt och påbörjad IÖV, dels smoothing-modeller för påbörjad skyddstillsyn och påbörjad villkorlig dom med samhällstjänst. Modellernas parametrar redovisas i tabellerna nedan.

Tabell 5. Modell för nyintagna initialt volymstarka brott (2006m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
MA(1)	0,838	<0,0001
SMA (12)	0,804	<0,0001
MAPE (månad) = 8,18		AIC = 1 030

Log ARIMA (0,1,1) (0,1,1)

Tabell 6. Modell för nyintagna särskilt resurskrävande brott (2006m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
MA(1)	0,817	<0,0001
SMA (12)	0,890	<0,0001
MAPE (månad) = 9,24		AIC = 979

ARIMA (0,1,1)(0,1,1)

Tabell 7. Modell för nyintagna övriga brott (2006m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
MA(1)	0,863	<0,0001
SMA (12)	0,848	<0,0001
MAPE (månad) = 7,12		AIC = 1 204

ARIMA (0,1,1)(0,1,1)

Tabell 8. Modell för påbörjad IÖV (2003m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
MA(1)	0,854	<0,0001
SAR(12)	0,888	<0,0001
MAPE (månad) = 15,1		AIC = 1 502

ARIMA (0,1,1)(1,0,0)

Tabell 9. Modell för påbörjad skyddstillsyn (2003m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
LEVEL	0,158	<0,0001
SEASONAL	0,001	0,9678
MAPE (månad) = 1,10		AIC = -1 046

Logaritmerad Additive Seasonal Exponential Smoothing (LOG ADDSEASONAL)

Tabell 10. Modell över påbörjad villkorlig dom med samhällstjänst (2003m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
LEVEL	0,234	<0,0001
SEASONAL	0,304	<0,0001
MAPE (månad) = 0,120		AIC = -914

Logaritmerad Additive Seasonal Exponential Smoothing (LOG ADDSEASONAL)

14.7.2 Prognosmodell över medelantalet häktade

För medelantalet häktade används en ARIMA-modell. För medelantalet övriga i häkte (exempelvis förvarstagna) har en konstant modell använts.

Tabell 11. Modell över Häktade (1996m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
MA(1)	0,352	<0,0001
MA(12)	0,229	<0,0001
SMA(12)	0,709	<0,0001
MAPE (månad) = 2,92		AIC = 3 118

ARIMA (0,1,2)(0,1,1)

14.7.3 Prognosmodeller över medelantalet fängelseklienter

För medelantalet fängelseklienter används en korttidsprognos som görs enligt förväntad återstående vistelsetid på anstalt för första året och en smoothing-modell för de tre resterande åren.

Tabell 12. Modell över medelantalet fängelseklienter (2005m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
LEVEL	0,926	<0,0001
TREND	0,039	0,0092
SEASON	0,180	0,4041
MAPE (månad) = 1,02		AIC = 1 712

Korttidsprognos (förväntad anstaltstid) + Winters Method – Additive (ADDWINTERS)

14.7.4 Prognosmodeller över medelantalet klienter inom frivårdsverkställigheter

För medelantalet klienter inom olika frivårdsverkställigheter används ARIMA-modeller för ren skyddstillsyn, skyddstillsyn med kontraktsvård och villkorligt frigivna medan smoothing-modeller används för skyddstillsyn med samhällstjänst och villkorlig dom med samhällstjänst. Modellernas parametrar redovisas i tabellerna nedan. För medelantalet klienter inom IÖV, utökad frigång och halvvägshus har en konstant modell använts.

Tabell 13. Modell över Ren skyddstillsyn (1998m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
AR(1)	0,277	<0,0001
MAPE (månad) = 0,723		AIC = 2 924

ARIMA(1,1,0)(0,0,0)

Tabell 14. Modell över Skyddstillsyn med kontraktsvård (1998m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
AR(1)	0,915	<0,0001
SAR(12)	0,999	<0,0001
MA(1)	0,823	<0,0001
SMA(12)	0,995	<0,0001
MAPE (månad) = 1,26		AIC = 2 398

ARIMA(1,1,1)(1,0,1)

Tabell 15. Modell över Skyddstillsyn med samhällstjänst (1998m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
LEVEL	0,999	<0,0001
TREND	0,081	<0,0001
SEASON	0,001	0,9999
MAPE (månad) = 1,22		AIC = 1 691

Winters Method – Additive (ADDWINTERS)

Tabell 16. Modell över Villkorligt frigivna (1998m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
MA(1)	-0,340	<0,0001
SMA(12)	0,930	<0,0001
MAPE (månad) = 0,78		AIC = 2 756

ARIMA(0,1,1)(0,1,1)

Tabell 17. Modell över Villkorlig dom med samhällstjänst (2002m1–2020m12).

Parameter	Koefficient	p-värde
Level	0,999	<0,0001
Season	0,001	0,9999
MAPE (månad) = 0,60		AIC = -1 315

Logaritmerad Additive Seasonal Exponential Smoothing (LOG ADDSEASONAL)

14.7.5 *Osäkerhetsintervall*

Prognoserna för Kriminalvården görs på månadsstatistik, vilket gör att prediktionsintervallen erhålls för månadsvärden för häktade, fängelseklienter och frivård. Årsintervallen tas därefter fram med genom summering.

